

ARGIA

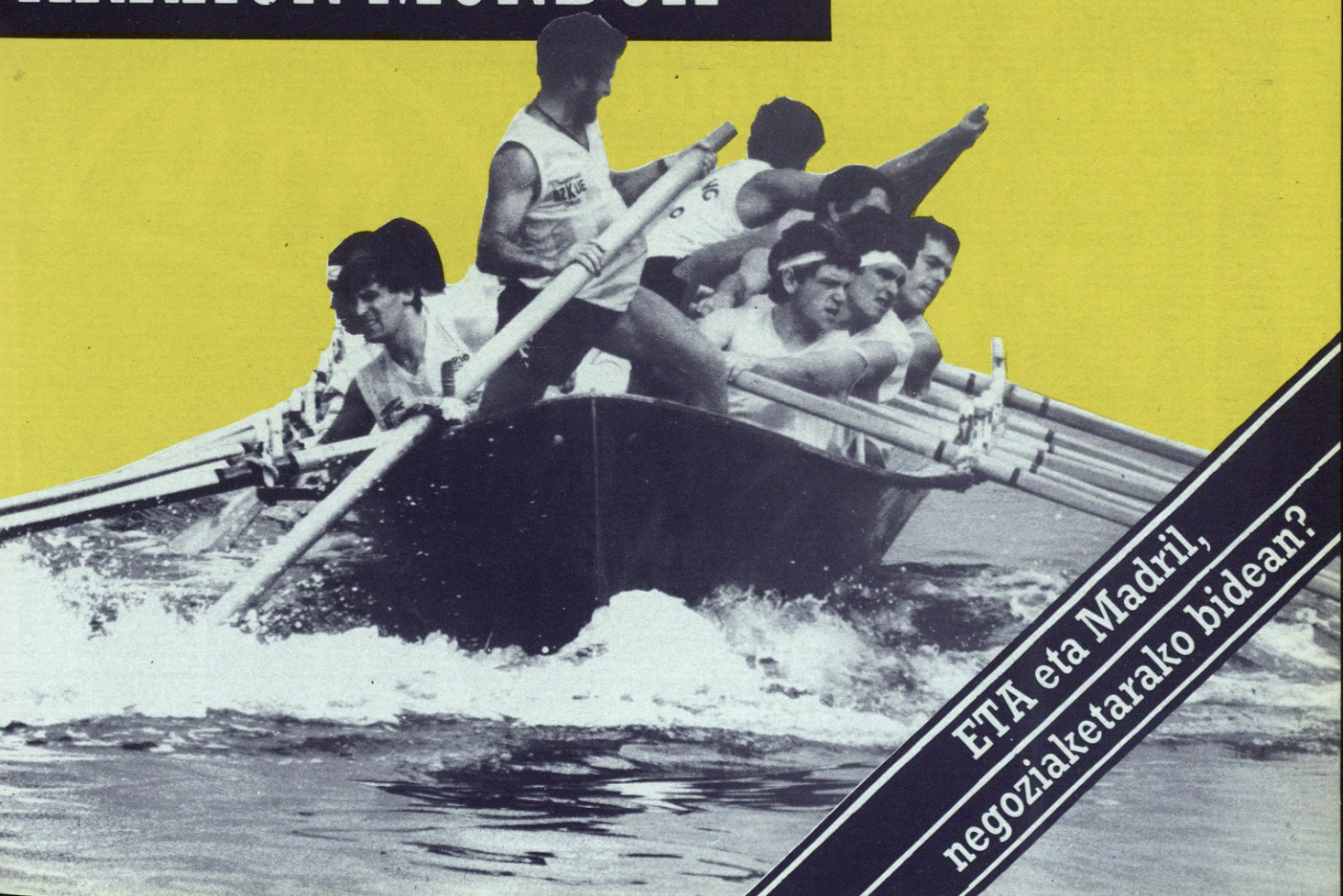
1987 Iraila 6 — L urtea — 1.163 zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

Bautista
Oliden:

**DIRUAK USTELDU DU
ARRAUN MUNDUA»**

Publizitatea
eskuartetik ihesi
doakigu
euskaldunoi

Olinpismoaren
etorkizuna
aztergai

ETA eta Madril,
negoziaketarako bidean?

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

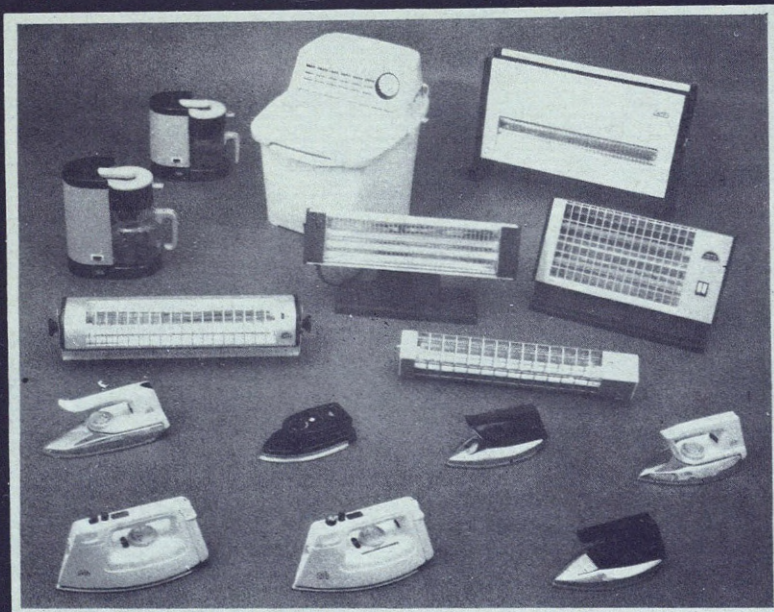
Keelavite Póligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

Vivodist

Gure elektragailuak

JATA

Helburua...

...lehenak izatea.

J A T A

EIBAR ELEKTROGAILUAK I.E.A.
Telex: 38533 — Telef.: (943) 71 82 43 (3 linea)
195 Postakutxa. EIBAR (GIPUZKOA)

1.163. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Tianttaka. **E. Galar.**
 14.— Abuztua bonba hotsekin ha-
 si eta elkarrizketa asmoekin
 amaitu. **I. Zubiondo.**
 16.— Banderaren balantza gure al-
 dera doa. **J.R. Etxebarria.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Inork ez al du Iranen alde
 aposturik egingo. **A. Biska-
 rro.**

ERREPORTAIK

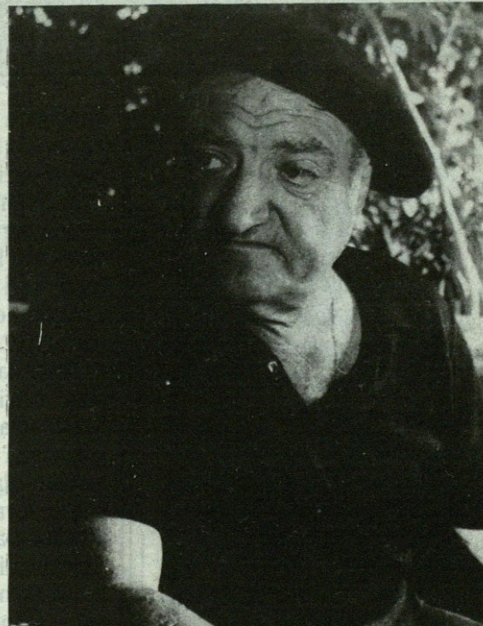
- 20.— Zabortegi kontrolatuak Lea
 ibaia kutsa dezake. **P. Unzue-
 ta.**
 22.— Olinpismoaren etorkizuna
 aztergai. **A. Elozegi.**
 24.— Zarautzko 750 urtetako histo-
 ria ez ofiziala. **I. Urdanpilleta.**
 27.— Bautista Oliden: «Arraunaren
 munduan dirua sartu denean
 guztia usteldu da» **N. Arrastoa.**
 32.— Publizitatea ere eskuartetik
 ihesi doakigu euskaldunoi.
Agiña.

KULTURA

- 37.— Kultur ataria.
 38.— «Euskal Hitz», bide berriak
 urratu nahian. **J. Landa.**
 41.— Manuel Lekuona, bizitza oso
 bat bertsolaritzari eskainia.
 52.— Kulturaren aste-borrastea.
 53.— Munduaren zabaletik kultu-
 ra. **J.M. Heritz.**

ETA BESTE

- 55.— Kirolak.
 56.— Bertsoak.
 57.— Denborapasak.
 58.— Azkena. **Koldo Izagirre.**

UZTAILAREN bukaeran, opor aurreko azken aldizkaria inprima-
 tegian genuela, **MANUEL LEKUONAREN HERIOTZA** jakin ge-
 nuen, eta ilun bihurtu ziren gure gogoak. Zenbaki honetaraino,
 aldiz, ezin geure omenalditxo eskaini, baina hortxe duzue, **41. orrial-
 dean.** Horrezaz gain, arraunketaren munduan aski ezaguna den per-
 tsona ekarri dugu **erdiko elkar hizketara:** **BAUTISTA OLIDEN** oriota-
 rra. Kirol horren gorabeherak hain bero dauden bolada honetan puntu
 interesgarriak planteatzen dizkigu. Azkenik, «**EUSKAL HITZ**» erakuske-
 ta aipatu behar, eta baita berari buruz **38. orrialdean** ematen den
 erreportaia.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Iras-
 torza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubi-
 ria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Minte-
 gi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gastelzen: Blanca Agiriano, Txo-
 txe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Ola-
 no, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzalleak: Xabier Agi-
 rre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Jo-
 seba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe
 Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia
 Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot
 Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean
 Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Ti-
 to Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Iza-
 girre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Li-
 zartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan
 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendi-
 guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro
 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier
 Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sar-
 riegi 'Murumendi', Joseba Sarrionan-
 dia, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Mikel
 Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe,
 Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandia-
 ran, Agus Barandi.

Ardura teknikoa: Simeon Ba-
 rroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña
 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 145 pezeta / 7 li-
 bera (BEZ barne).

**1987. urterako harpide-
 tza sarriak:** (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....5.300 pezeta.
 Ipar Euskal Herria.....360 libera.
 Estatu Espainola.....5.300 pezeta.
 Beste atzerriak.....7.200 pezeta.
 Airez.....11.000 pezeta.

IRAILA 6 IRAILA 12

irailaren 7an ilbete

mareak: (irailaren 6an)
gora: 04.09 eta 16.25
behera: 10.06 eta 22.37

eguzkia: (irailaren 6an)
irten: 07.47
sartu: 20.44

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

TESEU

André
Gide

Orlano Gironi - konduktorea
ELKAR

Liburua: Teseu
Egilea: André Gide
Argitaletxea: Elkar
Ezaugarriak: 70 orrialde,
300 peza.

Kultur greziarraren adierazgarri apala dugu André Gide idazle frantses oparoaren azken idazlan hau. Frantziar literaturaren erreferentzi puntuetako bat den idazle honek irakurlea urduri jar-tzea zuen helburu. Balio pangoen defentsa eta gatzaroan jasandako heziketaz idazten zuena. Kolonialismoa, pazifismoa, homose-

xualitatea etabar, hamaika eztabaida sortua. Nobel saria ere irabazia.

Itzulpena Ibon Sarasolaren esku utzirik, hizkuntzaz eta batez ere lexikoaz duen jakituria aski garbi geratu da. Sintaxian ere gauza bera nabarmenki.

Teseu lanaz ez dakigu nolako iritzia eman. Bertan, Kreta ugartearen minotauroa gordetzen duen laberintoan sartuko da Teseu, barneko edabe zoragarriak gaintutuz. Makina bat nesako zoragarriekin ibili eta askiatsia, beti ere mentura eta ohore bila. Hondarrean Atenas hiriko berdintasunaren gibeletik ari dela, bere begiak erauziko ditu patu makurra medio.

Lanean edertasuna, hala-beharra, izatearen malura, jainkoak, gatzetasuna eta Greziako gaiak ditugu.

Literatura aldetik lana eskasa iduritu zaigu, kontaketa historikotik urruntzen ez diren apunte soilak. Ez dakigu zergatik itzuli den euskara, baina beharrezkoagorik bada, hor zehar bazterretan.

Titulua: Isilune-konpasa
Egilea: Begoña Arana Martija
Argitaletxea: Elkar
Ezaugarriak: 90 orrialde,
500 peza.

Elhuyar talde teknikokoek lagundu dute Begoña Arana Donostiako kontserbatorioko irakaslearen lan hau mol-

datzen. Pixkanaka-pixkanaka, gero eta alor gehiago baskatzen ari den euskal lexikologiari bultzada emanik.

Musikaren teoriaren irakaskuntza akademikorako material hau kontserbatorio nahiz musika eskola partikularretan erabiltzeko egina dago, ikasleengan pentsatuz, irakasleak eskolan azalpenak eman ondoren, ikasleek ariketak euskaraz egin ahal izan ditzaten. Edozein tresna edo istrumentu jotzen ikasteko solfeoa nahitaezkoa da gero.

Euskalerriko zoko-bazter guztietan musika ikasten, lantzen edo irakasten dihardutenentzat, laguntza ederra eta patxada pixkat dakar euskaraz landutako material honek.

Sostenituak idatzi ondoren tonuak intonatzea, graduak erabiliz akordeak idaztea, bostun justuari dagozkionak, hirukotxoaren deskribapena, zatillerroak etabar dira liburuan ageri diren ariketak.

Materiala solfeoko 1. eta 2. kurtsoetarako da bakarrak, ondoren argitaratuko direnekin osatuko omen da solfeo kurtso guztietarako materiala.

Titulua: Ilargia edan zuen astoa. Izei txikia. Tono, Haria eta Armiarma. Koloreak.

Argitaletxea: Elkar
Ezaugarriak: 28 orrialde,
260 peza.

Irakurtzen lehen urratsak eman dituzten haurrentzat dago egokiturik bereziki sail hau. Testu laburrez eta hamaika altzxoetan zatiturik, oso ipuin sinpleak eta irudi-menez aberatsak.

Ipuinak kataluinarrak dira, eta bertan izan duten arrakasta ikusiz, argitaratu dira euskaraz ipuin hauek.

Joera pedagogiko berriak kontuan izanik, ipuinak eskuizkribuz idatzirik daude, honela haurra idazkera honenkin ohitutzen joan dadin.

Lau ipuin argitaratu dira euskaraz, interesatzen zaionarentzat ordea, beste zenbait ateratzeko prest daude.

Hona hemen ipuinen laburpena:

— Ilargia edan zuen astoa: Okzitaniarra dugu ipuin herriko hau. Urmael edo urputzu batean ilargia dago isladaturik. Astoa hantxe hazten da ura edaten eta une hartan bertan hodei beltz batek estaltzen du ilargia... Jendeak uste du astoak edan duela ilargia, baina ez da ipuina hor bukatzen.

— Izei txikia: Izei txiki batek urrezko ostoa edukitzea lortzen du baina lapurtu egiten dizkio-te. Ondoren kristalezko ostoa eduki nahi ditu eta honela lortuko du, baina oraingoan haizeak eramango dizkio...

— Tono, haria eta armiarma:

Ilargiara joan nahi du Tonok, baina nola? Ba armiarmak batekin eginez tratua harren hariar baliaturik ilargiara joateko...

— Koloreak: Koloreak elkarrik bromak egiten hasten dira lagungiroan. Baina lagunak izatez gain, maitemidu egiten dira koloreak eta orduntxe jaiotzen dira munduan ezagutzen ditugun kolore guztiak...

Azkenik esan behar dugu, ohizkoa duen bezala, lan txukuna eta zaindua egin duela Joxantonio Ormazabal, lan mota hauetan oso aritua.

ASTE HONETAN NABARMEN

Plazerra sentierazteko poemak

Titulua: Hiriaren melankolia

Egilea: Felipe Juaristi

Argitaletxea: Baroja **Ezaugarriak:** 70 orrialde.

Felipe Juaristiren liburu hau ez da liburu on bat esaldiaren indarra adjetiboari egotzi behar bazaio. Halarik ere, batzuri neurritz nahiz mailez eskas zaion euskal poesia irakurgarria dela dioen ustea konfirmatzen du. 70. hamarkadan bilbatutako euskal poesiaren aintzaz dauden askok eta askok ez dute onartu nahi izan 80. hamarkadan inoizka tajuzko poesia irakur zitekeela. Eta horixe bera gertatzen da Felipe Juaristiren bilduma honenkin, nahiz, arestian aita-tuari jarraiki, poema gaitzak ez diren.

Titulua egiten duten bi hitzetatik, bigarrena da bilduman gehientsu ageri dena. Hiriaren kontzeptuaren isladak bakanagoak izaki, ezezkotasuna, malda behera, ezaren ispilua eta peitua dira poemetan azaltzen direneta-ko batzu.

Gaiek, topikoagatik, ohizko trataera originalitatez urria ekarri dute ondorioz lehendabiziko kolpetik. Dena den, poeta gaztearen irudimena zinez aberatsa gertatu da kasik olerki guztietan. Poema bat irakurri, bestea, bestea, eta olerki giroa mailakoa idurituko zaio irakurleari. Gorabeherak kanpo, olerki ugarik plazerra sentierazi digute, irakurraldia atsegin bilakatuz.

Guri poema batzu biziki gustatu zaizkigu.

Titulua. Jauregiko iratxoa

Egilea: Mira Lobe

Argitaletxea: SM

Ezaugarriak: 85 orrialde, 400 peztu.

Bapote saila daraman SM-k, zazpi urtetik behera-gokoentzako lehen liburua dakar oraingoan, Mila Lobek alemaneraz idatzitako ipuin bat. Euskaraz 'Jauregiko iratxo' itzuli du Pello Zabaleta ezagunak.

Haurren artean adiskidetasunak duen balorea azaltzen zaigu ipuinean barna. Interesik gabeko laguntasunaren kontzeptuak mugitzen ditu hariak.

Jauregi huts batean iratxo txiki bat bizi da bakar bakarrik. Egun batean, helburua lagunak inguratzea duen iragarki bat kamio bazterrean jartzen duen arte. Pintore gazte bat, bere zakurra eta katua dira iragarkia irakurtzen duten lehenak. Gaua jauregian pasatzen ari direla iratxoa agertuko da bere abenturak ekarriz. Hortik aurrera ez dira geldik egongo, gauza batean edo bestean.

Zazpi urte baino gazte-gegoentzat izanik ipuna, bere gaia eta argumentua adinarekin batera joaten saiatuko da.

Aldizkariaren izena: Nondik

Ezaugarriak: 130 orrialde, 200 peztu.

Ataun aldetik datorkigu Nondik aldizkari hau. Dene-
tik eskeintzen dute bertan, bertsoak, herriko albisteak, ekologiari buruzko artiku-
luak, antimilitaristak, ipui-
nak, euskara...

Hona hemen azken zenba-
kian azalazten diren artiku-
luak:

- Oargitik
- Sahapato... (1)
- Elkarrizketa
- Hiztegi sozio-bio-logikoa
- Labur
- afizioz politikari ofizioz pintore
- Labur
- Posmodernismoa giroan?
- Trenbidetarako plan berria

—Euskararen apologia
— Adin sailkapena Ataunen
— Sahapato... (2)
— Euskararen aldeko bat-
zordea
— Aldapan gora, maitasun
historia bat

— Aralar zain dezagun
— Aralar mendi katearen
etorkizuna auzitan
— Aralar, larrugorrian eta
harri bihurtzen
— Aita Albertorekin elka-
rrizketan

— Sapato... (3)
— Ahopetik... aprapos
— Arrikolatzako loteak
— Bi ataundar Alzolako bi-
gantzategian
— Ataungo artxibo histori-
koa
— 'Verde que te quiero ver-
de'

— Bertsoak.

A! eta Norbaitek kolabora-
tu nahi badu aldizkarian, ar-
tikuluak bidali ditzala, gusto-
ra jasoko dira eta.

Idoia Sagartzazu ilusioz topera "Txoria dut maite" saioan

Idoia Sagartzazu Dani Arizalarekin batera "Txoria dut maite" programako aurkezle berria du. Bere eginkizuna astero ETB-ko programaketaren berri ematea da hain zuzen ere.

Irundarra du Idoia. Lehendik bikoizketan aritua, «Radio Baiona»n lan egina, FR-3 telebista frantze-sean... eta antzerki munduan ere bai: «zera, bikoizketa lanak hobekiago egin asmotan edo, hasi nintzen eta orain gehien betetzen nauena da». «Aszensorea trabatu egin da» espektakulua muntatu zuen bere garaian eta datorren urtean badu beste zerbaitekin jarraitzeko asmoa.

Umorez eta lagun artean egin ohi dute "Txoria dut maite" saioa, modu oso atseginetan, airoso beti, gustora kamara aurrean: «nere

aitak esaten zidan noizbait izanen genuela telebistarik hemen eta asmo honetan joan nintzen Burdeos-a, bertako telebista ikustera...».

Ikustera eta ikastera, beti ikasten: «berriro ikusi eta ikertzen ditugu eginiko programak eta beti ohartzen gara zerbaiteaz... lehen-goan adibidez, programan irrifartsu azaltzen gara beti, nahiko irrifar egin nuela iduritu zitzaidan arren gehixoa egin behar nuenaz jabetu nintzen. Ilusioz beterik gaude eta hori eskaini nahi dugu, gogoz arituaz beti». Begi urdin-urdinak dituela, komeriren bat izan du: «croma-key teknikaz egiten dugu saioa eta hau honela, ez du urdinik onartzen kamarak». Ba, begiak transparenteak atera omen zitzaizkion kamara aurrean... ja, ja, ja.

«T jauna»rekin kontuz gazteok!

Badaramaki dextente denbora «T jauna» izeneko marrazki bizidunen telesailak. «T jauna» beltz haundi bezain justizieroa dugu, inolaz ere justiziazalea. Bere buruan kresta ikusgarria luzitzen duelarik, makina bat koilare eta Jesukristoren gurutzea lepotik zintzilik azaltzen zaigu egundoko sasoiak, belarritako eta guzti, ume kuadrila atzetik duela mundua salbatzera, muturrekoka...

Telebista espainiarrak «A ekipoa» izenaz ematen digun telesailan azaltzen den pertsonai bera dugu marrazki bizidun honetan 'gozatzen' duguna. Vietmanen ibilitako soldadu reinsertatuak ditugu «A ekipoa»koak zeintzuk arma guztien jabe ongile moduan aritzen bait dira Jesukristoren izenean makina bat komeria konpon-tzen gure «T jauna» tartean delarik... kolpeka!

Gidoi onak eta erakargarriak

Gai erakargarriak bezain diferenteak eskainiko zaizkigu aste honetako ETB-ko filmetan. Alde batetik, aspaldiko bi pelikula ikusi ahal izango dugu, «Vita di Cani» komedia italiarrean Gina Lollobrigida paregabeak parte hartzen duelarik. Honezaz gai pertsonalitatearen ordezkaketaz, arrazakeriaz... interesgarriak eta auke-ran gainera.

Igandez «Nire bihotzean arrotz». Filma honetaz ez zaigu inolako berririk eman eta bere honetantxe utziko dugu.

Astlehenez «Bizimodu Petrala». «Vita di Cani» filmea, Nino Martoni-k zuzendutako ikuzkizun-elkartearen kondaira da, Elkarteko kideen arrakasta, huts egite eta arazoetaz mintzoko zaigularik. Zuzendaria: Mario Monicelli. Antzeslea: Aldo Fabrizi, Gina Lollobrigida eta Delia Scala.

Asteartez «Udako egun luze haiek». 38. go uda lasaituan Ed Cooper abokatuak eta bere familiak komunitateak bizi duen arrazakeriazko egoera bati aurre egin beharrean aurkitzen dira. Zuzendaria: Dan Curtis. Antzesleak: Dean Jones, Joan Hackett eta Ronnie Scribner.

Ostegunez «Ez dago aberrik aitona zaharrentzat». Antza denez ez dute pelikula honetaz ere inongo konturik ETB-n, beno...

Larunbatez «Mabelen gelan». Gary Ainsworth asma-tzaile gazte eta bikainak, bera ezkondu baino lehen bere emaztegaia izan zen Mabel-i eman zion opari batek kristoren iskanbila sortzen du. Hiru t'erditan. Zuzendaria: Allan Dwan. Antzesleak: Dennis O'Keefe, Gail Patrick eta Mischa Auer.

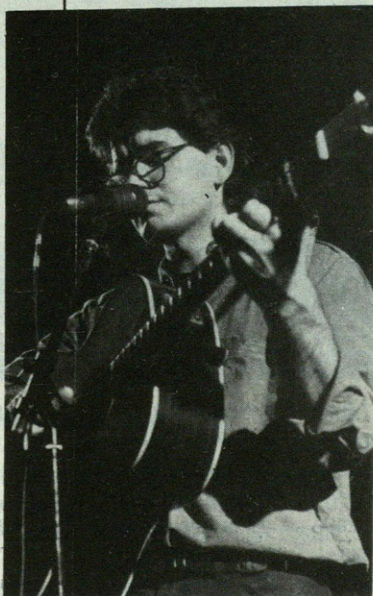
kantaldiak

■ Irailaren 5ean Bermioko Almi ke ze laian, gaueko 10,30etan **Jotakie** taldearen jaial dia izango da.

■ Irailaren 5ean Lar zabaleko enparan tzan, gauerdiko 12etan **Ruper Ordorikaren** kontzertua izango da.

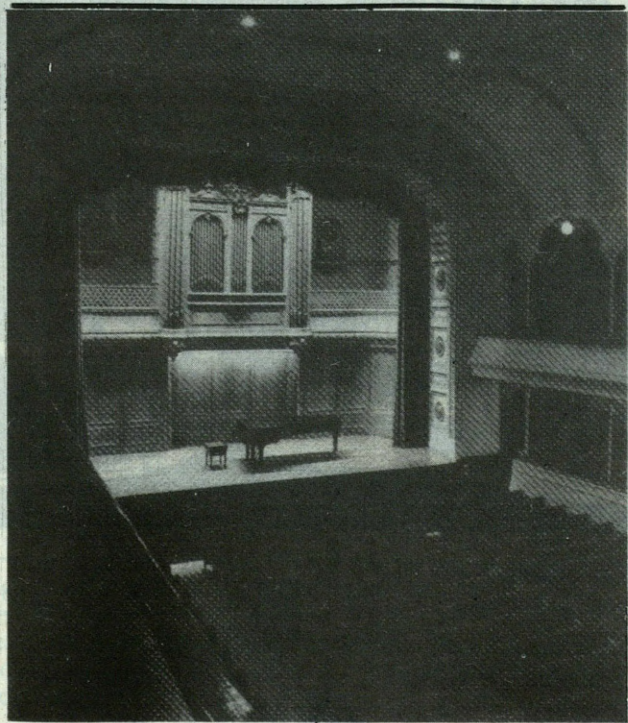
■ Hilaren 5ean berriz ere, Arruako Jazz Berri dantzalekuan, gaueko 12etan **Itoiz** taldearen kantaldia izango da.

■ Hilaren 6an Lizarra ko Los Llanos par kean, gaueko 11etan **Hertzainak** taldearen kontzertua ospatuko da.

Antiguako IV. Musikaldia Zumarragan

Aurtengo uda honetan Oñatin hasi eta Gipuzkoako zen bait herritan izan da musika entzuteko aukera franko. Oñatin ekainan zehar izan den bezalaxe, uztailan Donostian, abuztuan Deba eta Zestuan eta oraingoan Zumarragari ego kitu zaio. Irailaren 5ean Zumarragako Antiguako Ermitan, arratseko 7etan Donostiako Barroko eta Kamarako Koralak kontzertu bat eskainiko dute, Loreto Fernandez Imaz zuzen daria izango delarik. Irailaren 12an berriz, Juan Padrosa pia no joleak beste kontzertu bat eskainiko du Zumarragako Anti guan, arratsaldeko 7etan.

aste
honetako
filma

Gizonekin...

Uda beteko beroan jasandako film kaskarkeriaren ondoren, haize freskoaren modukoa izan da Doris Dorrie zuzendari alemandarraren «Hombres, Hombres» izeneko filma.

Zinemagile alemandar berri honen zintan nagusiki ager tzen zaizkigun gaiak honako bi hauek dira: gaur egun Ale manian indarrean dauden bi bizimodu era ezberdinen kon trajartzea batetik, eta maitasunari buruzko diskurtsoa gi zonezkoek bizi duten ikuspegitik begiratuta. Azken gai ho nek eskaintzen duen nobedadea zera da, emakumezko bat sartu dela sentimendu horiek aztertu nahian.

Komedia klabean trama ederra lortzen du Doris Dor rie-k berak idatzitako gidoiak. Grandilokuentzia handirik gabe, egunerokotasunari atxikitako pasarte, bitxikeria eta paradoxa ugariren bidez film entretenigarri bat lortzen du, artista-«alternatibo»-marginal-erromantiko bat eta yupie-es tablezitu-agresibo-familiadun bat, bata bestearen aurrean jarriaz, egoera nahiko inberosimil batean: yupie adarduna bere emaztearekin adarrak jarri dizkion erromantikoare kin jarriko da bizitzen haren «komuna»n. Emazteak zer fal ta duen jakitea da bere helburua. Berarekin «dena» edukita ea zergatik joan zaion «babalore» horrekin.

Hasiera batean hain kontrajarriak diruditen pertsona horiek transformazio oso bat izango dute filmaren barre na. Alternatiboa yupie bat bihurtuko du yupiak, yupiak be rak ere piura berria hartuko duelarik «komuna»n kutsatuta nonbait.

Aktoreen lana, polita benetan, ondo garatzen da pertso naia nagusien bilkaera honetan. Erabat galdua geratzen den pertsonaia emaztearena da: senarrari aurre egin arren bestearrekin enrollatu dela aditzera ematerakoan, eskuza bal onartuko du berrito etxera datorkionean. Konparsa papera baino ez dio eskaini emakume zuzendari honek zinta honetako emazte pertsonaiari. Ez du, gure ustez ho netan asmatu.

Alderdi teknikoak arazorik ez diolarik sortzen, gero eta ezagunagoak zaizkigun estereotipo pare bat ikusteko para da eskaintzen digu filmak, gizarte kritikan sartu gabe, «gi za ohitura berriak» agertuz.

Martin Goikoetxea

□«Hombres, Hombres». Doris Dorrie (zuz.), Heiner Lauterbach, Ulrike Kriener, Uwe Ochsenknecht.

arte

Irailaren 12tik hila-
ren bukaera bitar-
tean Donostiako Etxe-
berria erakustokian (Zu-
bieta kaleko 20. zenba-
kian) Emilio Frejo pinto-
re balentziarraren lanak
ikustekoa aukera izan-
go dira ikusgai.

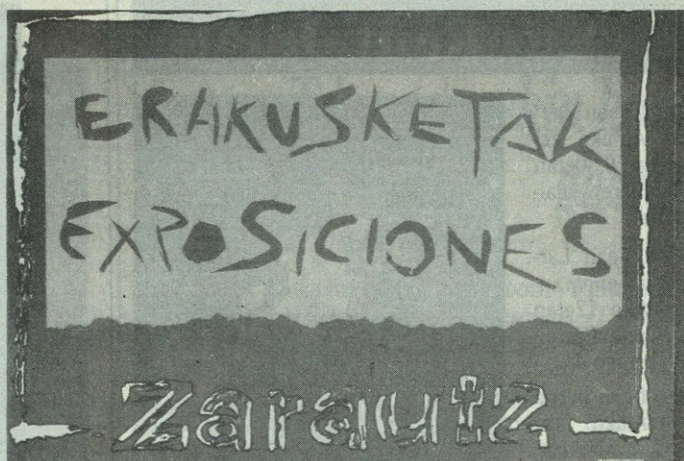
Donostiako San Tel-
mo museoan Fede-
rico Garcia Lorca eta Le
Corbusier XX. mendeko
arkitekto ospetsuaren
erakusketa bideografi-
koa egun hauetan ikus-
gai.

Ermuako udal ate-
neon "Ermuako
artista hasberriak" ize-
neko erakusketa bat
ikusteko aukera izango
da. Erakusketa honetan
zeramika lanak izango
dira ikusgai.

Zarauzko udal erakusketak

Zarauzko 750 Ur-
teurrenaren Bat-
zordeak eraturik
erakusketa ugari
ospatzen ari da az-
ken bolada hone-
tan Zarautzen.

Irailaren hasiera
dagokionez, Sanz
Enea eta Dorre Lu-
zea erakustokietan
irailaren 4etik
20ra bitartean "Za-
rauzko artistak"
izeneko erakuske-
ta bat izango da
ikusgai. Erakuske-
ta honetan izen
berekoko lehiaketan
parte hartu zuten
artisten lanak ikus-
teko aukera izan-
go da. Orduetgia
eguerdiko 12etatik
ordubietara eta

arratsaldeko 7eta-
tik 10etara bitarte-
ko izango da. Bes-
te informazio ge-
hiagorik nahi izan-
ez gero dei eza-
zue Sanz Enea
Kultur Etxeko tele-
fono honetara:
835950.

Gasteizen ko- lektibo batek

Gasteizko Artela-
rre erakustokian
erkauketa kolekti-
bo bat ikusteko
aukera izango da
irailaren 19ra bi-
tarte arte. Hono-
koa dira bertan

parte hartuko du-
ten artistak: Baste-
rra, Campo Corta-
zar, Clota Gras,
Fiestras, Garcia
Bravo, Lopez Te-
bar, Mateu, Meri-
no, Orti, Rodes,
Rosales, Selles, To-
bela, Vila...

*Kafe ona hartzeko,
Bake da garrantzizkoa.*

Kafe ona hartzeko, ez da platera
garrantzizkoa, ez kikara, ez
kutxarila, ezta gozatu ala ez ere.

Garrantzizkoa kafea berria
izatea da. Egunero xigortua, zeure

hurrean. Nahasteak behar duen
puntuan, zaporea bakarria izan dadin.

KAFE BAKE KAFE BERRIA
da, garrantzizkoena kafe ona
hartzeko. Beste konturik gabe.

KAFE BAKE,
KAFE BERRI-BERRIA
Nahi duzu?

bertsolaritza

■ Hilaren 10ean Lazkao Txiki eta Sebastian Lizaso Busturia ari-tuko dira.

■ Hilaren 13an Lizar-tzan Lazkano eta Telleria bertsolariak ari-tuko dira.

■ Egun berean Lier-nin Murua eta Liza-so izango dira.

Ordiziako Herri Antzokian

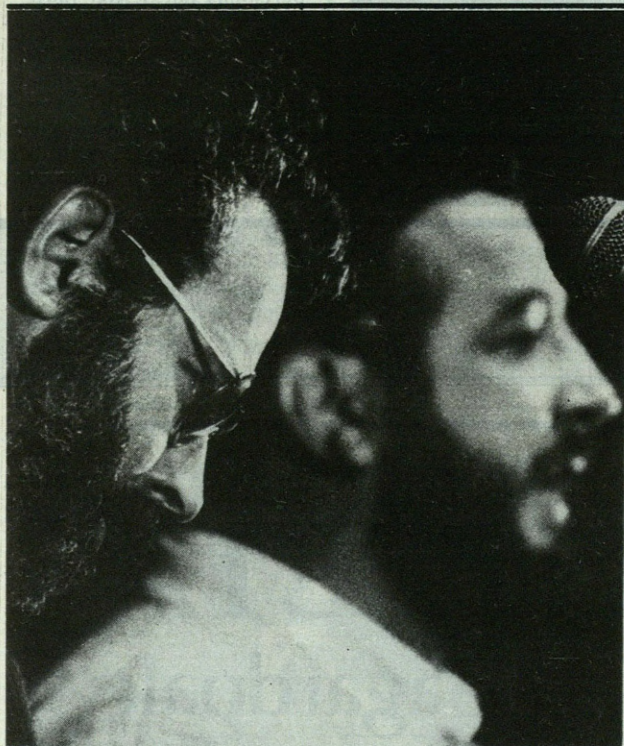
iraila

12 Datorren larunbatean Ordiziako Herri Antzokian gaueko 10etan bertso saio galanta izango da. Bertan Peñagarikano, Lopategi, Amuriza, Lizaso, Murua eta Gorrotxategi arituko direlarik.

Finaleko zortziak Izurtzan

iraila

13 Jaian berriz Izurtzan Euskal Herriko Bertsolari Txapelketako zortzi finalistak arituko dira bertsotan: Lizaso, Peñagarikano, Lopategi, Amuriza, Murua, Sarasua, Egaña, Enbeita.

ihardunaldiak

Nafarroako historiaz

iraila

4 Ustaritzko Geronimo Institutoa antolatzaile delarik, oraingo honetan ere hitzaldi bat izango da Iruñean. Eguna irailaren 4a duzue. Hitzaldi ziklo honi hasiera otsailaren 27an eman zitzaion, bukaera berriz abenduaren 6ean izango duelarik. Hilaren 4ean «Iruñeako VI. Aste Soziala» sa-konduko du Emilio Majuelok. Tokia Institutoan bertan izan-go da, eta ordua arratsaldeko 7,30etan.

■ From the 7th of sep-tember to the 11th, an International Confe-rence on Artificial In-teelligence will be held within the Second World Basque Congress, spon-sored by the Basque Go-vernment.

ikastaroak

● **Irakasle Elkar-teak.**— Gipuzkoako Irakasle Elkar-teak 'Euskararen didaktika B ereduan' izeneko ikasta-roa antolatu du. Hasera irai-laren 28an izango du eta amaiera berriz urriaren 2an. Arratsaldez izango da, 4etatik 8ak arte. Lekua: Ikasbide Ikastola, Karmelo Balda ondoan. Izen ema-teak: 455100 telefono zen-bakian. Ikastaro hau Uri Ruiz eta taldearen eskutik emana izango da. Ikastaroa-ren talde kopurua mugatua izanik, lehen bait lehen ize-na ematea eskatzen da.

● **Astrologia ikastaroak.**— Gipuzkoar Ateneoan, Goio Lozanok astrologiari buruzko ikastaro bat emango du irai-lean. Ikastaro hau dohain izango da. Interesatuok Andia ka-leko 13. zenbakira zuzendu beharko duzue (Donostian) edo ta bestela, 457568 telefono zenbakira deitu.

● **Sokorrismo ikasta-roa.**— Gipuzkoako Soko-rismo Federazioak antola-turik larrialdietako sokorrismo ikastaro bat antolatu da. Ikastaro honek hasiera hila-ren 9an izango du, amaiera urriaren 7an izango duela-rik. Klaseak egunero izango dira, astelehenetatik ostira-letara bitartean. Gero ikas-taroa egiten dutenei diplo-ma bat eta karneta emango zaie. informazio gehiago edo izena emateko 459300 telefonora deitu. Helbidea: Prim 21, Donostia.

lehiaketak

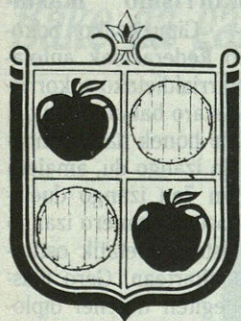
□ **Xenpelar saria, bertsoetarako.**— Euskaltzaindiak "Xenpelar Saria" iragartzen du bertso lanak deitu lanentzat. Aurtengo baldintzak honakoak izango dira. Bertso jartzaile bakoitzak 8 bertso bidali beharko ditu. Gaia librea izango da. Parte hartzaile bakoitzak nahi adina bertso paper bidal dezake. Bersto hauek orijinalak eta argitaragabeak izango dira. Lanak bidaltzeko epea azaroaren 15ean itxiko da. Lanak bidaltzerakoan orijinala eta hiru kopia bidaltzea eskatzen da, sobre itxi batetan izenordea ipiniaz. Lanak helbide honetara bidali beharko dira: Euskaltzaindia, Arbieto, 3, 48008 Bilbo.

□ **Bizenta Mogel lehiaketa Azkoitian.**— Azkoitiako Kultur Elkartek, bertako udaletxearen babesean, "6.go Bizenta Mogel Ipuin Lehiaketa" antolatu du. Arauak: -parte hartzaileek 18 urte beteak beharko ditu izan. -Lanak udaletxera bidali beharko dira izengoiti batez izenpeturik eta honekin baera, bere azalean izengoiti bera daraman itxitako sobrean egilearen xehetasunak bidaliko dira. -Lanak orijinalak eta argitaragabeak izango dira. -Lan hauek orriaren alde batetik eta tarte bikoitzez mekano-grafiatuak izango dira, gutxienez lau orri eta gehinez hamar orri izanez. -Lanak bidaltzeko epea urriaren 31ean bukatzen da.

□ **XIII. Azkue Saria.**— Aurtengoan ere eleberria, olerkia eta ikerlana sailetan Azkue sariketa antolatu da. Oinarriak betikoak dituzue, halere aipatzekoak dira ondokoak. Eleberraren heda-

dura 125 orrialdetakoa da gutxienez, olerkiarena berriz 900 bertso lerrotakoa. bi sail hauetan lau kopia bidali behar dira, ikerlanaren saillean berriz bi. Lanak aurkezteko epea urriaren 2an bukatzen da. Bidaltzeko helbideari dagokionez berriz, honokoa duzue: Bilbo Aurrezki Kutxa, Gran Via 23, 48001 Bilbo.

□ **'Iokin Zaitegi' itzulpen sariketa.**— Arrasateko AED Elkartek "Iokin Zaitegi" arrasatear idazleari jarraiki, eta itzulpengintza sustatzeko asmoz, idazlearen izenburua daraman saria antolatzeari ekin dio. Lehiaketa honetan edozein pertsonak har dezake parte. Gaia aurtengoz «bizimoduaren hobekuntza» izango da, osasuna, ingurugiroa, kultura eta honelako gaiei lot dakizkioketarik. Lehiaketara munduko edozein hizkun-

GURUTZETA

Sagardoak

Etxean sagardoa behar duzu.
Eta sagardotarako, Astigarraga.
Ezagutzen al duzu gurea?

JOSE GOÑI URREAGA
Gurutzeta etxea. Telf. 552242
ASTIGARRAGA

tzetatik -Gazteleratik eziki-
tzulitako lanak aurkez dai-
tezke. jatorrizko testuak
1985, 1986 eta 1987 urtetan
argitaratua egon behar du.
Itzulpena artikulatu bat, edo
batzuen bilduma, edota li-
buru baten atal koerenteren
bat ere, izan daiteke. Tes-
tuaren luzeera gutxienez 12
eta gehienez 20 orrialdeta-
koa izan behar du. Lanak
helbide honetara bidali:
AED Elkartea, 'lokin Zaitegi
Sariketa', Pablo Uranga, 4,
20500 Arrasate.

kirolak

XXIV. idi dema txapelketa Elorrion

iraila

5 Irailaren 5ean emango
zaie hasera idi dema
txapelketa hauei eta 14ean
burutuko. Baldintzak: ha-
rria, Elorrioko probaleku-
koa izango da. Idi pare guz-
tiak bi akulariz joango dira
lagunduta eta 1.100 kilo bai-
no gehiago duten idi pareek
hortik gorako kilo bakoitze-
ko kilo ta erdiko gainzama
eraman beharko dute. Idiak
pisatzeko garaia, goizeko
hamarretan izango da.

Arabako artzain txakur txapelketa

iraila

6 Arabako XXIV. artzain txakur txapelketa irailaren
6ean ospatuko da Murgiako Mamauri zelaian, bost
eskualdetan irabazi duten bost txakurrek parte hartuko du-
telarik. Finaleko irabazleak hamaika mila pezeta jasoko du,
bigarrenak 9.000 eta hirugarrenak 7.000. Partaide bakoitzak
bi mila pezetatiko dieta hartuko du.

jaiak

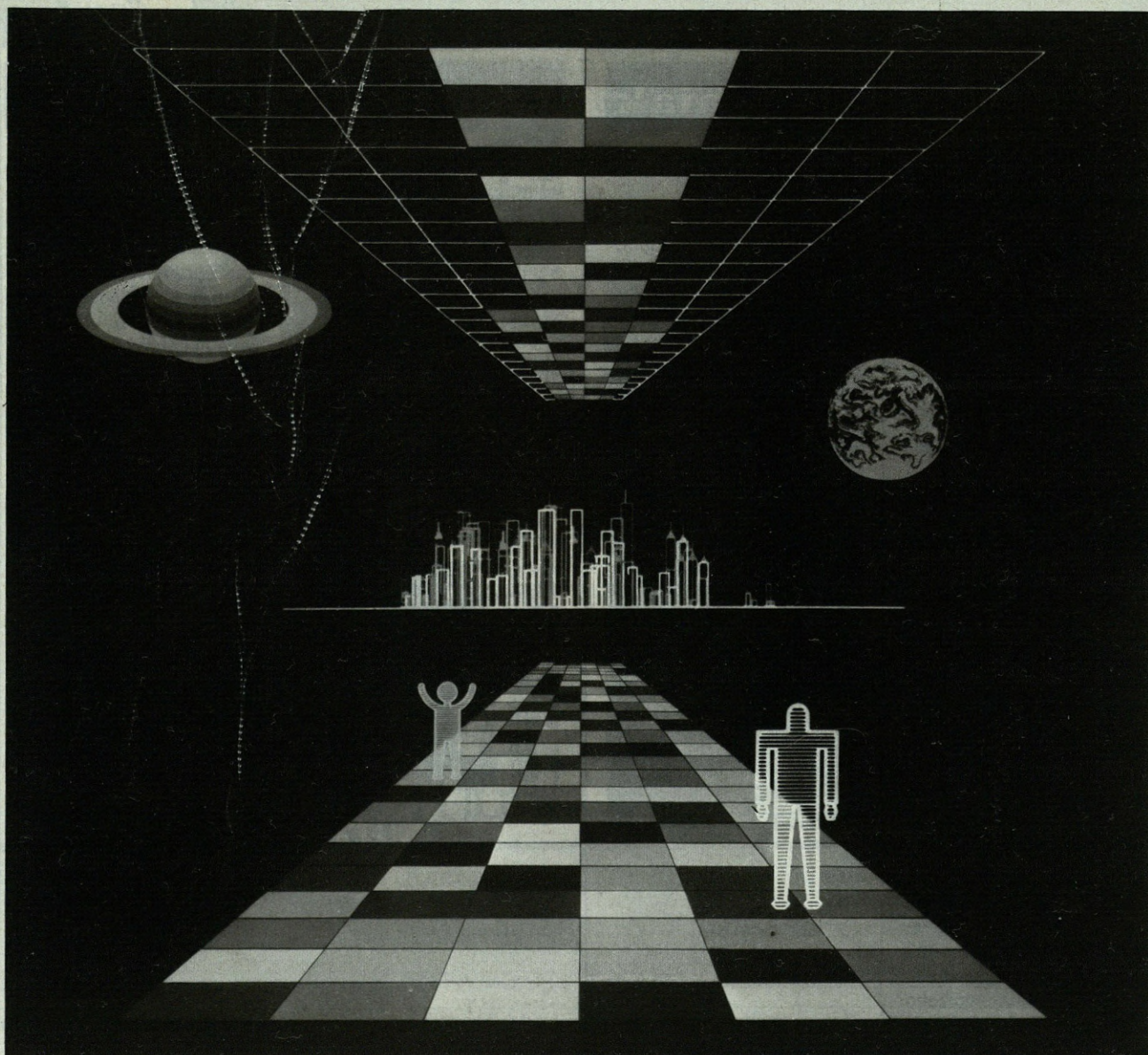
Egin Eguna

iraila

6 Irailaren 6ean urtero
ohi den bezala, Eginge-
koek 'Egin eguna 87' ospa-
tuko dute Urdiainen. Egun
hau festa giroan ospatuko
da, eta bertan abeslariak,
bertsolariak, umeen jaiak,
herri kirolak, egin denda,
atun errea, sardina erreak,
sagardo preskoa, umore
ona, eguraldi ohea... izango
dira. Aurtengoan hamarga-
rren urteurrena dela eta dei
berezi bat egiten da: edo-
zein instrumentu jotzen da-
kienak bizkarrean hartu eta
etorro dedila. Egun pasa
egitekotan, aukera ezin
ohea.

Larautzen Euskal Jaiak 87.— Hasiak dira jadanik
Zarautzen ospatzen diren Euskal Jaiak, baina astebu-
rurako utzi dituzte egun gogorrenak. Larunbatean,
5ean, txakoli eguna ospatuko da. Goizeko 10etan hasi-
ko dira ekitaldiak Munioan eskualdeko ganadu lehiaketa-
rekin eta kale nagusian barazki, lore eta baserriko
landagaien sariketa. Segidan, 11,30etan, bakailo sari-
keta musika plazan, toki berean txakoli dastaketa goi-
zean zehar egingo delarik. Arratsaldeko 2etan, bazka-
ri herrikoia. 6,30etan, bikote gazteen dantza txapelke-
ta eta gaueko 10,30etan zinema pilotalekuan Bertsola-
ri gazteen XI. txapelketa, gai jartzaila Andoni Egaña
izango delarik. Igandean, haurren euskal jaiaren egu-
na izango da. Eguna hasteko goizeko 10etan Munioan
dantzari guztiak bilduko dira, gero hamaiketako es-
kainiko zaielarik. Gero kalejirak izango dira, bazkari
herrikoia batetan amaitzeko. Arratsaldean 6etan derri-
gorrezko dantza saioa izango da. Egun osoan trikitila-
riak ihardungo dira kalez kale. Eguna bukatzeko Musi-
ka plazan Kazkabarra folk taldearen errezitala izango
da.

Danis-Benton & Bowles

HERRI HONETAN GIZONA BERE ETORKIZUNERANTZ DOA

Industri asko bertan behera erortzen ari da. Ekonomiak ez du irtenbiderik aurkitzen. Gizonak bere iparra galdu egin duela dirudi. Baina, halan eta guztiz, oraindik GIZONA geratzen zaigu. Ohikeriari agur egiteko eta datozen denborak botatzen dioten erronkari aurre egiteko gauza den gizona. Garapen aukera berriak bilatzeko gauza dena. Aurreneko teknologiaren mailan jartzeko, guztiontzako gizona koago eta bidez koago den helmuga batekin.

Guztiau burutu ahal duen eztabaida zienti-

fiko eta sozialari bide bat emateko Eusko Jaurlaritzak II Euskal Mundu-Biltzarra antolatzen du.

Nazioarteko mila adituk baino gehiagok, gorenengo mailaz jardungo dute Euskadirentzat ezin garrantzikoago diren gaiak buruz, Zientzia-zehatzetan, Izadi-zientzietan eta Medikutzakoetan; Arte, Elerti eta Gizarte-zientzietan; Ekonomia-zientzietan, Legezkoetan eta Politikazkoetan.

Historia sortuko duen gertaera herri hone-tan eta mundu osoan.

**EUSKO
JAURLARITZA
GOBIERNO
VASCO**

**II. EUSKAL MUNDU-BILTZARRA
II CONGRESO MUNDIAL VASCO**
1.987.eko Abuztuaren 31tik Abenduaren 18ra arte

EGI Europako gazte nazionalistek estradizioak salatzearen kontra

BARTZELONAN eta uztailaren 27tik abuztuaren 2ra bitartean Europaren aldeko Gazteak (JEP) izenaren pean bilzen diren gazteak elkartu dira. Hogei alderdi nazionalistaren inguruko gazteak elkartzen ditu JEP horrek, eta erreferentzia bezala ulertzeko, Euskaditik PNVko gazteak hartzen ditu eta Kataluniatik Pujolen ingurukoak. Flandria eta Bretainiakoek proposatua zuten ondoko agiri hau: «Guk, Europaren aldeko Gazteok, kondenatzen dugu gobernu frantsesak euskal errefuxiatu abertzaleak Estatu Espainolera estraditzatea. Estatu Frantsesak bere legeak zanpatzen ditu, zeren legeek bi bide uzten bait dizkiote atzerritarrak kanporatzeko: espulzioa, eta orduan atzerritarrak libreki hauta lezake zein erresumatar joan nahi duen; edo estradizioa, estatu arrotz batek atzerritarren erreklamazioa egiten duenean. Kasu honetan, erreklamazioa egiten duen Estatuak agiri bidez demostratu behar du gizon hori pertsegitua dela eta zehaztu behar du zer egozten zaion. Orduan akusatua eta bere abokatua xeheki informatuak dira egozten zaienaz. Hiru juk aztertzen dute dossierra eta akusatua bezala abokatua entzuten dituzte, eta horiek behar dute eskean ari den Estatuari gizon hori entregatu behar zaion ala ez. Frogatua da, justizia espainolaren eta giza eskubideen aldeko erakunde internazionalen bidez, presondegi espainoletan torturatu egiten dela. Hori da Espainiara igorri den zenbait euskaldunekin gertatu dena. Arrazoin horiek direla eta, esijitzen dugu Estatu Frantseak berehala geldieraz ditzala euskal errefuxiatuen espulzioak». PNVko gazteek, EGI erakundekoek, lortu zuten mozio honi buruzko eztabaida eta bozketa moztea, Biltzarreko lehendakaria konbentzitutak, bi arrazoin hauengatik: «1.— Espulsatu dituztenak edo terroristak dira edo eta Espainian berehala askatu dituzte. 2.— Ezin da herri bateko arazoez mintzatu bertako ordezkariak horretarako prest ez daudenean. Euskaldunak aski adoltoak dira beren artean beren prolemak konpontzeko». Eta estradizioen mozioa gainbehera erori zen.

Euskadin diren polizia espainolen aldaketak prolema asko berekin

POLIZIA espainolak uda honetan greba eta hertsialdiak egin dituzte, Hego Euskaditik alde egitea eskatuz. Ez da eskatzen erakunde bezala alde egitea, baizik eta denboraldi bat bakarrik pasatzea hemen. Protestetan protagonismo handia izan duen SUP sindikatuak lau urtetan plantila osoa aldatzea eskatu du. SPPU sindikatuak berriz hemen diren polizia espainolak gehienez ere 30 hilabete pasatzea eskatzen du. SDP sindikatuak berriz Ertzantzarekin koordinatzea planteiatzen du. Madrildik, ordea, prolema asko aurkitzen zaie posibilitate hauei. Batez ere gazteenak eta esperientzia gutxien dutenak bidualtzen dituztelako gure kaleetara.

Filip Bidart izan da Ipar Euskadiko notizia uda honetan

BORDALE inguruko Biscarrossen jendarmeeek ipinitako kontrol batetik —hala dio bertsio ofizialak, ARGIA hau itxi arte zabaldu den bakarrak— polizia bat hilda eta bestea zaurituta alde egin zuen Filip Bidartek, Mitterrand eta Gonzalez 90 kilometrotara prentsaurrekoa eskaintzen zuten une berean. Aurreko eskapada Tarbes inguruetan egina zuen, Tourra pasatzen zen egunetan. Polizia frantsesak gehien bilatzen duen gizona da Filip gaur egun, eta bi era ezberdinetara ulertu dira egin dituen azken ihesialdiak: batzuentzako IKk Paue aldean bezala Bordalen azpiegitura dituela esan nahi duen bitartean, beste zenbaitentzako Ipar Euskaditik urrun ibiltzera bortxatua da poliziaren kontrol gogorra dela medio. Azken hilabeteotan, izan ere, Iparraldeko abertzale giroen gain jendarmeria eta polizien presioa areagotu egin da.

ARGIA LEIHAKETA, SARI BANAKETA

Abuztuko oporrak penaz amaituta, hona gatozkizue berriro goxo batzuren jabe. Arestian esan bezala, argitu dira jadanik lehenengo ale honetan «Argia Lehiaketa»ko irabazleak. Karta mordoa jaso dugun arren ezin sariak denontzat banatu eta, zozketa ezinbesteko batez hiru irabazleren esku gertatu dira bidaia eta bi afariak. Honez gero irrika bizian egongo zaretenez hemen doazkizue izenak, eta betikoa, *batzuren poza besteen negarra*.

Galiziara astebeteko bidaia **Mari Karmen Mujika** itsasondotarraren eskutara joan da. Ondo pasatua!. Badakizu birentzat dela, ezta?.

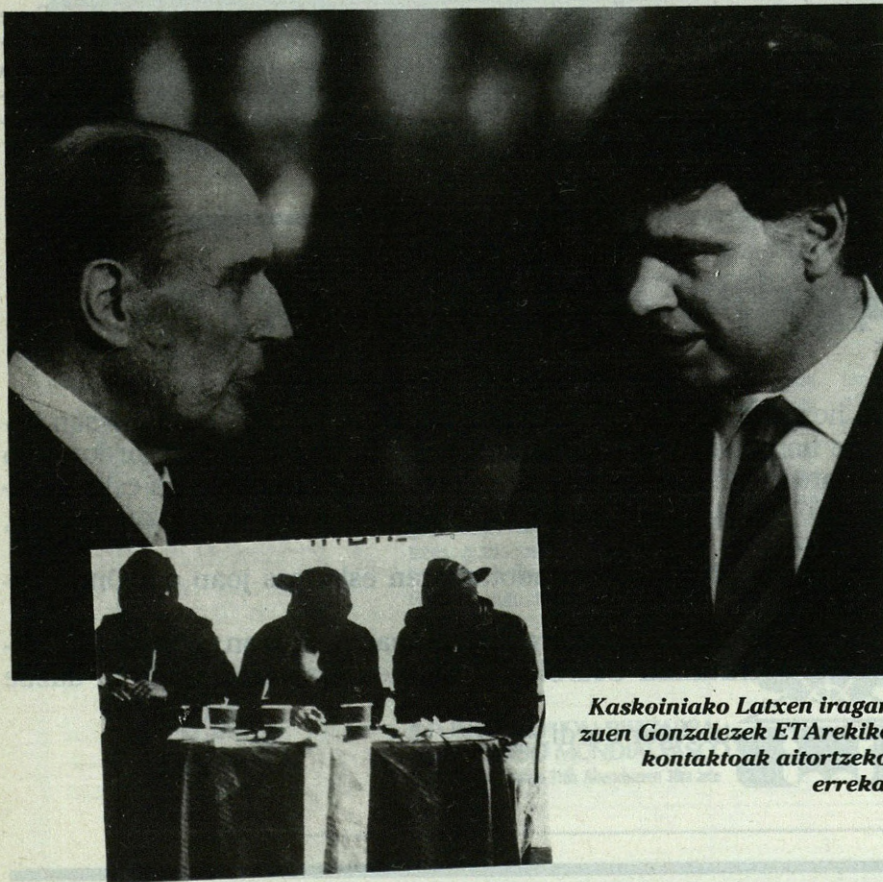
Bi afari ere baditugu Donostiako «Kaixo» sagardotegian irabazleak hauexek izan ditugularik: **Mikel Escudero** Debakoa bera eta **Nekane Aldunzin** Usurbilgoa. Bikotea eramateko aukera duzue gainera.

Besteak hurrengorako zai, eta gu aurrera beti. Agur t'erdi.

Banderen eta gobernadoreen gerratik paseaz

Abuztua bonba hotsekin hasi eta elkarrizketa asmoekin amaitu

Gobernu Espainolak ETArekin elkarrizketak dituela, horra abuztu mugitu honen azken bonba. ETaren lehergailuek astindu zuten uda honetan, banderen gerrak batailarik izugarrienak ezagutu ditu, baina guzti horiek aspaldiko kontuak izateko itxurak hartu dituzte azken egunotako negoziaketa eta elkarrizketa hotsekin. Zein intxaur mota ote dago hots horien oinarrian?

*Kaskoiniako Latxen iragan
zuen Gonzalezek ETArekiko
kontaktoak aitortzeko
erreka.*

1986ko udarekin zenbait paralelismo izan du aurtengoak, antzeko elementu sorta batekin: ETaren atentatu gogorak (Madrilgoak orain dela urte bete, Eibarkoa eta beste aurten), banderen gerrak, errefuxiatuen aldeko kanpaina eta kontrako errepresioa, eta ETaren eta Madrilgo Gobernuaren arteko negoziaketa hipotetiko baten hotsak.

* Felipe Gonzalez François Mitterrand bisitatzeraz joan zen egunean, ordea, hamabi hilabete lehenago Barrionuevok negoziaketa zurrumurruak hankaz gora jartzeko erabili zuen arrazoinketaren alderantzizkoa eskaini zuen: Gobernuak ETArekin hitzegiteko prest dago. Madrilgo gabinetearen bozeramale den Solanak are argiago deklaratzeko negoziatzeko ez baina elkarrizketarako zegoen asmoa, eta Estatu Espainoleko politikagintzak udazkenari begira egiten dituen lehendabiziko urratsak horretan zentratu dira.

Mitterranden antzara eta oilaskoen artean

Espektazio bat bazen Kaskoiniako Latché-n Mitterrandek duen etxean Gonzalezekin burutu beharreko elkarrizketaren inguruan. Hamahiru hilabeteetan ETaren kontrako bidean burutu diren urrats berriek —83 errefuxiatu polizia espainolari entregatzeak batez ere— eskaini dituzten emaitzak analizatuko zirela espero zen.

Ordurako, ordea, prentsak gobernua eta ETaren arteko kontakto berrien xehetasunak aurreratu zituen, eta Latchén bi buruzagi sozialistek eman zuten prentsaurrekoa hein batetik hor-

tik bideratu zen. Negoziaketa politikoa-
ren posibilitatea beti bezala ukatuz, el-
karrizketa posible bat espantu handirik
gabe onartzen zuen Gonzalezek, ondo-
ko egunetan bere gobernuaren bozera-
maleak esplizitoago egingo zuen jarre-
ra berrian.

Eskuinetik ezkerrera, indar politikoa
guztiek hartu dute begi onez gobernu
sozialistaren asmoa, matizazio guztiak
barne. Eta jarrera aldaketa nabarmene-
na seguruenik eskuin espainolean
eman da: hamabi hilabetetan edozein
kontakto —harmak entregatzeko ez da-
tekeena— salatzetik, bakea lortzeko on-
den edozer onartzeko prest daudela
adieraztera pasa bait da Alianza Popu-
lar.

Egoera gogor baten irtenbide berri bila

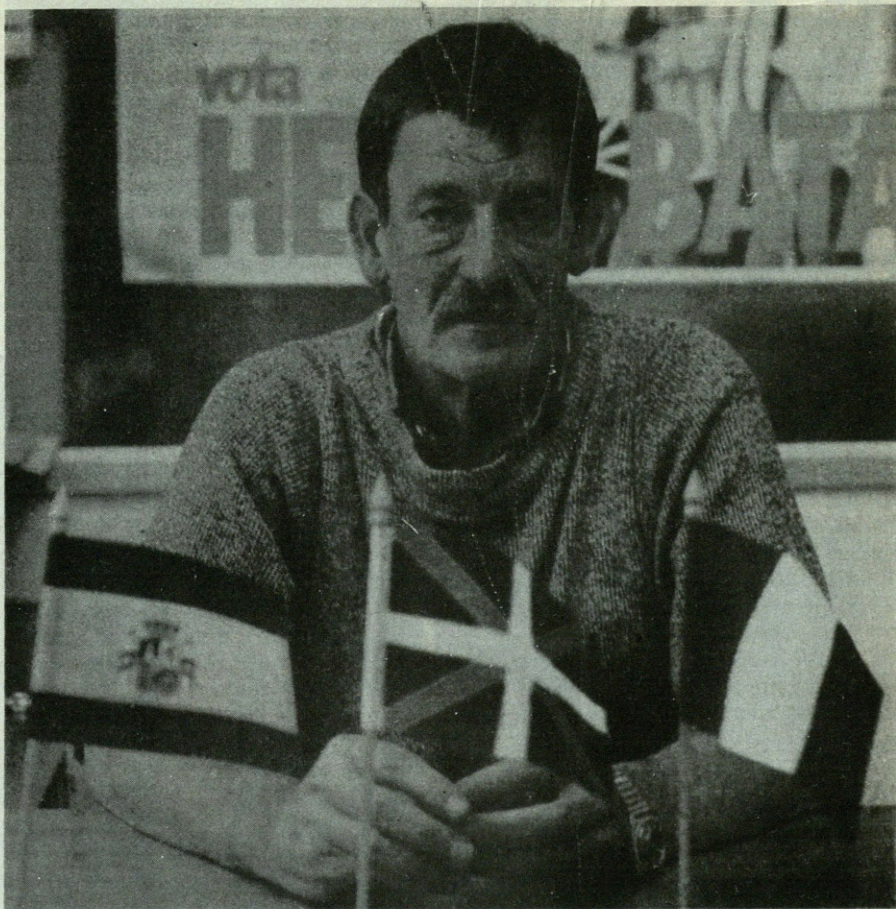
Duela pare bat urte behin eta berriro
bere burua erakusten duen gai honek
—ETAren eta Madrilgo Gobernuaren
arteko negoziaketa posiblearenak— go-
rabehera handiak ezagutu ditu eta in-
plikatuak kontakto soilak ere doi-doi
aitortzen zituzten bitartean prentsak
negoziaketan aipatutako egutegi bat
ere plazaratu zuen, 1992ari begira epe-
ka betekoa litzatekeen akordio baten
itxura harturik.

Nolabait ETAren inguru politikoa jo-
tzen den mugimendu politikoan ere
—Herri Batasunan— urrats batzuk ema-
teko gogoak azalduak ziren. Iñaki Es-
naolak aspaldi adierazi zuen Nafarroa-
rena konpontzearekin KAS alternatiba
erdia baino gehiagotan beteak legokee-
la, eta gaur alternatiba horren bost pun-
tuen mamia jotzen direnak —Nafarroa,
autodeterminazioa, eta polizia eta guar-
dia civila hemendik joatea— lehen ere
aipatuak ziren, eta ez beti Ezker Aber-
tzaleko jende guztien gustora.

Estatu Espainolari dagokionez, eta
joan den urteko udan eta udazkenean
izandako aipamen eta polemiken ondo-
ren, egoera berezi batean zabaltzen di-
ra oraingo zurrumurruak. Negu hone-
tan, izan ere, ETAk zenbait «erorketa»
gogor jasan ditu, Madrilgo komandoa-
rena, Zaragozakoa, eta abar. Estradizio
eta deportazioen kate luzeak ere era-
kundera ahuldua zuela kalkulatu zen.
Baina oporren aurreko kanpainarekin,
Hipercorreko atentatu ikaragarria bar-
ne, eta batez ere koartelen kontrako
ekintzekin, zozobra bat nabaritu zen
politikarien artean bezala prentsako ko-
mentaristen artean: nola edo hala geldi-
tu beharra dago hau, eta ETA erorita
zegoela esaten zutenak oker zeuden.

Negoziaketari begirako urratsak eta mugak

Oraingoz Madrilgo Gobernuak aitortu
duena, mundu guztiak aspalditik

Jon Idigorasen ustez, eritzi publikoa prestatzen ari dira orain sozialistak.

aipatzen zuena da: ETAk buruak kon-
tsideratzen direnekin kontaktoak izan
direla. Txomin Iturbe zenarekin izanda-
ko harramanez hainbat xehetasun za-
baldu da, San Cristobal eta Argote bere-
kin izan zirela, Arzalluzen bidez ere
urratsak eman zirela, Eujenio Etxebeste
«Antxon» Aljeriara interlokutore bat
edukitzeko eraman zutela... aspalditik
dira jakinak. Garrantzia berezi bat ote
du oraingoak, gobernuak publikoki
orain plazaratu dezan?

Hego Euskadiko indar politikoe-
k gauza serioztat hartu dute, baina ora-
ingoa kontakto soil batzuetatik aurrera
doan epaitzeko pista handirik ez dute
ematen. «El País» egunkarian Euskadiri
buruzko editorialak idazten dituen eta
Mario Onandiaren lagun handia den
Patxo Unzueta-entzako «negoziaketari
ezin egingo zaio ihes. Horrek esan nahi
du komunikazio bideak mantendu be-
har direla, oraingoz ikusten ez den
egoera baten zain, negoziaketa horre-
ta iristeko».

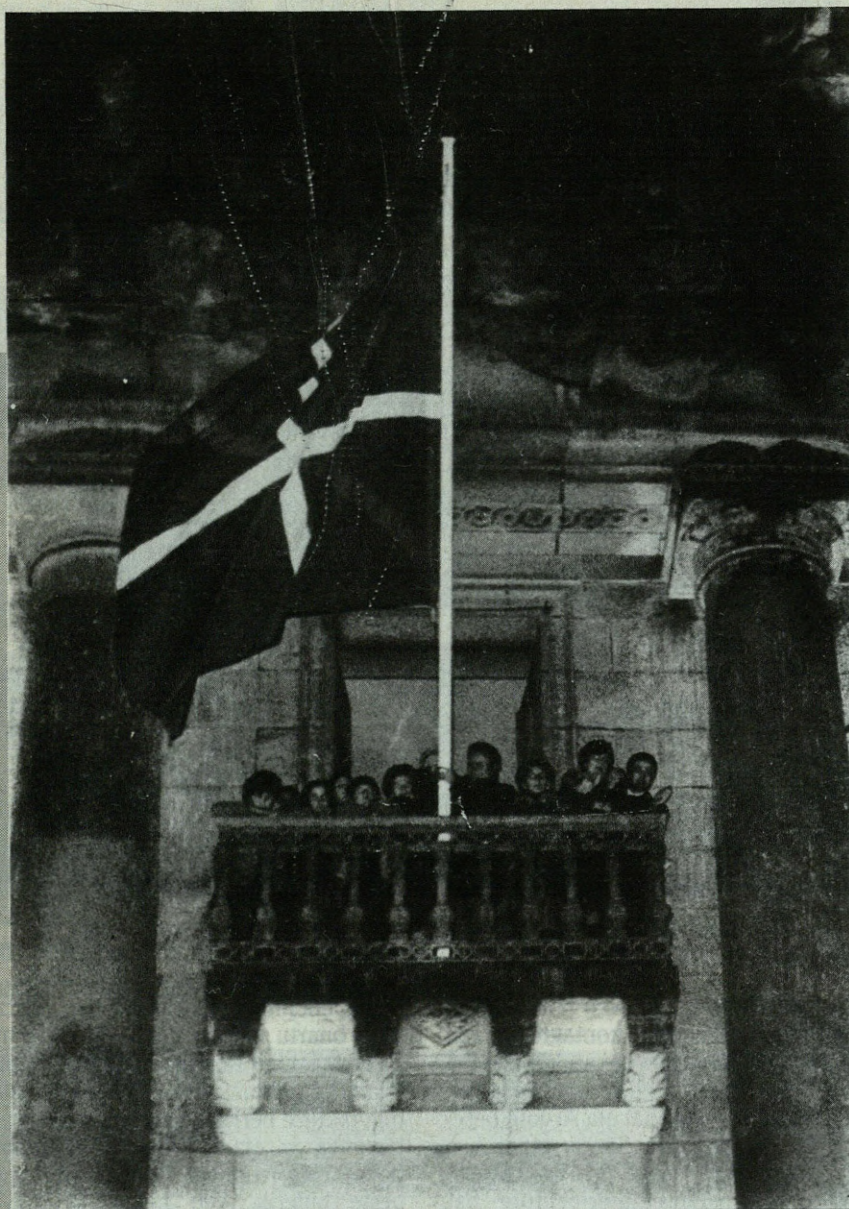
«ABC» egunkariko kolumnista es-
kuindar zuhurra den Lorenzo Contrera-
sek ulertzen duenez, Gonzalezen go-
bernuak honekin ETAren lehen baldin-
tza bete du: kontaktore publikotasuna
ematea, hain zuzen, lehendabizikoa es-
tradizioen aurretik 1984ean espainolek
onartzen ez zuten puntuetako bat zen.
Negoziaketa gainean ikusten du Contre-

rasek, eta muga nagusia ere bai, Ejer-
tzi-
toak onartu ezingo duen autodetermi-
nazioa. Emilio Romero ezagunaren eri-
tzian, kontaktoak beti egon direla jaki-
nik, faktore berria Parisko gobernuaren
laguntza da, eta orain artean huts egin
duena elkarrizketa izan denez, ez dago
beste biderik: edo negoziaketa edo
deus ez.

Partidu politikoen protagonismoa-diskrezioa

Euskadiko partiduek aho batez hartu
dute ontzat berria, baina matizazioak
badira eta seguru ondoko asteetan ge-
hiago izanen direla. Jon Idigorasek He-
rri Batasunaren jarrera adierazi badu,
negoziaketa nahi ta nahi ez datorren
zerbait da eta oraingoz Madrildik egi-
ten ari direna girotzea da, eritzi publi-
koa prestatzea. Asteleheneroko kolum-
nista den «Zohardia» kolektiboak,
«Egin» egunkarian, urrats preliminar-
rak izan daitezen itxaropena adierazteaz
gain, prentsak azaldutako gauza gehie-
nak pozoinaketa informetiboaren bidetik
doazela jutzatzen du.

Gasteizko Parlamentuak onartutako
bidearen ildotik, «Diario Vasco»ko J.L.
Minondok, ondoko hilabeteetarako
arrazoinak laburbiltzen ditu: ETAk ezin
du bereganatu ez daukan ordezkartza

Banderen balantza gure alderantz doa

Informazioaren arloan elkarriketek, negoziatioek edo direna direlakoek, jaiei eta banderen gerrari lehen-tasuna kendu dioten une honetan, patxada handiagoz eta momentuko berotasun itsutzailerik gabe banderen arazoari buruz hitzegitea komeni dela-koan, gogoeta hauekin nator, batzuen-tzat aspergarri izateko arriskuarekin, noski. Hala ere, konpondu gabe uzten diren arazoak behin eta berriro azaltzen direnez, oraindik ere tinta ugari gastatzeko moduko gaia dela deritzot,

jatorrizko kausen likidaziorik ez bada-goa behinik behin.

Datu batzuren onarpenetik idazten dut, agian guztientzat objektibo ez di-ratekeenak; bai niretzat, ordea. Lehe-na, labur esanda haxe da: espainolek sekula ez dute irentsi ikurrinaren ezar-pena. Baieztape horren argumentu-tzat bi datu jarriko ditut, bata folklori-ko samarra (hitz horren esangura peioratibo osoz) eta bestea praktikoa.

Alde batean Fragaren esaldi hura daukagu, hots, beraren gorpuren gai-

bat, Komunitate Autonomoko populuak hautatutako politikariak dira negoziatu behar dutenak eta Madrilek ezin du ne-goziatu orain artean hildakoak pilatzea baino egin ez dutenekin.

Euskadiko Ezkerraren politika hortik doa, Mario Onaindiak gogoraerazi due-nez, eta Eusko Alkartasunarena ere bai, matizazioak matizazio. Karlos Ga-raikoetxeak proposatua zuen, gainera,

netik pasatu beharko genuela zioena. Eta horrela da egiatan, ikurrina hutsa-ri dagokionez, alegia ikurrina **bera bakarrik** jartzen ez uztearren bizia emateko prest daudela bait dirudi.

Beste aldean, konponbide prakti-koagoa planteatu zuten: ikurrina bai, baina espainolaren menpe dagoela. Ar-giako eta zitalago jokatu zuten horre-lako bidea hartu zutenek, bi abantaila praktiko lortuz: **espainolarekin bate-ra** eta honi lehentasuna emanda jar-ritz, eta bigarrena, ikurrina bigarren postu horretan onartzeagatik «nazio-nalista moderatuei» prezio latza ordai-neraziz. Zer prezio? Gogoratzen al za-rete urte asko ez dela eta Garaikoe-txea lehendakari zela, orain izenik agertu nahi ez dudaneke batzuk ban-dera espainolak ematen egin zuten or-daina? Edo eta ikurrina trapu hutsa ze-la ziotenen kasua? Ez al da hori onar-pena ordaintzeko modua?

Baina, zer lortu zuten? Ba, ikusi na-hi duen edonork begiak irekita edo-non ikus dezakeenez, hemen gero eta gehiago garelako «ikurrina bai — espai-nola ez» nahi dugunok. Alferrik da ert-zainak ere gure aurka agertzea (hori ere ordainaren atala, nonbait). He-men, Euskal Herrian, bandera espai-nola inposatu beharrean aurkitzen di-ra, inposatu egin nahi digute... eta ezin. Horixe da errealitatea.

Ganorazko argumenturik ez dagoe-nean egiten dena: inposatu nahi. Inda-rrerz dela, edo antzerakoa dena... le-gez. Zeren gizartean laguntzarik ez dagoela, bandera horrek onarpen so-zialik ez duela, daukaten arrazoi baka-rra legea bait da. Berek jarritako le-gea, noski, berek inposatutako legea.

Ene eritzian, beraz, banderen ge-rran gero eta garaileago gara, egune-tik egunera balantza gure alderago doa. Pena da, Euskal Herriak dituen beste arazoetan (hizkuntzarenean, erakundetze politikoarenean, ekono-miarenean...) banderen kasuan bezain garbi etorkizunik ez ikusteá, eta ba-lantza ez gure aldera makurtuta ego-tea.

Jose Ramon ETXEBARRIA

Bakearen Mahai berri bat, partidu gehienek berehala atzera bota zutena, baina udazkenerako horren bila urrats berriak ematea agindua zuten EAKoek.

Eusko Alderdi Jeltzalearen jarrera Xabier Arzalluzen lumatik ulertu behar bada, hasiera batean ETaren eta Gobernuaren arteko elkarriketatik aparte gelditzeko prest egon behar dela adierazi du. Aurrerago berengana joko dutelako ziurtasuna daukate jeltzaleek, baina badaezpada ere kartak argi erakutsi ditu Arzalluzek: bakarka ari denak, irabaziz gero, berak gozatuko du garaipenaren fruitu gozoa; baina frakasatuz gero, galararen garraztasuna ere berak bakarrik irentsi beharko du.

ETako «gogorrak», «negoziazaleak»...

ETA bitartean zein baldintzatan aurkeztzen da egoera honen aurrean? Erakunde armatuaren ingurua betidanik hertsia izan bada, azken urteotan militante ezagun asko Estatu Frantseseko espetxeetan, Afrikan eta Ameriketako barreiatuta eta gainerakoak klandestinitaterik zorrotzenez sartuta, prentsan argitaratzen direnak zenbateraino diren egia juzgatzea sekula baino zailago egiten da.

«Gogor» eta «bigunen» arteko banaketak aldaketa asko ezagutu ditu prentsan urteetan zehar, eta orain horri Aljeriako atzerria erantsita, «Tiempo» astekariak puzzle berri bat marrazten zuen: Aljerian dago ETA negoziatzailea eta lpar Euskadin gelditzen direnak omen dira gogorrenak; orain arte «gogor» eta «ko» azaltzen zuten Antxon «bigun» bihurtzen zuen Carlos Carnicero kazetari

Batetik elkarriketa aipatzen bada, Roldanek guardia civilen kopurua bi halakotzea agindu digu.

eta karlista-ohiak. «Deia» egunkariak, aldiz, Pakito Garmendia «Artapalo» —«gogorretakoa» omen— Aljeriara elkarriketa horietarako iritsia zela publikatu berri du, eta denak batera leudeke kontaktoen aurrean jarrera bateratuan aritzeko.

Edozein erakundetan bezala ETAn ere sektore, joera eta matizak egon behar dutela dirudi, baina horien gainetik organizazio bakar eta disziplinatua bat zela erakutsi zuen Txomin Iturbek, Aljeriako kontaktoetan Antxon Ecuadoretik ekarri eta berarekin negoziatzea eskatu zuenean. Madrilgo eta Parisko gobernuaren aldetik hain estu

presionatua dagoenean, ze erantzun ahalmen dauka ETak? Elkarriketa posible horrek beti sortu ditzakeen ikuspegi ezberdinak koerentzia elkartzeko zailtasun handiekin egingo du topo, edonola ere, eta ondoko hilabeteetan horretaz milako orri irakurtzeko gauda.

Goñi Tirapu eta poliziak gogorren daudenean

Azken urteotako abuztuek euskaldunok gogorkerietara ohituak baldin bagauzkate, aurtengoa ez da txantxetarakoa izan. Gobernadore zibilen jokabidea ezin gogorragoa izan da, Bilbokoa bezala Donostiakoarena, eta deklarazioetan ere Goñi Tirapuk markak hautsi ditu.

Polizia espainola, azken asteotan, uda hasierako protesta eta etsipenen gainetik berriro «firms» jarri dute eta «onena Euskaditik alde egitea dugu» esatetik «sekula ez dugu alde egingo» eta «egoera honen errudunak nazionalistak dira» esatera ausartu dira. Hori gutxi bazen, Roldan ministrariak Guardia Civilak Euskadin dituen dotazioak bi halakotu egingo dituela adierazi du. Banderen gerrarekin jazotakoak berriro gogortzen hasi gabe.

Nola uztartzen dira guzti horiek «elkarriketarako» jarrera aitortzearekin? Hipotesirik pesimistenean, Mitterrandek ezarritako baldintzaren bat bete eta eritzi publikoaren aurrean iniziatiba hartzeko itxurak egin nahi dituztela agintari sozialistek. Hipotesirik optimistenean, luzerako doazela gauzak eta gorabehera eta susto galantak ikusteko gaudela.

Errefuxiatuen kontrako presioak segitzen du. Argazkian, Elias Anton Iruñeko kontzejala, Baionara itzulita, hango komisarioarekin.

Iñaki ZUBIONDO

Iran, geroz eta zer hitz eginik gehiago ematen duen potentzia ez-lerrotua

Inork ez al du, Iranen alde aposturik egingo?

Uda honetan ere Pertsiar Golkotik heldu dira gureganaino munduko berririk alarmagarrienetakoak. Iran eta Iraken arteko gerra luzea beste lurraldetara zabalduko ote zen beldurrak egon da mundua. Eta badago. Gertakizunak eta hipotesiak jorratuko ditugu ondoko lerroetan.

Arabiarrak Ligakoek irailaren 20ko epea eman diote Irani, Nazio Batuen erabakia onartu dezan. Argazkian, irakiar presoak.

Badirudi diplomatikoki Irak nagusi-tzen ari dela, edo behinik behin garai-pen esanahikorak erreusitu ditu. Garai-pen errazak, noski, alde aurretik esta-turik gehienak bere alde izan ditu eta. Halaz ere azken honetan bloke gisa de-finitu direnak arabiarrek dira, Libia eta Siriaren salbuespenekin (batere txiitarik gabeko Estatuak, bi horiek). Iran ez da dakigunez arabiarra, etnikoki bereziak dira alegia, beraz Arabiarrak Ligakoak, ba-

tasunari eusteko aitzakiaz, Iran konde-natu dute eta irailaren 20ko epea eman diote Nazio Batuen Erakundearen ge-rrari uzteko proposamena onartu de-zan. Iraken bigarren lorpen garrantzi-tsua uda hasierako N.B.E.ren erabaki horixe bera da.

Iranek ez du erabaki horren aurrean baiezkorik ez ezezkorik eman. Behin eta berriro esaten dute, gerra bukatu dadin bi kondiziook bete behar direla:

arazoa bere termino justuetan planteatzea, hau da, oldartzailea eta agreditua zein zein den ezagutu dadin, eta bigarrenik, sina litekeen akordioa beteko dela garantiak eman daitezen —eta horretan insistitzen dute, Iraken presiden-te Saddam Hussein-ek segitzen duen bi-tartean, ez garantiarik ez ezer ez da-goela; ez dute beraz zuzenean Hussein-en dimisioa esijitzen, orain arte beza-la, baina funtsean beren betiko erreibin-dikapenei eutsi egiten diete.

Benetako arazoa, Estatu Batuak

Beren betiko erreibindikapenak, be-ren diskurtsoa orokorrean esan geneza-ke, gurean ez da batere garbi azaltzen: «fanatismo»az hitz egiten zaigu, edota «integritismo»az, eta egia esan egunero-ko informazioak irentsiz gero, besterik gabe, zeharo ero daudela pentsa gene-zake. Aldiz, aipatu erreibindikapenak alde batera utzita (egia da, noski, hango gerra Irakek piztu zuela, hura dela agreditzailea, baina gauzak arrotz kon-plikatu dira urteen pasatzearekin), ikusi zer esaten digun orain (aste honetako prentsatik hartuta) Mohamed Larijani Irango kanpo arazoetako ministrari or-deak: «Golkoko benetako problema ez dira minak, Estatu Batuen presentzia baizik, jasanezinaren mugetara hurbil-tzen ari dena».

Jakina, mundu eta eskualde mailako beste zenbait potentzia ari dira bertan, eta denei begiratu behar diegu (hain zu-en ere, Iran potentzia iraultzaille bat bi-lakatzen ari delako ez ote dira beldur, alde batekoak, eta bestekoak), halaz ere arrazoirik ez dute falta irandarrek,

Iraultza entendigaitza... entenditu nahi ez delarik batez ere.

Ekialde Erdiko tentsioen sorreran, EE.BB.ak ikusten eta seinalatzen dituztelarik. Baina ez dezagun gaur hari horretatik tiratu.

Munduan indar askok Iraken aldeko apostua egin dutela, esan dugu. Mendebaldetik, batez ere. Oraindik goiz da seguru aski gerra hau zeinen mesedetan gertatzen ari den esateko, baina itxura guztien arabera, obserbatzaile batzuren aspaldiko susmoa konfirmatzen ari da: Iran (iraultza berria) eta Irak (teorian, gerra hasi zelarik, sobietarren aliatua) elkar txikitzen ari direla, estatubatuarrek eta europarrak baizik ez dira onik ateratzen.

Integristak ala iraultzaileak

Baina uste ez bezala gerta liteke. Txiiismoa, gerrarekin, indartzen ari bait da, bai Iran barruan (iraultza harrigarria gertatzen ari dela, dioskute hara kontrako aurreiritzirik gabe bihurtutakoak; azkeneko datua, hauxe jaso dugu: herri guztia mobilizatu dute, hamabost egunez hoge milioi laguneko armada bat antolatuz), eta bai kanpoan ere: Libanon, etab. (Libanoko txiitak eta palestindarren arteko gatazkak, episodiorik negargarrienetakoa da nahas-mahas hartan). Baina 90 milioi dira bakarrik txiitak, mila milioi direlarik orotara musulmanak.

Beren filosofia ulertzen zaila zaigula, esan beharrik ez dago. Berez iraultzailea dela, esaten zaigu. Noski, *mostazaf*,

«ez-dutenen» defentsan oinarritu dute beren politika: aberatsei kendu, pobreei emateko. Orain dela hamar urte, kapitalismoari itsatsitako estatu bat zen (Kwait handi bat, konparazio batera), orain ez-lerrotuen dinamikan sarturik dago, buru-belarri.

Leku sakratuan EEBBen kontrako aldarrikapenak egin zituzten, eta ondorioz sarraskia gertatu zen. (Bide batez aipa dezagun xifra kurioso pare bat: 1950ean 100.000 peregrino izan zen La Mekan, 1975ean milioi bat, 1990a baino lehen hiru milioi izango direla jotzen da). Txiitak erlijiozko halako «integristak» balira, otoi egingo luke, eta kitto. Txit erreibindikatzeko modu onargarria iruditzen behar litzaiguke, haiena. Baina ez: normaltzat jotzen da, gurean, orain, erlijioaz kanpoko kontsignak oihukatzen zituztenak balapean erabili ditzaitez. Ez ote besteak, «integristak»? Jakina, horrek «integrista» hitzaren esanahian sakontzera behartzen gaitu. Integristak berez «ortodoxo rigidoak» lirateke. Zein estatu arabek ez du bere burua horrela definitzen?

Gerrari begiratzuz gero, orohar, Irakek du bentaja. Jende gehiago du Irane (infanterian oinarritzen dituzte beren atakeak), baina (Irangateak eta guzti) askoz armamentu ugari eta modernoagoa dauka Irakek. Halaz ere, irandarraren kapazitate iraultzailearen kontra armarik sofistikatuenean ezer gutxi ahal dute...

A. BISKARRO

Superbibentziazko gerra

Nicaraguan miseria uxatzen segitzen dute. Nicaraguan, gerra eta guzti, lorpen izugarriak ematen dira, osasunean, hezkuntzan, herriaren bizitzeko kondizio orokorretan. Hori dena ematen delako, Estatu Batuek «contra» apoiatzeari ez diotela utziko, segurtatu daiteke. Interbentzioak segituko du. Estatu Batuen munduaren kontzepzio globalean, Nicaraguako esperientzia erre egin behar da. Ez berez suponitzen duenagatik, baina besterentzat ejenplo peligroso bat bilaka daitekeelako, bilakatzen ari delako. Zarpa erantsi diote Nicaraguari, eta nicaraguarrek, defenditzekotan, besterengana jo dute, laguntza eta armamentu bila, eta orduan estatubatuarrek esan ahal izan dute: «horra, sobietarren eskutan daude, horrexegatik defenditu beharra daukagu». Eta nicaraguarrek, harrapatuta. Esquipulas-eko akordioa oso positibotzat jo behar dugula deritzot. El Salvadorrek ez bait nau beldurtzen: ez baldin balitz, akordioan esaten den bezala, kanpoko interbentziorik egongo, gauzek onera baizik ezin jo lezakete. Nicaragua, berriz... akaso amerikarrek lortuko dute, besterik ez bada, Vietnamen lortu zutena: itxuraz herria nagusitu zen, baina hain txikituta utzi zuten hura, ze inorentzako ejenploa ez bait zitekeen gertatu: zenbat urte, gero, hura berreraikitzen? Eta, bixirik irtetearekin konformatu beharko ote dute nicaraguarrek?

Pablo Sastre

Lea Artibairako zabortegiaz,
Lekeitioko Udal Batzordearekin

Zabortegi kontrolatuak Lea ibaia kutsa dezake

Arestian egunkaritan, Amоротoko lurretan egiten ari den Zabortegi kontrolatuari buruz berri batzuk agertu dira. Gai honi buruz eztabaida bizia dago eskualde honetan. Argitaratu diren informazioak zehaztu eta argitzeko Udal Batzordearengana jo dugu.

ARGIA.— Nondik nora dator Zabortegi kontrolatuaren auzia?

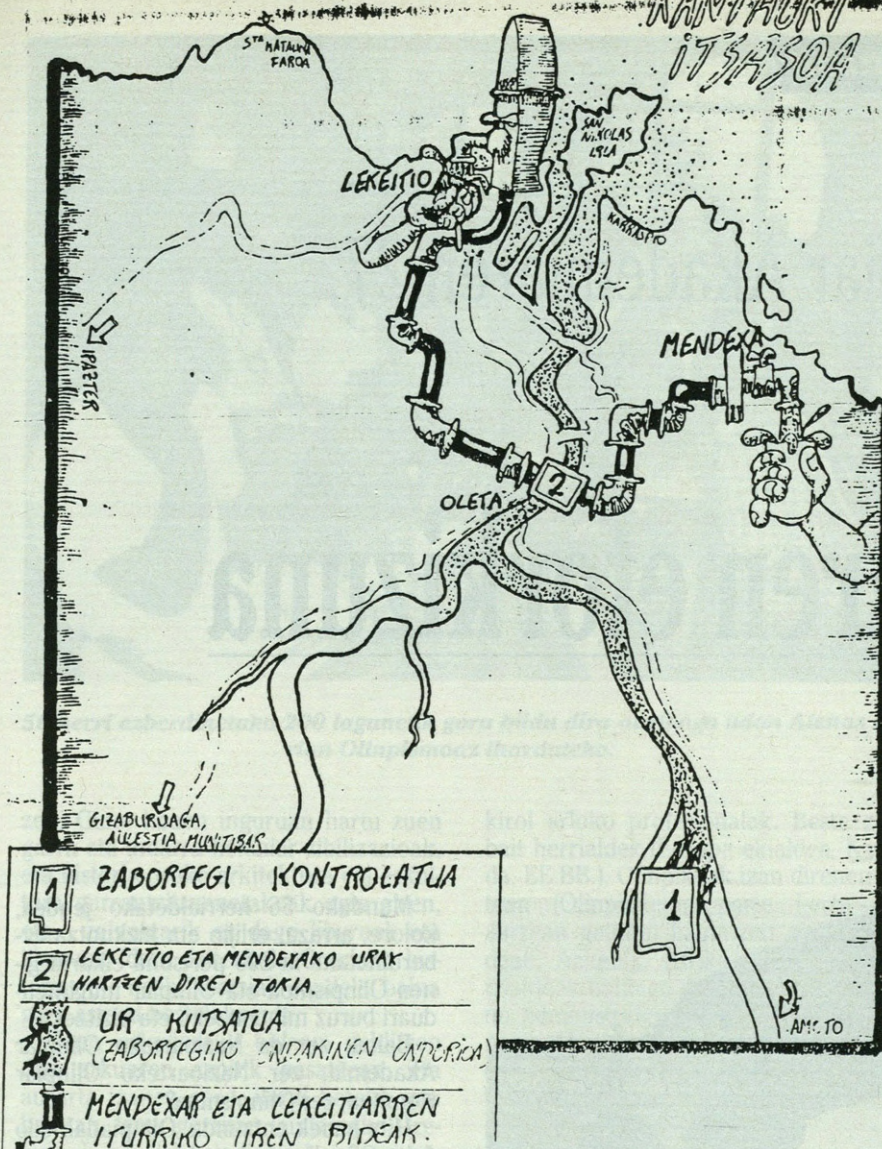
UDAL BATZORDEA.— Dirudienez, aspaldiko kontua da, guk ziurta dezakeguna da, Lekeitioko Udalera proiektu hau 1987.eko Maiatzak 25ean heldu zela, eta dagoeneko obrak amaitu nahi direla. Lekeition bezala Lea-Artibaiko beste Udaletan ere gauza bera gertatu da, Amоротon izan ezik, Udal honek aspaldi eman zuen eta, amaitzeko diren obrak egiteko baimena...

A.— Beraz, Maiatza aurretik ez dira Lea Artibaiko herriak informatu?

U.B.— Ba ez, informazio hartzen badugu Zabortegi kontrolatuaren proiektua, eta proiektua da Amоротon egiten dena jakiteko bide bakarra, aurretik ez da informaziorik egon. Zurrumurruak eta esamesak bai baina besterik ez. Horregatik garbi utzi nahi dugu, proiektu honen inguruan egon den informazio publikorik eza eta izkutuko jokoak Foru Aldundi eta Amоротoko Udalaren artean.

A.— Zein da Zabortegi honi buruz duzuen iritzia?

U.B.— Beno, guk proiektua eskuratu bezain laster, sakonki aztertu genuen ekologia eta osasun mailan jakitun diren teknikoekin eta agertzen diren huts eta irregularitate nabarmenekin txosten bat prestatu genuen, Lea-Artibaiko Udal eta Alderdi politiko guztiei bidali diegularik. Alde ilun eta huts guztien

Bizkaiko Foru Aldundiak informatu gabe aurrera jo duela salatzen du Lekeitioko Udal Batzordeak.

aipatzeak luze joko luke —inork informazio zehatzagorik nahi balu Udaletxean eskura lezake— baina nabarmenak hauek dira: Zabortegi kontrolatua Lea ibaira doan erreka bat ikutzen dago, lixibiatua —zaborrak usteldu ondoko ur kutsatuak— ibaira joateko arrisku handia dago, ur kutsatu hauen arazoa konpondu barik dagoelako eta jakina, Mendexak eta Lekeitiok Lea ibaitik hartzen dute edateko ura. Gogoratuko duzue, Prentsak duela hile batzuk agertu zuen, Igorreko Zabortegi kontrolatuan, lixibiatu eskape arriskugarria egon zela Arratia Ibaira, nahiz eta berri hau Foru Aldundiko teknikoen ukatu nahi duten.

Honetaz aparte beste akats batzuk dira, eragin edo inpaktu ekologikoaz ez dutela azterketarik egin, «taluden» azterketarik ez dago, Osakidetza txostena aurkeztu ere ez da egin, Lekeitioko

Udal Arkitektoak beste zenbait akats ere planteiatzen ditu.

Dena den, gure kezkarik nagusia «ura»rena da, Eusko Jaurlaritzaren Legedian ezinbestekotzat jartzen da Zabortegia bera, Saneamendu sareagaz lotuta egotea, hau da Araztegi edo depuradora egokia duen Saneamendu sareagaz.

Indarrean egon beharko liratekeen Europako Ekonomia Elkarteko arauak gai honetaz hemengoak baino estuagoak dira eta Zabortegi honen proiektuak erdiak ere ez ditu betetzen. Europan hemen baino baldintza gehiago exijitzen delako... depuradora bereziak, lurren azterketa sakonagoak, inpaktu estudio serioak eta abar. Proiektu honetan ez daudenak, hain zuzen.

A.— Proiektu honek behintzat, Zabortegi inkontrolatuen aurrean, alternatiba hobea eskeintzen du eta izango bide ditu bere alde onak, ez?

U.B.— Bai, egia da, Foru Aldundiaren ikuspegia, Zabortegi inkontrolatuez amaitu eta beste alternatiba berri bat eskeintzea da, baina irtenbidea ez zaigu egokia iruditzen, lehen aipatu arrazoez aparte Foru Aldundiko teknikoei epe laburrera begirako planteamendua egiten dute, errentabilitateko ekonomiari lehentasuna emanez. Guk behin betirako alternatibak planteiatzen ditugu, ez partzialak eta ezta ere gure osasuna larriki hipoteka dezaketanak.

Gogor salatu nahi dugu, «política de hechos consumados» delakoa darabilte la Foru Aldundia eta Amorotoko Udalak. Erlojuz kontra ari direla, Irailerako obrak amaituta edukitzeko, Lea-Artibaiko Udal gehienek obren geraketa erabakita dutenean. Hau al da aldarrikatzen duten Demokrazia? Udal gehienek kontra joatea?

A.— Zeintzu pausu ematen ari zarete zuen alternatibaren alde?

U.B.— Gure helburua lehendabizi Foru Aldundiak Lea-Artibaiko Udalik gehienek erabakia, hau da obren geraketa haintzat har dezala. Eta geraketarekin batera azterketa eta ikerketa sakon eta zentzuzkoak egitea aipatu ditugun hutsuneei irtenbide egokia aurkitu arte. Gure egoera honetan ere badira beste eskualdeak, Busturialdea, Durangaldea, eta abar, proiektu berdinak geratu dituztenak.

Foru Aldundiak edo Foru Aldundiko teknikoei behinik behin, beren proiektua dagoen moduan hartzen ez badugu hutsean geratuko garela mehatxatu gaituzte. Antza, tekniko hauen esku daude Foru Aldundiko erabaki politikoak.

A.— Zertan ari zarete hori horrela dagoela?

U.B.— Gu bide tekniko eta juridikoak jorratzen ari gara bai Lea-Artibaiko herrietan eta bai eskualdeka alternatiba orokorra planteiatzeko eta herriari informazio zehatza eskeintzeko.

Bestelako mobilizazioez aparte jardunaldi batzuk antolatuko ditugu hile honetan zehar «Hiriko Kondar Solidoei» buruz, zenbait geologo, injinari, mediku eta ekologok parte hartuko dutelarik.

Beharrezkoa iruditzen zaigu, Foru Aldundia erakusten ari den irrespontasibilitate eta mehatxu politikaren aurrean, gehi PNVren zinegotziren baten prentsan egin duen intoxikazio lanaren aurrean, gauzak argi eta garbi planteiatu eta argitaratu beharra. Ez gaude prest, politiko irrespontsable batzuren erruz, nahi eta nahi ez, eta agertutako arrazoen gainetik egin nahi duten sasiproiektu honegatik, gure urak kutsatu eta inguru giroa kaltetuzen uzteko, gure etorkizuna hipotekatuz.

P. UNZUETA

Nazioarteko Olinpiar Akademiaren 27.
Ihardunaldiak

Olinpismoaren etorkizuna aztergai

Greziako Olinpia herriskan, Zeus, Apolo eta Era-ren oroimenak bizirik dirau. Duela bi mila urte baino gehiagoko tenploen aztarnak, zutabeak, entrenamendu lekuak eta izpirituak garai hartako bizilagun izatera bultzatzen gaitu. Eta izan ere, hementxe Ioniar eta Egear itsaso mitologikoen artean, Olympian, «Nazioarteko Olinpiar Akademiaren» 27. Ihardunaldiak ospatu dira uda honetan hamabost egunez.

Munduko 56 herrialdetako jendea, kolore, arraza, erlijio eta hizkuntza ezberdinetako ia 200 pertsona elkartu ginen Olinpismoa eta Olinpiar mugimenduari buruz mintzatzeko eta bizitzeko.

Baina, zer da Nazioarteko Olinpiar Akademia, zer Nazioarteko Olinpiar Komitea, zer Olinpismoa?

Hitz hauek entzunda, Olinpiadak edo Joko Olinpikoak datozkigu gogora, baina zalantzarik gabe, Olinpiadak, Olinpismoaren filosofiaren zatitxo bat baik ez dira. Olinpismoa, Pierre de Coubertin baroi frantsesak aldarrikatu zuen, XIX. mendearen amaiera aldera, herrien arteko pake, batasun eta adiskidetasun bezala. Eta bide horretatik, ideal horien agerpen nagusien izango ziren Olinpiar Joko Modernoak sortu zuten 1896ean.

Greziatik dator notizia

Joko hauek Olinpian hasi ziren, baina ez zen kasualitate hutsa, ez. Kristo aurreko 776. urtean dagoeneko, lehen Olinpiadak ospatu ziren herriska honetan bertan. Baina, halere, ez ziren ospatzen ziren Joko bakarrak; Greziako beste zenbait herritan ere, beste hirutan zehazki, Joko Pitikoak, Ismikoak eta Nemeoak ere ospatzen ziren, Apolo, Poseidon eta Zeus-en omenez.

Jokoak, ordea, ez ziren prestakuntza fisikoa agertzeko soilik, askoz ere arago, ospakizun erlijiosoak ere baziren eta beren helburua, gorputza eta arima elkartuz, Greziar gizon perfektua, indartsua, jakintsua eta ederra lortzea

56 herri ezberdinetako 200 lagunetik gora bildu dira aurtengo udan Atenas hirian Olinpismoaz iharduteko.

zen. Gune hauen inguruan hartu zuen garra eta indarra heleniar zibilizazioak, eta historia osoko arkitektura eta eskultura garrantzitsuenetakoak egin ziren, eta... zalantzarik ez dago liburuak eta liburuak idatz daitezkeela Greziako historiaren eta noski, idatziak daudela, baina gure asmoa bestelakoa da.

Gaur, estadiorako bidean, gelditzen den arkuaren azpitik pasatzen, eta ausarta izanez gero, ilargi beteko gau batetan, larru gorritan (aintzinako Greziarrek bezala) estadioan korri egitera sartuz gero, haiek senti zezaketen libertatea, askatasuna, osotasuna senti deza-kezu.

Funtzio teknikoa eta kontrol orokorra zaintzeko Akademia

Nazioarteko Olinpiar Akademia 1961ean eratu zen, Pierre de Coubertin-en hildoa jarraituz, Olinpiar ideala eta bere pedagogi eta sozial balioak bultzatzeko eta sendotzeko. Orduz geroztik urtero urtero biltzen da munduko txoko guztietako jendea Ihardunaldi hauetara.

Nazioarteko Olinpiar komiteen zeregina, bestalde, batipat Olinpiar Jokoei lotua dago, funtzio teknikoa eta kontrol orokorra du bere gain, nahiz, beti ere, hezkuntza arloan ere bere lana kokatu.

Nortzuk dira Ihardunaldi hauetako partaideak? Herrialde edo nazio bakoitzak eskubide oso eta askea du bere ordezkariak hautatzeko. Europako zenbait herrialdek (Espainia barne), kirol eta hezkuntza fisikoko (INEF-EKI) ikasleengan uzten du ordezkariak hau, horietatik izango bait dira aurrerantzean,

kirol arloko profesionalak. Beste zenbait herrialdek (Europa ekialdea, Kanada, EE.BB.), Olinpikoak izan diren artean (Olinpiadetan parte hartu eta aurrean gelditu) hautatzen ditu partaideak. Azkenik, Afrika eta Asiako herrialdeek nahiago dute kirol arloan baina administratibo mailan edota komite nahiz Akademietan lanean ari den jendea bidali. Beraz, 18 eta 35 urte bitartean nahasketa ederra bildu ginen.

Anaiartekotasuna: izpiritu olinpikoa

Esango nuke, aitzaki gaia, edozein izanda ere, honelako jende ezberdina elkarrekin biltzea soilik, sekulako esperientzia polita eta aberasgarria dela. Bestalde, goizeroko hitzaldi saio luzeetako hizlari, herrialde ezberdinetako Akademia buruak, Unibertsitate irakasleak eta Olinpiar munduan sarturiko haienbat jende etorri zen.

Historia, filosofia, kirola, artea, gizarte, guztiak bat egiten ziren Olinpian igarotako egunetan.

Dena den, aipatzeko dago oraindik eguneroko egitaraua eta ea hitz gutxitan agertzen duan!

Goizeko zazpiretan bozgoragailuetatik entzuten zen Greziar musikak esna arazten gintuen: gela bakoitzetik munduko txoko ezberdinetako jendea irtezen zen (izan ere, zazpi edo zortzikakako gelatan ez bait geunden herrialde berdin batetako bi pertsona) eta 7,15etarako soinketara jaisten ginen, egunoro gutariok batek zuzendua. Baina hori baino lehenago, goiztar zenbait, egunsentiaren lehen argi izpiak agertu

bezain laster «Cronus» mendira joanak ziren, bertatik, eguzkia irteten ikustera... eta tontorrean, ixiltasunean, greziar batek filosofoaren baten esaldiak irakurtzen zizkigun eta kantu zahar bat kantatzen zigun, eta... gu greziar Jainko eta Jainkosen babesean sentitzen ginen...

Gaztedia eta Olinpismoaren etorkizuna

Zortzi t'erdietan hitzaldiei ekiten zitzaizen, aurtengo gaia «Gaztedia eta Olinpismoaren etorkizuna» izan delarik. Bertan, hizkuntza ofizialak, Grekoa, Frantsesa eta Ingelesa dira, baina dudarik gabe, azkenekoa da gehien erabiltzen dena; dena den, hiruretarako itzulpen simultaneoak egiten dira. Zenbait egunetan ere, partaideei, posibilitatea ematen zitzaizen gai zehatzen bati buruz hamar minututako hitzalditxoak emateko, eta Olinpiadetan parte hartu zutenei, beren esperientziari buruz mintzatzeko. Hitzaldi bakoitzaren, ondoren, noski, galdera-erantzun saioari ekiten zitzaion. Arratsaldetan, batzutan, antolatzen genituen kirol torneotako partiduak eta probak egiten ziren eta bestetan eztabaida taldeak; hau da, 15-16-nako taldeetan bildurik, pertsona bat buru zelarik, gaztediari buruzko eztabaidak burutzen genituen; benetan interesgarria zen, Sudan, Singapur, Bangladesh eta Dinamarkako gaztediaren arazoak gonbaratzea, haien berri jakitea...

Egunen batzutan, ofizialki antolatutako irteerak ere egin genituen inguruak ezagutzeko. Eta gauak... ofizialki, gaueetan ere «social evenings» edo ilunabar sozialak zeritzatenak antolatzen ziren, herrialde bakoitzak gauza tipiko edo bixiren bat agertzeko: antzerkiak, kantak, dantzak, jokoak... baina sarritan gau ez ofizialak atseginagoak gertatzen ziren: Alpheus ibaiaren ertzean ilargi beteko gaueetan pasatako uneak, Afrikarren festa, gaueko ibilaldiak... ezin hitez esplikatu!

Ihardunaldien inagurazioa, Atenasen egin zen, Greziako hiriburu den hiri erraldoi eta kaotiko horretan, hirigintza azpiegitura txiro eta exkasa duen hirian, aintzinako aberastasun eta aztarnak, egungo eraikuntzekin nahasten eta hondatzen diren hirian, beroak ehundaka pertsona hil dituen hirian; baina guzti horren gain, Atenaseko Akropolis-etik, Delfos-eko orakulura eta Olinpiko estadiora bide zuzena dago eta lerro gutxitan laburtu nahi izan duan esperientzia itzel honek urtez urte jarraipena izango du, izan ere, Olinpismoak bizirik dirau oraindik!

AMAIA ELOSEGI

«Alproja» taldeko 60 lagun
euskal jaietako estanpan

Zarautzko 750 urtetako historia ez ofiziala

***Euskal jaien inguruan sortutako dantza eta antzerki taldea da «Alproja», zeinak festa egun haue-
tako partaidetza herrikoia goxatzeko asmoz urte-
ro aurkeztu ohi duen ikuskizunen bat irailaren
9ko eguerdian. Asto-laster bat egin zuten behinola,
eta baita txakolinaren debekuak sortutako isti-
luak, erreginaren udaldiko bixita edota 'Matalaz'
pastoralaren laburpena. Aurtengoarekin 10.ena
dakarte, bertan hirurogei bat lagunek irudikatuko
dutelarik Zarautzko herriaren sorraratik igaro di-
ren 750 urtetako historia pasarte nagusi zenbait.***

Zarautzko euskal jaietako egun nagusia azkenengoa izan ohi da. Herri guztia baserritarren usadio zaharreko jantzi kaleratzen da goizen goizetik eta, etxeratu, esnezalearekin batera egiten du gehiengoak hurrengo egunean, erromeritan frango dantzatu eta txakolin eta sagardoz eztarria ongi busti ondok.

Iturengo ttunturruekin esnatu, kalera albarak primeran lotu eta lehendabiziko gauza, Munoan erakutsi ohi den «Euskal Irudia» ikuskizunera hurbiltzea izaten da. *Alproja* taldeak urtero aurkezten du antzerki eta dantza arteko espektakulu bitxi bat bai herriko edo bai Euskal Herriko gertakizunen bat gaitzat hartuta.

Aurtengoarekin hamargarren urtea

izango da *Alproja* taldeak irudi berri bat ekarriko duela. Eta Zarautz herri gisa izendatu zela 750. urtehurrena ospatzen delarik, zein gai hobea historia pixkat gogoratzea baino! Horrela, lau eszena edo sketch desberdinez moldaturiko irudia erakustiko da, herriaren sorreratik abiatu eta gaur egun arteko lau kontu antzeztuz.

Agur t'1/2 Zarautz

«Agur t'1/2 Zarautz» izango da 750. urtehurren ponposoa gogoratuko duen 'euskal irudia'. Bertan ikusi ahal izango dira herriaren fundazioa, hamazazpigarren mendearen gertatutako matxinada tankerako errebolta, aristokrazia eta industrializazioaren etorrera, eta gaur

egun bihurtu den turismo herriaren itxuraldaketa zoritxarrekoa.

Ohizkoa den bezala, eguerdiko hamabitan egiten dute kalera *Alproja* taldeko ia hirurogei lagunek, herriko erdigunea osatzen duten kaletatik barrena-ko desfilea parkurrizteko, estanpako kokagunea den Munoara iritsi arte. Ordubatak aldera zarautzarrek zazpi mende egingo dute denboraz atzera.

Fernando III.aren Carta Puebla 1237an

Lehendabiziko eszena: Burgosko Gortean Fernando III.ena kezkatua dabil Flandes alderako artilearen esportazioarako orduan arbitriotan gastatzen duen dirutzaz. Muga horietako inpostuei ihes egitearren itsas-untziko garioan pentsatzen du, eta honela Kantauri itsasertzean untzigintzaz arduratuko diren zenbait herri sortu beharrean kausitzen da.

Gisa honetan sortu zen Zarautz. Joan omen ziren inguruko lau jauntxo Burgozera eta jaso omen zuten erregeren eskutik delako Carta Puebla, zeinaren bitartez lur eremu koskor bat herri bilakatzen zen. Halaxe zen bada Zarautz: hondar eta urez blaitutako lautada eta guztia jabe zen jauntxo... zer egin ezean.

Bigarren sketch-a: Frantzizkotarrak heldu ei ziren herrira, Elizako abadeen lehen purrustadak jasotzen zituztelarik arlote eta peregrino itxura haiegatik.

Badatorrela aristokrazia!

(Alfontso XIII. 1916).

Batzuk nola besteek herritarrek bereganatu nahi, eta hasi dira klerokoen arteko bronkak. Elizak jauntxo baten babesa duen bitartean, frantziskotarrek beste jauntxo baten faboreak ere badi-tuzte. Eta horra hor bada, jauntxo-en ezin ikusiak are eta pil-pilago.

Haietako urte batean denboraldi txarrak eraso zuen Zarautz, eta jauntxoek herri inpostuak garitan eskuratu zituzten. Herritarrek ahora zer eramateko-rik gabe geratu ziren, jauntxoek gariaren prezioa igo eta espekulazioan aberastu nahi zuten bitartean. Erantzuna erreboltak ekarri zuen, erregeren soldaduek etorri behar izan zutelarik matxinada apurtzera.

Herria soldaduz josita, jauntxoek bake akordioa sinatu eta erdibana egin zuten guztiarekin azkenen.

Herria aristokraziaren udaleku

Hirugarren eszena: XIX eta XX. mende artean aristokraziak bere udaleku bihurtu zuen Zarautzko kostaldea. Etxe dotoreak eraiki eta pinpollo igarotzen zituzten oporraldiak bertan. Isabel II.a zela eta Alfontso XIII.a ailegatu ziren halako batean herrira, lehendabiziko turismo elitista zipriztinak ixuriz. Zarautzarrak nobleziaren zerbitzari bilakatuko ziren beraz, itsas-bainuak modan ipini ziren bolada hartan.

Alfontso XIII.ak sortu omen zuen hain zuzen Real Club de Golf delakoa,

Iazko estampa: Etxahunen «Matalaz».

eta ordudunik ez da apenas herriko gazterik kadi modura pilota galduak biltzen ibili ez denik.

Zarautz: turistic modern city 198?

Laugarren sketch-a: Gauzak ez dira gehiegi aldatu. Turismoak herritarren nortasuna xurgatu du dagoeneko. Japonesak bezala fotografi kameraz iritsi eta inbaditu dute paraje guztia. Donostiaren ondotik, Zarautz Euskal Herriko bigarren Marbella bihurtzeko zorian dago honez gero. Festak kanpotarrei begira antolatzen dira, eta halaber aurtengo 750. urtehuraren ospakizun bera ere.

Eta erreboltako arriskurik balego...

Ertzaintzako soldaduak edozertarako pronto dira!

Dirulaguntza eskasa «Alproja» taldeari

Jantziak direla, altabozak eta mikrofonoak direla, eszenarioko ornamenteak eta beste makina bat azpiegitura beharrezko. «Alproja» taldeko hirurogei lagunek txanpona dextente gastatzen dituzte urteroko estampa hauetan. Oste-ra, taldea ez euskal jaietako komeria honetara soilik mugatzen bere eginkizunetan, ezen lhauterietan ere aritzen bait dira festa herrikoien errebindikapen bandera haizatzen, udaletxeko dirulaguntzaren babesa merkealditakoa gertatu ohi delarik. Badirudi turismoa indartzeak premia gehiago dituela.

IGOR URDANPILLETA

Euskal Jaiak 1927. urtean.

Urtero bezala, irailaren 9an bukatuko festa egun nagusiaz

Hirurogei urte pasatxo Zarautzko euskal jaiak sortu zirela

Euskal Herrian barrena ospatzen diren euskal jaiak joan den mendean dituzte beren sorreraren aitzindariak: *lore-jokoak*. 1850. urte inguruan eman zitzairen hasiera Iparraldean D'Abbadie-ren bultzadaz, erromantizismo joerak hedatu nahian euskal jaialdi folklorikoen antolakuntzarekin. Denetarik ikus ahal zitekeen *lore-jokoetako* ekitalditan, hala musika eta dantza herrikoiak nola ganadu feriak.

Baina D'Abbadie-ren asmo nagusiak literarioak ziren batik bat, eta ekitaldion barnean lehiaketa poetikoak apailatu zituen. Elissanburu izan zen lehendabiziko protagonista garai haietan, aurrenengo aldiz Urruñen ospatu zirenean, Saran segidan eta Donapaleun gero.

Lore-jokoak Hegoaldera igaro

Pixkanaka moteltzen hasiak ziren Iparraldean, eta Bigarren Karlistadaren ondotik Hegoalderuntz egiten dute mudantza *lore-jokoek*, euskalduntasun giroa zuzpertz asmoz. Eli-

zondora igaro ziren beraz, 1879. urtean.

«Fiestas euskaras», «fetes basques» edo «euskal jaiak» bezala ezagutzen ziren Euskal Herriko bi aldetan jaialdi folkloriko haiek, literatur lehiaketek hartzen zutelarik *lore-joko* izena. Kasik urtez urte burutzen ziren Hegoaldean, Foru Aldundiaren babesaz herri batean behin bestean gero.

Zarautzera 1912.ean iritsi ziren, nekazaritza eta lurganadutza feria galanta zabaltzearekin batera, zenbait makina eta erramentaren erakusketak moldatuz. Ez ziren faltatu haatik ekitaldi artistikoak, haien artean izaki literatura, musika, argazkigintza eta pintura.

Euskal jaiak urteroko festa Zarautzen

Lore-jokoekin hasitako festa haien ildoari jarraitu nahirik, urteroko ospakizunetan murgildu ziren zarautzarrak 1924. urtetik aurrera, honela beren *euskal jai* bereziak atonduz. Erromeri girora kaleratzen zen herri guztia usadio zaharreko jantzitan

apaindurik, txistu eta danbolin, idi pareta eta gurdi.

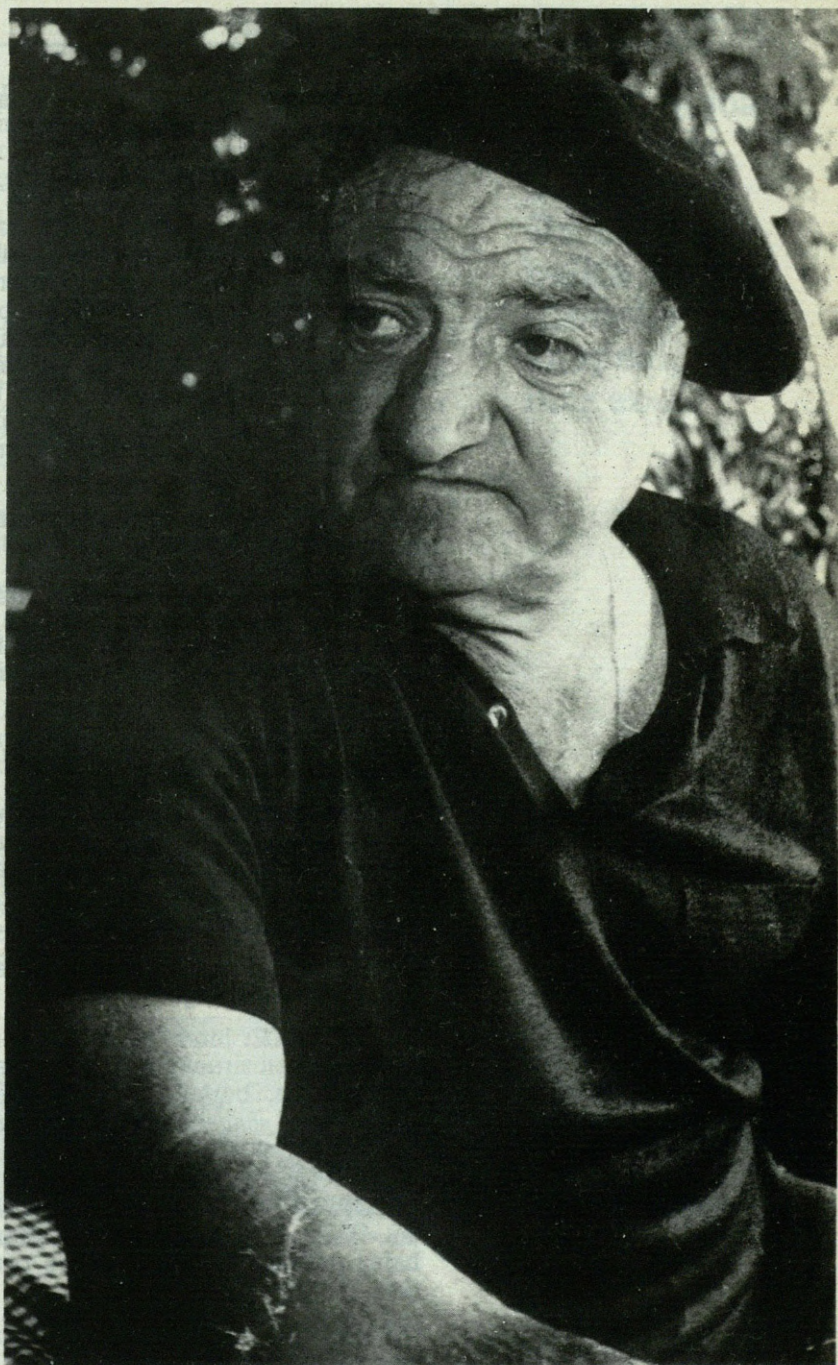
Gora beherak suertatu dira ordutik egundainoko hirurogeita piku urte hauen buruan, baina dena den badira hamabost bat urte herriko festa egunik alaitsu, koloretsu eta esperoenak bilakatu direla. Gaur, ez dira egun bakarreko kontu ordea euskal-jaiak, aste bete pasatxoko kultur ekitaldiak burutu ohi dira-eta.

Bertsolari, dantzari txiki, txistulari banda, trikitilari, ganadu eta karroza lehiaketek alde batetik, txakolin eta euskararen egunak bestalde, eta baita halaber antzerkia eta zinema nola kantaldiak osatzen dute egitarau zabala, irailaren 9an jai nagusiaz amaiera eman bitartean, herriko zortzi talde antolatzaileen eskutik moldatua: Alproja taldea, Euskal Herrian Euskaraz, Gastronomi Elkartea, Iratzarri Dantza taldea, Lizardi Kultur taldea, Mollarri Dantza taldea, Ostalaritza Elkartea eta Zarautzko Txakoligileak.

Ondo pasa erromeriaz gau-pasa!

GORKA ARRESE

Traineruen denboraldia azken txanpan dagoenean Oriok eta Euskal Herriak eman duen arraunlari bikainenetako batengana jo dugu. Bautistak garai batetako kontuak berritu eta arraun esparruak jasan dituen aldaketak azpimarratu dizkigu. Itsas-gizon guztiak bezalaxe erreparoz mintzatzen hasi bazaigu, ez omen da hitz handiko gizona aitortu digunez, berotuz joan den neurrian arraunlarien komeria latzak azaldu ditu inolako estutasunik gabe. Kantauriko itsasoaren antzera arraunaren munduan ez dira ur guztiak bare.

Bautista

Oliden:

«Arraunaren munduan dirua sartu denean guztia usteldu da»

GALDERA: Noiz hasi zinen arraunlari kontutan, nola hasten zen jendea Orio aldean?

ERANTZUNA: Ni hamabi, hamairu urtekin hasi nintzen, pentsa ni 40.eko kintoa naiz eta badakizu, hemen anguletan izaten ginen denok, bata arraunean, bestea beste eraren batetan eta ondo koaren inbiriak edo, horretantxe hasi ginen. Lanbideak dira horiek. Orion gehienok honela hasi ginen, lehen txipiroiak, angulak zirela-ta, beti arraunean aritzen ginen, orain berri, motorrean joaten da jendea.

GALDERA: Orduan ez zen entrenamendu handirik egingo, ezta?

ERANTZUNA: Ze entrenatu!! Orduan egunero eta edozein momentutan itsasora joan behar eta, beti arraunekin aritzen ginen. Lehengo arraunlariak arrantzale ginen.

GALDERA: Baina arrantzale izanik, konpetiziotan murgildu zineten.

ERANTZUNA: Bai, gu 1939. urtean hasi ginen, Donostia eta Bilbora joanez, eta gerran egindako iztarreko zauri batek odola zeriola arraun egin nuen. Hango bi banderak ekarri genituen etxera.

GALDERA: Nola osatzen zen taldea, fitxajerik ez zen izango.

ERANTZUNA: Junta bat egiten zen eta hantxe joaten ziren mutilengana. Taldea aukeratzeko, bertako zaharrenak edo, piskat ibilita «hauek dituk onentxoena».

GALDERA: Eta diru kontuak?

ERANTZUNA: Dirua? Zera: garai hartan, Orion, egunero txuleta bat jaten zen baina galtzen bagenuen geure patriketatik, irabaziz gero...

GALDERA: Nolakoak ziren zuek erabiltzen zenituzten traineruak?

ERANTZUNA: Egurrezkoak baina haundiak eta zataarrak. Karga handikoak ziren eta plantilak ere txarrak oraingokoen alde. Gizon handientzat eginak ziren. Guk hemen ikusi genuen lehendabiziko trainerua Lorontzo deitzen genion batek egin zuen Orion. Beste bat ere kanpotik ekarri zuten baina hura txarra, mantoa alegia.

GALDERA: Eta trainerua erosteko dirua nondik ateratzen zen?

ERANTZUNA: Kofradia aritzen zen horretan zertxobait.

GALDERA: Arraunlarien artean beti elkarren arteko lehia edo pikeak ospe-tsua ditugu.

ERANTZUNA: Pike piska bat ez bada go zaila da arraun egitea. Oriokoak gurekin zuten pikea, gu Ortaika auzokoak gara eta orduan batzu biltzen ginen, jende indartsuak, gaur egungoak baino ho-beagoak, sanoagoak. Orain gauean ez dira garaiz erretiratzeko. Preparatu, pre-paratzen dira baina hala ere, goiz erretiratu behar da. Arraunlariak eta apustulariak ez dute bestenak heldu behar, ez dute besteetaz ezer jakin behar, zita jokatuta eta bale. «Hark hau esan du, beste honek hau» horrelaxe aritzen dira edo-ta aritzen gara eta ez...

GALDERA: Arraunlari ona izateko zer behar da, zer behar egin behar da?

ERANTZUNA: Indar piska bat, dexte, mutil sanoa izatea eta mila gauza. Afizioa izatea batez ere. Gero jende eta herrien arteko pikea izan behar du, orain ere, sanjuandar eta sanpedrotarren arteko pikea ikusgarria da, hauek beren arteko pikea beti izan dute, hauek itotzeraino arituko dira besteari irabazteko. Hori behar da, bestela xoxua «azkena ailegatzea niri ez zait inporta» eta tipo horretakoek ez dute balio.

GALDERA: Pikea soilik ez da bada izango? Zertxobait entrenatu beharko zenuten?

ERANTZUNA: Orduko mutilak denak ziren entrenatuak, guri ez zitzaigun iruditzen baina goizen hasi hara joan, hona etorri, egun osoan sortaka bizkarrean, jende zukutua ginen. Bakoitzaren lana zen entrenamentua.

Gero, piska bat zuzendu, ohitu. Hamabost egun eginda makina bat aldiz aritu gara; Pedreñakoen kontra lehendabizikoz joan ginenean bederatzi entrenamendurekin joan ginen eta baita bandera ekarri ere. Oso gogorra izaten zen, pentsa: lehen arraunak hezeak zeudela-edo, karga handikoak ziren eta apur bat orekatzeko kilo bana berun jartzen genien, zenbat karga-eta eramaten ziren alferrik!! Oraingo arraunak berriz, enkolatuak, arin-arinak. Herremienta haiekin botako balira gaurko traineruak ikusiko nituen nik estropadak...

GALDERA: Eta janari kontutan nola zeundeten, elikadura berezirik irensten al zenuten?

ERANTZUNA: Garai hartan ahal zena jaten genuen. Hala ere, jan ona jaten genuen, hemen erreka aldamenen «marea baja» egiten duenean, legarra deitzen diogu guk, almeja ederrak jaten genituen, hamaiketan makina bat bider joan eta kazuelkada almeja ederra jaten genuen arrozarekin. Gerra denboran, bi

«Indarra egiteko
behar da
ipurdia
aurrean,
ertz-ertzean,
atzean jartzen
bazara ez da
indarri egiten».

edo hiru urtean haiekin izorratu ginen, gehinak uste dut nik. Dirua zuenak salbatuko zen baina...

GALDERA: Nor izaten zen patroï, nola egiten zen aukeraketa?

ERANTZUNA: Zahar horietako bat izaten zen beti patroï. Arrantzan ibiltzen zen arrantzale zahar xamarren bat, gu gazte ginela Domingo Mitxelena genuen, maisu baino gehiago serioa zen. Guk ez genion ezer esaten, han ez zuen inork ere hitz bat egiten «horra joango gaituk, hara egingo diagu buelta», Sarasuak eta berak bi hitz edo egiten zituzten eta martxa.

Ez orain bezala, irratia baino okerrago traineruan joanda. Orain ez lukete egingo.

GALDERA: Horrek zer esan nahi du, disziplina handia zegoela?

ERANTZUNA: Disziplina baino gehiago, errespetua. Bai, errespetua. Trainerrua ixila izaten zen; orain «sala de fiestas» baino okerragoak dira traineruak. Gaur egun disziplina gehiago dago baina errespetu gutxiago.

GALDERA: Zein zen patroïaren lana, zein funtzio betetzen zuen?

ERANTZUNA: Patroïak gauza asko. Mu-

tilak ondo jarri beren tokitan, nondik egiten duen hobeto, indarrak piska bat berdindu. Zaila ez da izaten, jakinez gero gauza zailik ez da izaten.

GALDERA: Zer gertatzen da bada, gaur egungo arraunlariak bigunagoak al dira ala zer?

ERANTZUNA: Gaur egun arraunlari gogorak badaude baina ez denak. Guk orduan zortziretan ordua jarri eta denak muellean zortziretarako han ginen eta muellera joan eta itsatso handia bazen ostera denak etxera etorri, kanpai txiki bat jotzen zuten kofradiatik eta hura entzun eta segituan, denak erne egoten bait ginen, biltzen ginen. Itsasoan egiterik ez bazen erriean egiten genuen arraun.

GALDERA: Itsaso handiz egin al duzue arraun?

ERANTZUNA: Puf... bai galantak ere. Handiena Donostian jokatu genuen bat izango zen; nik urteak gogoratzeko txarra naiz baina Orio hondora joan zela gogoratzen naiz urte hartan; 1935. urtean zela uste dut. Garai hartan ez zen ez palkarik, ez ezer. Sanpedrotarrak, haiek bai, aurreko jendea kendu eta atzekoak jarri, egin zituzten preparatiboak, haiek jornada egin zuten.

«Kanpora joan diren guzti horiek gaur Orion izango balira, Orio litzateke kanpeoi, beste inor ez».

GALDERA: Beldurra pasatzen al da itsaso handia dagoenean?

ERANTZUNA: Bai, haize handiz dagoenean, argi. Oraingo enbarkazioak hainbesteko itsasoa baldin bada...

GALDERA: Entzun, entzuna da arraunlarien ipurdiko mina ezta? Eramaten al zenituzten egungo esponjak edo.

ERANTZUNA: Nik ez nuen ipurdiko minik izan. Esponjak orduan? Bai, zera. Esponjak? Ipurdia hobeto pegatzeagatik eskua ur gazitan busti eta ipurdian igurtzi. Indarra egiteko behar da ipurdia aurrean, ertz-ertzean jarri, atzean jartzen baldin bazara... ez da ezer. Ez da indarririk egiten. Orain guanteekin ere arituko dira.

GALDERA: Latza izan behar du ipurdia haragi bizian izatea.

ERANTZUNA: Orduan batzuk izugarri sufritzen zuten. Jesus!! Izugarri. Eseri egin behar zen han, berotuz gero ez zen ezer nabaritzen baina berotu arte... Komeria latzak.

GALDERA: Hori sendatzeko botikarik edo erremediorik bat izango zen.

ERANTZUNA: Oilo gantzarekin eta. Azkenean guk, nik gutxitan, ura eta olio nahastu eta masa egiten zenean, harekin igurtzitzen genuen eta aurrera. Eskuekin ere problemak izaten ziren, askok txikitzen zituzten eskuak. Arraun egiterakoan eskua hona, eskua hara, hau ez bada piska batetan zabaltzen gehiegi berotzen da eta orduan babak ateratzen dira, haizeak eskuak freskatzen baditu ez dago arazorik.

GALDERA: Estropadetan zer da garrantzitsuen, irteera, ziaboga, azken txanpa...

ERANTZUNA: Azkar alde egitea. Guztia da inportante baina ni sekula ez naiz joan ziabogan estropada irabazteko bidean, indarrak oso berdinduak badaude zertxobait ateratzen da. Ziaboga hartzeko teknika inportantea da, guk bagenuen «Trabuko» izeneko patroia eta herik beti ziaboga «jaten» zuen eta hori ez gertatzeko beste ziaboga txiki bat jartzen nion erreferantzia ona har zezan eta honela primeran hartzen zuen, bestela ziaboga «irensten» zuen.

GALDERA: Zer ibili zinen orduan, patroi irakasten?

ERANTZUNA: Ni barrenen baina... gu Madrilen Espafiko kanpeoiak atera ginenen, hiru entrenemendu zeramatzan gure hiloba horrek, Klaudio Etxeberria patroiak, eta bederatzi ziaboga egin be-

«Gaur egun disziplina gehiago dago baina errespetu gutxiago».

har ziren, Erretiroan izan zen, hari esaten nion nik, «*etor hadi honela eta honela, ailegatu baino hiru paladaren bat lehen has hadi*» baina atzera begiratu eta ikusten nuen eta agindua eman behar; bestela hark nola eman bederatazi buelta?

GALDERA: Euskal Herritik kanpo zeintzu ibiltzen ziren fuerte?

ERANTZUNA: Pedreñak zuen indarra eta, batez ere, dirua. Orain ere, hemen dirua da nagusi. Dirua dagoen lekuan traineru ona egongo da, «fitxa libre» jartzen badute... Haiek ongi preparatzen ziren, gu haien kontra bederatzi entrenamendurekin eta hala ere, irabazi. Gu beti azkenengo momentuan ibiltzen ginen.

GALDERA: Eta apustuak nolatan ziren?

ERANTZUNA: Han apustuak ba omen ziren baina apustu gehienak Donostia aldean izango ziren.

GALDERA: Eta mafiarik edo «moldatutako estropadarik» ez al zen izaten?

ERANTZUNA: Hori zaila da jakitea. Galten denean beti dago tongo. Fama beti egon da, beti entzuna izan da, fama galanta hartu izan dugu baina...

GALDERA: Nola liteke talde batek hiru urtetan guztia irabaztea eta gero pott egitea?

ERANTZUNA: Preparazioak asko esan nahi du eta gainera beti ez dira mutilak tokatzen. Garai batetan bertako jendeaz

hornitzen zen trainerua eta kanpotikako jendeak ezin zuen parte hartu. Guri, behin, Getariko protestei kasu eginez, Aiako lagun bat kendu ziguten Orioko ez zelako.

Talde ona izateko dirua behar da. Zumaian dirua asko izan da orain arte, San Pedrok ere, dirua mugituko du.

GALDERA: Halere, arraunlariak kexu dira diru gutxi irabazten dutela.

ERANTZUNA: Bai, arraunlaritan gehiena kobratzen duenak, hale ere, gutxi. Denak irabazita ere gehienara 200.000 pezeta irabaziko dituzu, hor pasatzen diren sufrimenduak diru horrekin ez dira ordaintzen. Orain zerbait baina lehengo dirua zer? San Isidrotan Madrila joan behar eta automobileren joateko geure dirua jarri behar izan genuen. Dirua sartu denean guztia usteldu da.

GALDERA: Nola ikusten duzu San Pedro et San Juanen arteko lehia?

ERANTZUNA: Horiek gautan goiz erretiratuko dira bai. Beren buruak zainduko dituzte, San Pedrokoak zorrotz dira, aspaldi ikusi nuen, lehendabizikoz, arraunak sapaetik zintzilik egokitzen ez hondatzeko; errespetu handikoak dira hauek, San Juanekoak gutxixeago direla esango nuke.

GALDERA: Eta Orioren beherakada, nolaz eman da? Hain izen handiko taldea non dago?

ERANTZUNA: Hiru onenak Zumaiaira joanak dira, orain beste bi olinpiadan edo daude, nik dakidanez, zazpi onenetakoak joanak dira. Zergatik? Dirua ematen dietelako. Kanpora joan diren guzti horiek gaur Orion izango balira, Orio izango litzateke kanpeoi, beste inor ez.

GALDERA: Eta arraun federazioa hortxe dago, zer egiten du, onik bai?

ERANTZUNA: Horiek beren alde, hemen jartzen den guztiak bere alde egiten du, lagundu egin behar dela esaten dute, esan bai baina zer laguntzen du? Asuntoa larri dago. Nik estropadak, ikusten ditudanean, telebistatik ikusten ditut.

Nik uste dut jendea zaletasuna galtzen ari dela.

GALDERA: Zenbat urterekin arraun egin zenuen azkenekoz estropada batetan?

ERANTZUNA: Berrogeitabost urte nituela Donostiako, Bilboko eta Bermeoko banderak irabazi genituen.

GALDERA: Nork irabaziko du Kontxako estropadetan?

ERANTZUNA: Pasaitarrek ala zumaiairek. Itsaso handia badago pasaitarrak baina itsaso leunaz Zumaia, baina argi sanjuandarrekin. Diferentziak txikiak dira, halere.

N. ARRASTOA

«Pike piska bat ez badago zaila da arraun egitea».

Etengabeko birraldaketa eskatzen du
sektore honek

Publizitatea ere

eskuartetik ihesi doakigu

euskaldunoi

**VENGA
A DISFRUT
Y A**

**EXPO
consum
'87 BILBAO**
Horario

***Lozorroan egon da abuztuan zehar
ekonomiaren zati handi bat, oporrak direla
aitzakiatan. Irailaren hasierak udazkena
iragartzen ditu, eta neguko festen bidean sartuta,
beste alorretan bezala publizitatearen munduan
ere buru-belarri murgilduko dira lanean. Aldaketa
handiak ari dira gertatzen sail horretan,
erabakiak Euskaditik urruti hartze aldera, eta
gauza batek segitzen du batere aldatu gabe:
euskararen presentzia urriak.***

«Zaila daukagu Madril eta Bartzelonako enpresekin konpetitzea» dio duela hogeitalau urte Bilbon sortutako publizitate enpresa ezagun bateko langile jakitun honek. «Pisu handia hartu dute bi hiri horiek, eta horri erasten badiozu

hemengo industria inportanteena krisi erabatekoan murgilduta dabilela, gure egoeraren berri nahikoa badakizu».

Euskarak gure gizartean daukan balioaren ispilu interesgarrienetako bat da publizitatearen munduan daukan

presentzia. Euskal gizarteak bere buruaz duen irudia nork kontrolatzen duen, berriz, argi erakusten du publizitatearen hariak mugitzen dituzten jabeak aztertzeak.

Buruak Madrilen gero eta gehiago

Kontsumo handiko produktuak, banketxe eta aurrezki kutxak eta instituzioak dira gaur egun Hego Euskadiko publizitate etxeak mantentzen dituztenak. Industria handitik, zipitzik ere ez. «Industriak indarrean zeudenean —esan digute— publiziterako dirutza handiak zituzten presupuestatuak, produktu berriak baziren beti, komunikazio beharra bazen». Birmoldaketak publizitate agentziak ere harrapatu ditu, eta ekonomiako gainerako alorretan bezala horretan ere aldaketa handiak ari dira gertatzen.

A LA FERIA A PARTICIPAR... PRENDER.

MAYO/7 JUNIO

14 y de 17 a 21.

BILBOKO
NAZIOARTEKO
ERAKUSTAZOKA

Prensa idatziaren baitan, hasteko, gauzak asko mugitu dira. Publizitaterako sosak urritu direnean, horrek larriago jo ditu idatzizko medioak: irratia eta batik bat telebistak jaten die publizitatea egunkari eta astekariei. Arrazoin bila aritu gara, eta aho batez erantzun dígute: telebistako publizitatea merkeagoa da. «Telebistako anuntzio batek baliotuen sosak segunduekin alderatu eta izugarritzko dirutza ateratzen zaizu. Baina ez duzu ahantzi behar inportantea ikusentzuleen kopurua dela, eta telebistako iragarki batek milioika ikusentzule ditu. Estatu mailako kanpaina bat prentsan eginez gero, askoz garestiago aterako litzaizuke».

Jendeak enpresa batez hartzen duen irudia dago horrekin lotua. Telebistan ikusten den produktu batek badu kalitate eta seriotasun garantia bezalako bat kontsumatzaileentzako, prentsako publizitateak nekez ematen duena. Euskal

Herriko industria handiaren krisiak eta telebistaren garrantziak ekarri dute batetik hemengo publizitatea Madrilgo agentzietara joatea, eta Estatu mailako kanpainak normalki hiriburuko konpainien esku gelditzea.

Multinazionalen morroi euskal publizistak

Askotan aipatu da Euskadin lantegiak dituzten enpresa askok beren deziio zentroak Madrilera eramane dituztela, eta publizitatea ere berekin daramatela. Gutxiago aipatzen dena da multinazionalak publizitate munduan ere sartu dutela beren muturra. Aldaketa koalitatiboak, beraz.

Azken urteotan Estatu Espainolean ekonomiaren sail guztietan sartu dira multinazionalak eta horiek, beren buruzagitzak Madrilan edo Bartzelonan jartzearekin batera, jeneratzen duten publizitatea ere hiriburu horietan kokatutako agentzia handiei ematen diete normalki.

Europako Ekonomi Elkartean sarzteak mesederik ez die egin hemengo publizistei, aipatu dugun kontzentrazio-joerak sendotzea baino ez bait du egiten. Europa gero eta gehiago merkatu bateratu gisa funtzionatzen ari denez, publizitate etxe europarrekin harremanetan jartzera behartuak daude hemengoak. Paris, Londres, Alemania edo Italiako etxe handiekin asoziatu edo delegazio moduan funtzionatzera, alegia.

«Hemen bere produktuak saldu nahi dituen enpresa batek, bertako izakera eta bizikera ongi ezagutzen dituen konpainia batengana jo beharra dauka», esan digute. Subkontratazioan dago, beraz, itxaropena. Euskal merkatu espezifiko bati buruz, berriz, ez dela esistitzen esan behar. Publizitate instituzionalak Komunitate Autonomoa eta Nafarroa aparte erabiltzen ditu, eta maila orokorrean hartuta Hegoaldeko publizitate ia guztia espainola da eta Ipar Euskadikoa frantsesa. Merkatuak ez du barkatzen.

Algunas de las 4.000.000 de puertas que abre la Tarjeta Visa del Banco de Bilbao.

Kasu gutxi egiten dio publizitateak euskarari.

ES UN TOUR A L'OUEST.

Un sabio famosísimo, de cuyo nombre no me acuerdo, decía que no se debe escribir sobre ningún vino. Si es malo, porque aún puede servir de consuelo a un desesperado. Si es bueno, como el magnífico rosado navarro Gran Feudo, porque es una tontería gastar el tiempo en describirlo en lugar de emplearlo en disfrutar de su aroma, de su color, del bienestar que proporciona.

Un sabio, ya digo, aunque tan perezoso para escribir...

MINGOTE - Humorista

...Como el magnífico rosado navarro Gran Feudo.

Julian Chivite
— La bodega más antigua de Navarra —

Euskaraz publizitate gutxi eta kaxkarra

1987ko martxoan Euskal Herrian idatziz argitaratzen diren euskal eta euskarazko komunikabideetan agertzen zen publizitatea kontrolatu dute Euskal Herrian Euskaraz taldekoak, Hegoaldekoetakoa. «El Correo Español», «La Gaceta del Norte», «El Diario Vasco», «Egin», «Deia», ARGIA, «Eguna», «Hemen», «Punto y Hora», «Navarra Hoy» eta «Diario de Navarra» aztertu dituzte.

Beren azterketarako ez dituzte neurtu: hilen eskelak, «anuncios por palabras» eta errekuadraturik egon arren 20-30 zm2 baino txikiagoak diren publizitateak. Gainerako publizitatea kontatu dute, euskaraz direnak eta erdarazkoak banatuz, eta sail bakoitzean zenbat zentimetro karratu betetzen den ere aztertu dute. Euskarazkoak, eradarazkoak, bietan

daudenak, enpresa pribatuena eta erakunde publikoena.

Enpresetan, aurrezki kutzak eskuzabalenak

Estatu Espainolak Euskal Herrian eskeintzen dituen zerbitzuak hartuta —INEM, Ministeritzak, RENFE, Telefonica, Loteria...— erdararen erabilpena erabatekoa da; ez dute betetzen, beraz, Administrazioak bere zerbitzuak bi hizkuntzetan eskaini behar dituela agintzen duen legea.

Lurralde autonomo mailan eta herrialde mailan bere zerbitzuak eskeintzen dituzten instituzioek —Eusko Jaurilaritza, Nafarroako Gobernua, Foru Diputazioak, eta hauen esku dauden hainbat zerbitzu: EITB, Eusko Trenbideak, FEVE, Hospitallak...— publizitatean euskara maila

lotsagarri batean erabiltzen dutela salatzen dute EHEkoek. Zer esanik ez Nafarroan, bertako gobernuak publizitate guztia erdara hutsez egiten bait du, bat ezik: baso-igelen aldekoa. Eusko Jaurilaritza eta Foru Diputazioak dira elebitasun forma gehien erabiltzen dutenak, baina deskontrola erabatekoa da, berek kontrolatzen dituzten erakundeetan ez bait da gauza bera gertatzen. «ET-Bren kasoa aipagarria da —salatzen du EHEK— martxoan eta komunikabide hauetan egindako publizitatearen balantzeak zera erakusten bait digu: euskarazko 6, elebidun 1 eta erdara hutsezko 65 iragarki argitaratu zituztela».

Herri mailako zerbitzuen mailan —Udalaren ingurutik sortzen diren guztietan— oso udal gutxi dira beren

Publizitate enpresa berri, txiki eta dinamikoak

Birmoldaketa betean daude publizitate agentziak, eta orain sortzen diren berriak oso jende gutxiz osatuta hasten dira lanean: kreatzaile pare bat, ejekutiboren bat... eta gainerako lan guztia tailerrei ematen zaie, ideia eta gestioa ez den eskulan guztia, alegia.

Orain dela denbora gutxi arte zerbitzu guztiak edo «servicios plenos» eskaintzen zituen enpresa izan beharra zegoen merkatuan seriotasun itxura minimo bat emateko. Berrogeitamar langile biltzen zituen edozein agentzia indartsu samarrek.

publizitatea euskaraz egiten dutenak, eta hauen artean sistematikoki euskara eta erdara erabiltzen dutenen kopurua oraindik txikiagoa da.

Enpresa pribatuen alorrean, aurrezki kutxa eta bankoak dira, kutxak eta Lankide Aurrezkiak batik bat, euskara beren publizitatean sartzen gehien saiatu direnak. Bankuek askoz gutxiago erabiltzen dute, eta Euskal Herrian sorrera dutenak dira hauetan nagusi.

Gainerako enpresek beren publizitatea ia erabat erdaraz egiten dute. Irakaskuntza zentruak, ikastolek batez ere, euskara sartzen dute beren iragarkietan, eta komunikabideek berriz beren buruak erdaraz soilik anuntziatzen dituzte normalki.

Partidu politikoak, sindikatuak eta herri mugimenduak hartuta, partiduek euskararik gehien hauteskundeetan erabiltzen dute —EHEk hauteskundeetan neurrak bereziak egiten ditu— eta gainerantzean ia publizitate guztia españolez. Bestelako jokabidea daramate, dudarik gabe, AEKk, Amnistiaren Aldeko Batzordeak, eta abar.

Gaur neurri horretakoak munstro esajeratutzat jotzen dira. «Gaur bi lagun biltzen dira, mundutxo hau ezagutzen dutenak, ejekutibo bat hartzen dute eta fenomeno funtzionatu dezakete». Ez da mespretxuz mintzo horrela hitze-
gin diguna: holako ariera errez batek inbiriya ere ematen du, orain arte harro-
tasunez marketingetik hasi eta edozein motatako zerbitzuak eskaintzen zituz-
ten enpresak birmoldaketara konde-
natuta daudenean.

Kreazio lanean beste askatasun bat ematen du, gainera, lan estilo honek. Bilboko enpresa handi batean ari den kreatibo batek aitortu digu: «Ekarri ditzuten zenbait lani batzutan halako tailerrean ematen dioten ikutua gustora emango zenioke edo beste haren estiloa ondo hartuko lukeela iruditzen zaizu, baina enpresa handi batean behartuta zaude, daukazu makineria erabiltzeko, dena etxean egitera».

Merkatuaren azterketa sakona ala iragarki okurrenteak?

Azken urteotan publizitatea agresibitatez bete dela esatea ez da inongo no-
bedaderik. Horretan lanean ari direnak
aski kritiko ageri dira jazo den aldaketa
horretaz. Aspalditik publizitate mun-

Euskarazko prentsaren bazterketa nabarmena

Euskarak publizitate idatzian duen garrantzia bezain inportantea da euskara hutsezko komunikabide idatzietan enpresek eta instituzioek zenbat gastatzen duten ikustea.

EHEri bere ikerketan garbi ateratzen zitzaion instituzio publikoek baztertzen dituztela euskara hutsezko komunikabideak, ARGIA, HEMEN eta EGUNAK: beste komunika-
bide erdaldun edo elebidunak baino askoz ere publizitate ofizial gutxiago jasotzen dute. Enpresa pribatuek, berriz, gogorrago diskriminatzen dituzte euskara hutsezko medioak.

Zifrek, dena dela, ez dute adierazten euskaraz egiten den publizitate urriaren beste arazo larri bat: erdaraz pentsatu eta burututakoaren itzulpen soila izaten dela gehienez, itzulpen kaxkarra gainera, askotan. Euskarak badu, beraz, publizitatean balio gutxi izateko motiborik: euskal hiztunak minoria gara, eta gure hizkuntzan egindako publizitatea ez da saltzeko egokia. Ezin aurkeztu eskaintza ahulagorik.

duan lanean ari den batek esan digunez «hitze sekulako garrantzia hartu dute, eta badirudi hemen esaldi okurrentea asmatzen duena dagoela garaipenera deitua».

Europa guztiko fenomenoak da hori. Famatu izan zen Parisen duela hiru urte enpresa berri batek bere buruaz egindako publizitatea: neska bat hiru astetan zehar biluztuz zihoan txartele-
tan, bukaeran «bere hitza betetzen duen agentzia» esloganarekin bukatzeko. Es-
tatu Espainolean telebista ikusi besterik ez dago.

Espektakularitateak, ordea, batzutan seriotasuna zanpatu dezake. Zerbitzu guztiak eskaintzen dituzten enpresek agentzia ttiki askok marketingari dion axola falta azpimarratzen da. «Euskal Herrian hamaika enpresa ikusi dugu ondorotzen produktu egoki bat marketing egokiz osatzen ez jakitea-
tik. Behin baino gehiago ikusi dugu publizitate kanpaina batean milioiak bota eta alferrik galtzen, itxurazko azterketa baten faltan».

Euskarazko publizitate urri eta tristea

Eta herritar korrienteak, gaur egun denek «kontsumatzailea» deitzen dioten herritar horrek, babesik ba al dauka gero eta agresiboagoa den publizitatearen aurrean? Handirik behintzat ez, besteren artean publizitatea berez den engainagarria nola ulertu eta desmuntatu ez dakielako.

Suediako ereduak gure artean zabaldu beharra aipatu digu publizista batek. Han, antza denez, eskoletan irakasten da publizitatea aztertzen, irudi eta mezu-
en jokoa azalera ateratzen, eta abar. Hemen horretara iristeko borroka plan-
teia daitekeenik pentsatzea bera zaila dirudi.

Askoz urjenteago ikusten da Euskal Herrian egiten den publizitatea euskaraz egitera behartzeko ahalegin sendo bat egitea. Euskal Herrian Euskaraz taldeak egin du esfortzurik bide horretan, baina publizistak —eta haueia lana eta dirua ematen dieten enpresak— kontentitzeko ahulegi gelditu dira, antza. Aurrezki kutxena kenduta, kaleetako «balla» edo hesietan euskarazko publizitaterik apenas baden. Irratietan batzuetan bakarrik. Eta Euskal Telebistak erdarazkoa du nagusi.

Erabakiak hartzen dituzten zentroak gero eta gehiago Euskaditik kanpo zentralizatzen ari den publizitate mundu horrek euskararen kontra duen jokabidea aldatzea ez da bromako lana izanen.

Jon Juaristiren «Literatura vasca» dela eta

Ez da nire asmoa, ez bait dut ikusten neure burua horretarako gai, J. Juaristik orainsu argitaratutako «Literatura vasca» (Taurus, Madrid, 1987) lanaren azterketa orokor bat egitea. Hortaz, bada, xehetasun bat edo beste agertzera mugatuko naiz soil-soilik.

1967an —orain dela 20 urte luze beraz— plazaratzen zuen Pierre Lafittek Oihenart zuberotarraren izkribu ezezagun bat: «L'art poétique basque d'Arnaud d'Oyhénart» (1665), Edition «Gure Herria», 1967. Izkribu hau guztiz inportantea iruditzen zait bertan —beste zenbait ere dagoeneko adierazi izan duenez— euskal poesiagintzari buruzko lehenbiziko arauak (gogoan izan 1665eko data daramala!) ematen bait zaizkigu. Hori dela eta Oihenarten izkribu honen aipamena bazterrezinezkoa dirudi edozein euskal literaturaren historian.

Juaristik izkribu hau eza-gutzera, gainera, gutxienik ere bi huts egitetik saihestuko zela ematen du. Alde batetik, Zuberoako teatroaren lehen berriak XVIII. mende amaierakoak direla uste du Juaristik: «(...)Posiblemente, la tradición teatral de Soule podría remontarse a los siglos XVI o XVII, pero no existen noticias de la misma hasta finales del siglo XVIII. (...)» (27. orri.). Oihenartek, oster, XVI. mende erdialder, Jean d'Etchegarai nafarrak egokitutako **Arzain gorria** izeneko pastoral aipatzen du, geroztik Doni-

bane-Garazin behin eta berri-rriz jokaturia izan omen zena: «(...) Un autre prestre, natif de St. Jean de pied de port, nommé Mr. Jean D'Etchegarai qui s'adonna aussy a La poesia basque; Cest Lauther de La pastorale intitulee "Arzain gorria" qui a esté louee plusieurs fois en Cette Ville. Il Esrivoit Il a Cent ans. (...)» (38. orr.).

Echepareren «Linguae Vasconum Primitiae» liburuaren argitarapenez, berri-rriz, zera diosku Juaristik: «Sólo se conserva un ejemplar del libro de Dechepare, ignorándose si existió alguna edición anterior o posterior a la de 1545. (...)» (31. orr.). Oihenartek, aitzitik, bigarren bat ere —nahiz eta ez oso zuzena— izan zela esango zuen: «(...) Mossen bernad dEchepare (...) fist Imprimer a bourdeaux chez francois morpain Et laquele a esté depuis reimprimée a Rouen chez adrian morront, Mais fort Incorrecte. (...)» (35. orr.). Gauza bera errepikatuko du, bestalde, 37. orrialdean.

Azkenik, eta huskeria bada ere, Juaristi nahasturik dabilela ematen du esaten duenean (63. orr.) R. Mª de Azkuek «Euskal Eснаlea» aldizkarian argitaratu zuela 1897an Barrutiaren «Acto para la Nochebuena», aldizkari hau ez bait zen 1908 urtera arte sortu. «Euskal Eснаlean» barik «Euskaltzale» aldizkarian eman zuen Azkuek argitara delako teatro lan hori.

KOLDO ZUAZO

Esate baterako IRALE

Demagun etxe honetan lan egiteak aukeran uzten digula Gobernuak euskalduntze politikan dituen akatsak ikusteko. Nire asmoa ez da aukera horri muzin egitea, bai aldiz nire ikusmiratik nola edo hala Hezkuntza mailan diren euskalduntze nahiek, txalupa baten gisa, ura egiten dutela adieraztea da. Ondoren nire esanak arrazoitzeari ekingo diot.

Duela gutxi Arantzazun lau euskaltegien arteko topaketak ospatu ditugu. Bertan agerturiko zenbait gauza honela labur genitzake:

Irakaslegoaren egitekoa ez da bateratua izan, topaketan aurrerantzean koordinazio sendagoaren alde egin dugu apostua.

Jaurilaritzan ditugun buruek eta beraien hurrengoek ezer gutxi egin dute irakaslegoaren kexkak jasotzeko; aipagarri, bertara hurbilduriko buru bat. Txundituta utzi gaitu, azalduko arazo orok zuzen edo zeharkako erantzunez baliatuz beti izan dutelako erantzuna jaun bitxi honen ahotan. Kontutan hartze-koak ditugu han esandakoak, hurrengoan ez dieza- gun adarrik jo.

Bestalde honekin seigarren ikasturtea dugu IRALE programa martxan jarri zenetik, honen baitan ere zuloak ageri direnez esan dezadan zein diren:

Iragan diren sei urteetan ez da inolako plangintza sendorik egin. Aurrera begira ez dakigu zer gertatuko den goikoen aginduetara makurtu beharra daukagu eta, agian orain artekoaren balantzea egiteak ez du penarik merezi, horrela errazagoa zaie okerrak zuzentzea, dena ondo bait doa.

Orain arte behin betirako eran daudenek euskalduntze orduan izan dute lehen-tasun osoa. Nahiz eta herri euskaldunetan bizi eta euskaraz ezer gutxi jakin, nola

ez ba, IRALEren bidez eus-kalduntze dohaina.

Egun eskola publikoetan kalte baino egiten ez dute-nek euskara ikasteari ekin behar diote. Euskaltegieta-ko irakasleei tragu txarrak pasa eraziz. Euskalduntzea dute proposatzen zaien bide bakar lege. Nork uler leza-ka burugabekeria hau? Oke-rrena bide beretik jarraitze-kotan direla.

Batzuk 15 hilez aritzen dira liberatu gisa euskara ikasten, beste zenbait lan orduak bete ondoren eus-kalduntzen ahalegintzen di-ra.

BBB mailan euskaldun-tzen den irakasle gehien-goak ez du aukerarik izaten ikasi duena praktikara era-mateko. Hemen eta beste arazoetan ikuskariak badu-te zer esan franko, hala ere txiton, nola ez! horretarako bait dira ikuskari (inspekto-re).

Gipuzkoan badirudi IRA-LEren euskalduntze lanak bukatze daudela, nori da-gokio goi mailako ikastetxe haur jarraipena ematea? Ez al da zilegi ikastetxe hauen egitekoa beste lan munduetara hedatzea.

Baina dirudienez Eusko Jaurilaritzan dauden buru txit gorenaren nahia, atzerri-ko ikerlariei jaramon egi-nez, belaunaldi honi euska-ra mailan etorkizunik ez ematean datza. Hurrengo belaunaldiak begirunaz ja-goteko asmoak ote dituzte? Hala ere, B eta D eredu-n hedatzeari trabak baino ez dizkiote jartzen. Orduan, zertan ari dira? Nire uste apalean gezurretan ari dira ez beste.

ZAKU BEREKO BAT

Maurice Ravel musikagileari omenaldia Iparraldean

Ziburun jaio zen Maurice Ravel musikagilea hil zela berrogeita hamar urte beteko dira datorren abenduaren 19an. Haren omenez joan den hilabete 28an eman zitzaion hasiera urriaren 15a bitartean jarraituko duten kontzertuei, Pierre Larra-mendi Donibaneko parrokoak orain hogeita hamar urte sortutako «Euskal kostako musika» zikloaren barnean.

Aste honetan Donibaneko eliza eta kasinoan, Senpere elizan, Biarritzko Hotel du Palais-en eta Baionako Lauga Aretoan bost kontzertuko egitarauaz gozatu ahal izango da Ravelen zenbait obragaz, eta datorrenerako Azkaineko eta Angeluko elizetan beste bi emanaldi gehiago iragarri dira, bata Roland Dyens gitarristaren eskutik eta Nikita Magaloff pianistarentik bestea.

KOMUNITATE AUTONOMORA MURRIZTUTA, ITXUROSOSPATU NAHI

II. Euskal Mundu Biltzarra Euskararen Kongresuaz zabaldu

Eusko Jaurlaritzaren antolamenduz, lau hilabetetan zehar 35 biltzar desberdin burutuko dira Donostia, Gasteiz eta Bilbon, hemendik kanpo omen daukaten 'Euskadi'ko irudi ezkorra itxuraldatzeko intentzioz.

Zientziaren banderak eskeintzen duen objetibotasunari helduta eta 600 milioitako aurrekontuz, pasatu den astelehenean eman zitzaion hasiera II. Euskal Mundu Biltzarrari Donostiako EUTGn. Euskararen Biltzarrak zabaldu zituen ateak Koldo Mitxelena eta Aita Villasanteren mintzaldiez, datorren abenduaren 18an amaitutzat jotzeko aztergai diren hogeita hamabost kongresu monografikoak mamitu eta gero.

Ardantza lehendakariak aditzera eman zuenez, «Biltzarr honi sona handia eskeintzen saiatzen ari baldin bagara, akontezimendu kul-

tural eta zientifiko garrantzitsua izan dadin nahi dugulako da». Eta ez dirudi sona eta ornamendu apalez gartzeko itxurarik dakarrenik, bertara 800 bat hizlari hurbilduko bait dira, horietatik atzerritarrak nagusi. «Kongresuko ponentzietan Euskaditz baizkorki mintzatzen entzutea nahiko genuke», jarraitu zuen Ardantzak.

Aste honetan, Euskararen Biltzarra burutzeaz gain, materiale polimerikoetaz dartzan beste bati ekin zaio, pediatriako aurrerakuntzei buruzko beste hirugarren batekin batera.

Seaskak ez du irakasle kopurua murriztuko diru zorreratik

Iragan den ostiral eta larunbata bitartean burutu zen Seaskaren azkenengo asanblada orokorra datorren ikasturteari (87-88) begira, bertan 250 bat guraso, irakasle eta laguntzaile bildu zirelarik larritasunezko egoeran murgildurik dauden Iparraldeko ikastolen arazo premiazkoenak aztertzeke.

Bonba abixu batek polizia, militar eta bonboroz eten zuen batzarra, zeinean gai zentral bilakatu ziren berriro ere finantza kontuak. Parisko gobernuak Seaskari eskeinitako milioi erdi liberatuko dirulaguntza ez da urrutitik ere aski suertatzen egun dagoen bost milioi liberatuko zorraren zuloa baretzeko, eta eskariak luzatzen segitzeko asmoa adierazi zen horregatik, Heziketa Nazionalak proposatutako zortzi irakasleren kontratuak sinatzearekin batera. Guzti hau dela-eta baliteke irakasleek ezin kobratu izatea bi hilabetez, bienbitartean mobilizapenak aurrera jarraituko dutelarik Baionako irailaren 29ko manifestapenaz.

Aste honetan

«Euskal Hitz», espazio berri bat sortu nahiz
(46. orrialdea)

Manuel Lekuonaren oroimenez
(49. orrialdea)

Kulturaren Aste .
Borrastea
(52. orrialdea)

Mundu zabaletik,
kultura
(53. orrialdea)

DONOSTIAN EGON ONDOREN, GASTEIZ, BILBO, DURANGO
ETA BAITA IPARRALDEA ETA NAFARROA ERE JOTZEKO ASMOZ

«Euskal Hitz», erakusketa nagusi bat euskararen iragana eta geroa lotu nahian

Irailaren 26an zabaldu zen Donostian «Euskal Hitz» erakusketa, Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Idazkaritzaren iniziatibaz, eta Joseba Intxausti/Enrike Foronda tandemaren zuzendaritzapean. Bide luzea egiteko asmoz.

Projektuaren jatorria edo hasierako ideia Eusko Jaurlaritzatik sortu zen. Mikel Zalbide eta Mari Karmen Garmendia Parisen izan ziren Expolangues erakusketan, eta han zeudela jakin zuten frantsesari buruzko erakusketa bat zegoela Pompidou Zentruan. Erakusketa hura ikusi eta nonbait argia biztu zitzairen, euskararekin halako

zerbait egitea posible ez ote zen izango planteiatuz.

Parisetik bueltan, Garmendiak Joseba Intxaustiri deitu zion, ea haren antzeko zerbait antolatzen animatzen zen. Hasiera batetan, ezezkoa jaso zuen Intxaustirengandik, lan arazoak zirela medio, baina handik hilabete batzutara beste lankide bat sartu zen projektua aurrera

eramateko saio horretan (Enrike Foronda, Lankide Aurrezkikoa), eta bion artean ekin zioten asmoa gauzatzeari. Bai Joseba eta bai Enrike elkarrekin arituak ziren iadantik «Eusko Lurra» liburu enziklopedikoetan, eta bion artean Gasteizko Gobernura aurkeztu beharreko txostena burutu zuten.

Sei hilabeteko lana

Prestatze lanak Aste Saindu inguruan abiatu ziren. Pazkoan izan ziren Intxausti eta Foronda Parisen hango ikusten, baina Josebak berak adierazi zigunez «hangoarekin honek ez dauka zerikusi handirik. Beharbada guk hainbeste aipatu dugu Pariskoa, eta orduan jendeak esa-

ten du hau hangoaren kopia dela. Egia esan, moldatuta kopia dugun bakarra abizenen jatorria adierazten den ordenadorearena da. Beste guztiak hemen bertan asmatua da, eta hori arrazoi askorengatik. Hizkuntza eta kulturak arras desberdinak dira frantsesa eta euskalduna, eta ezin berdin tratatu».

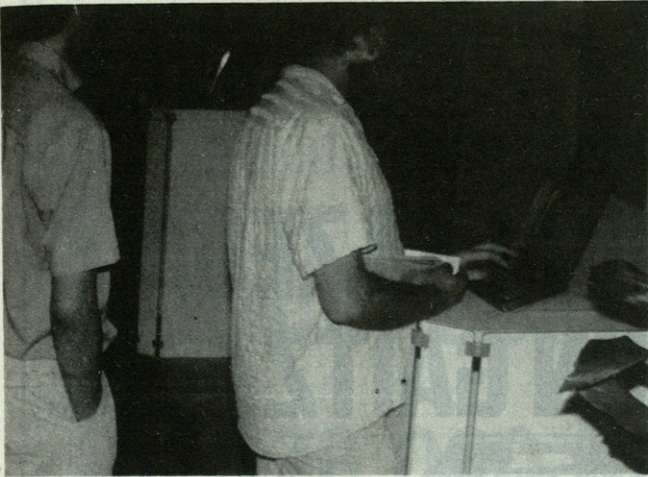
Hizkuntzaren ikuspegi historikoa

Erakusketak gehien bat jasotzen duen alderdia euskararen historiarena da, araz desberdinei buruzko azalpen ugari eskainiz. Horrekin batera, mementuan mementuko hizkuntz kontzientzia eta berorren desarrolloa ere isladatzen da datu, dokumentu eta azalpenen bitartez.

Aspalditik dabil Joseba euskararen historia soziala urratzeko ahaleginetan. «Lehendik lan txo bat egina neukan hizkuntza eta hizkuntz kontzientziari buruzko zenbait informazioekin, piska bat hori nola kanalizatu asmatzea zen helburua. Bi norabide horietan zihoan: iragana eta etorkizuna, eta biak nola lotu. Zubi izango den zerbait asmatu». Erakusketa-
ren izpiritu bezala aurkeztu genitzakeen panel nagusiak dira mezu horren adierazgarriak: bata iragana eta geroa lotzen dituzten testu literarioak biltzen dituen, bigarrrena orain arte ildo horretan lan egin duten guztiei omenaldi gisa, eta hirugarrena

Joseba Intxausti, erakusketaren izpiritua jasotzen duten paneletako baten alboan.

Jendea, bere abizenen jatorria jakitearren, zain.

aurrera begira lan horretan iharduteko zin egite modukoa.

Jendeak arduraz hartu erakusketa

Hasierako txostenak 60 bat folio zituen, baina hura ikaragarri luzea ikusi zuten zuten heren batetara jeitsi zuten, 20 folioko testu literarioa fin-

katuz, erakusketan panelen bidez agertzen dena. «Alde horretatik ikaragarriko laburpena eman dezake, eta gerta daiteke erakusketa bezala behar bezalako itxurarik ez edukitzea, baina hori ez baita ikusten bukatu arte. Baina orohar, dagoeneko jende asko pasatu da eta ikusi dugu jende askok irakurri egin dituela testuok; horrek

bihurtzen du erakusketa positiboa».

Hasiera batetan jendeari testuak atzera jo araziko ote zion beldur ziren antolatzaileak, baina dirudienez hasierako egunetatik zenbaitek behintzat ordu luzeak pasatu dituzte panelen aurrean testuak miatzen, eta alde horretatik espero baino harrera hobeagoa jaso du erakusketa. «Konprobatu dugu batez ere 18-30 urte bitarteko jendea dela batez ere irakurtzen duena, eta baten batzuk ea inprimatuko genuen ere galdetu digute. Genuen beldurra uxatu egin zaigu beraz».

Bitarteko ugariak mezurako

Orain arte testuak aipatu ditugu, baina esan beharra dago eratzailleen gogoan are inportanteagoak izan direla irudiak, edota mezu horiek transmititzeko bitartekoak. Alde horretatik, paneletan kolore bizietako grafikoak izu-

garri lungungarri suertatzen dira, paneletatik aparte bitriak, bideoak, grabazioak eta ordenagailuak erabiliz. Azkenik, pantaila handi batetan sei projektatutako ikus daitekeen audiobisuala aipatu behar da, Koldo Izagirreren gidiaz eta errealizazio tekniko optimoaz buruturikoa. Montaña honek damaio erakusketari alderdi estatiko nagusiaren aurrean kontrapuntu dinamiko egokia.

Donostiako egonaldiaren ondoren Gasteiza abiatuko da erakusketa (LKAK Dato kalean duen sukurtsalean), irailaren 15ean, urriaren 5ean Bilbora (Banco de Bilbaoen areto batetan), eta Durangoen ere Azokarekin batera ere egongo da. Azkenik, Bilboko Erakustazokan egin ohi den Gabonetako Haur Parkean (PIN) ikusgai izango da, Nafarrora eta Iparraldera ere eramateko asmo finkoa dagoela.

JOSU LANDA

Joseba Intxausti: «Elkar hizketa modu berriak sortu behar dira»

ARGIA.— Hasierako asmoa gauzatzerakoan, oreka bat asmatzea zaila izango zen, ezta? Gobernuak eta guztien gustokoa izateko, alegia...

JOSEBA INTXAUSTI.— Nik inoiz Jaurilaritzakoei esan nien «niri utzidazue lan egiten», eta beno, ez dut inolako errepakorik izan, ikutu edo matizazio txikiren bat, normala duk, baina orohar proiektua erabat onartu zidaten. Nik badakit tentsio horiek konpontzen oso zailak direla, eta ez direla konponduko beharbada, baina asmoa izango litzateke euskararen inguruan tresna bat sortu ahalik

eta neutroena, nolabait gizar-tearen gain hizkuntzarekiko mezua emateko.

Urteak pasa ditugu hamabostaldiak, kultur asteak, etab. egiten, baina beharbada fase honetan beste maila batetara pasatu beharko genuke. Orain presupostuek beste tamaina batetakoak izan beharko lukete, eta tresneria askoz modernoagoa eta zainduagoa, eta gure errealitate linguistikoa mugituz. Alde batetik, lehenengo euskalgintzan kezkatuta eta ardurata dagoen indarra bilduz, baina bestetik nahitaez euskaraz ez dakitengana iritsiz. Etorrinen arazoa hortxe da-

go eta ni komentaturik nago arazo horri konponbidea aurkitzen ez diogun bitartean, alferrikakoa izango dela bestea ere. Erakusketa batek ez du hori lortuko, baina erakusketa baten inguruko espazio libre teknikoki ongi pentsatutako batek bai.

A.— Espazio libre hori nola osatu liteke?

J.I.— Gauza asko ez dago egiterik. Hau, esaterako, iniziatiba erabat pribatu bezala nik oso zaila ikusten dut. 18 bat milioi izango ditu presupostuan, eta milioi horiek noski hemen ez ditu justifikatzen hemen hamabost egunez erakusketa egiteak. Hori

argi dago. Orduan justifikazio bakarra izango luke Euskal Herri osoan zehar ibili eta milaka lagunek ikusten badu eta interesatzen bada eta hortik aurrera pausu garbi batzuek ematen baldin badira. Jakina, horrek gero ikutu beharko luke prozesu guztia, euskal kulturaren dagoen prozesu osoa, elkar hizketa modu berriak sortzea alegia.

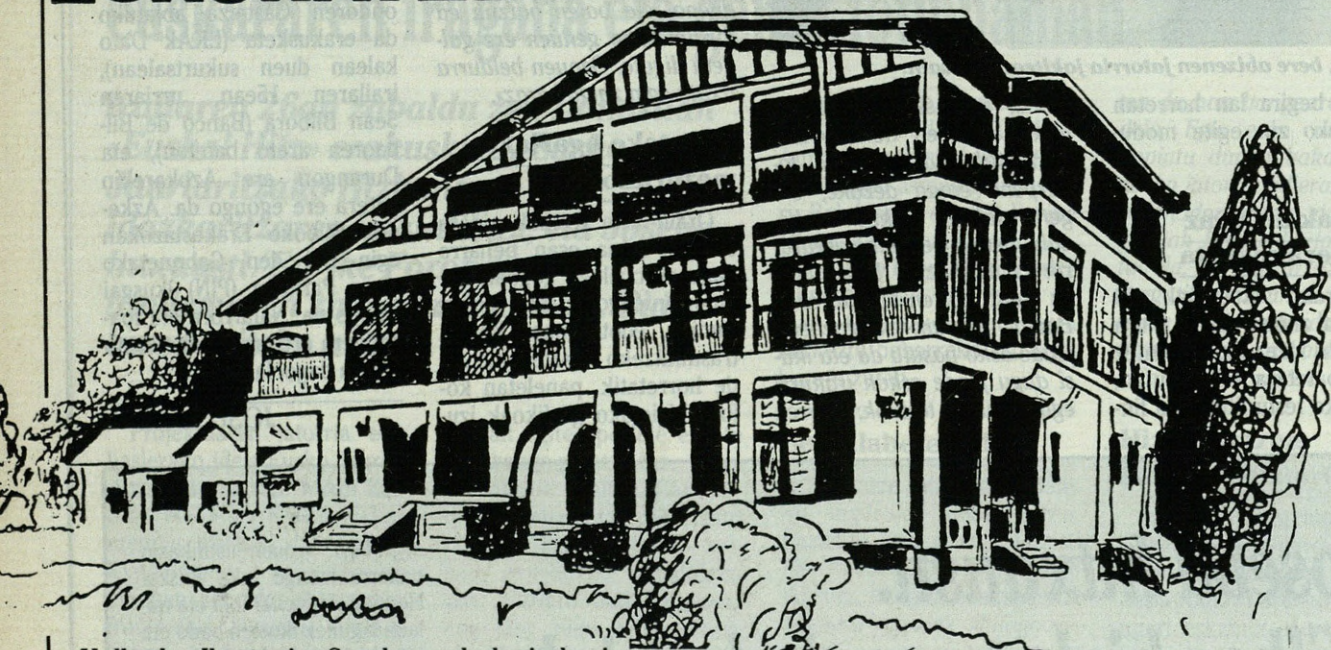
A.— Horretarako erakusketa bat baino gehiago beharko litzateke. Zer izango litzateke beste hori?

J.I.— Honelako toki batek eskaintzak egin beharko litzateke, erraztasunak eman jendeak hitz egin dezan, hizkuntzaren inguruko munduan, jendeak sorkuntz leku bat osatu dezan. Horrek eskatuko luke zuzendaritza edo jestio politiko egoki bat. Kanal berriak sortu behar dira. Hori amets bat da? Beharbada bai, beharbada ez da iritsiko, baina ez dut sinetsi nahi posible ez denik, pentsatzen baitut gure egoera benetan kritikoa dela.

Ipar Euskadiko Ikastolen Federakuntza

SEASKAREN EUSKAL LIZEOA ESKURATZEN LAGUN GAITZAZUE

«Xalbador Ikastegia» Seaskaren kolegio hori
1987ko irailean idekiko da, Kanbo herrian.

Euskara aurreratzen laguntzen dut SEASKA

Deitura..... Izena.....

Zuzenbidea..... Herria.....

Nere sustengoa XALBADOR IKASTEGIAri nahi diot ekarri eta eskaintzen diot:

harri batzu

100 l./2.000 pzta.

liburu batzu

300 l./6.000 pzta.

mahain bat
kadera bat

500 l./10.000 pzta.

erakaskuntzako
tresnak

800 l./16.000 pzta.

kirolako
tresnak

1.000 l./20.000 pzta.

Helburua:

— 3 milion libera
edo
— 60 milion pezeta

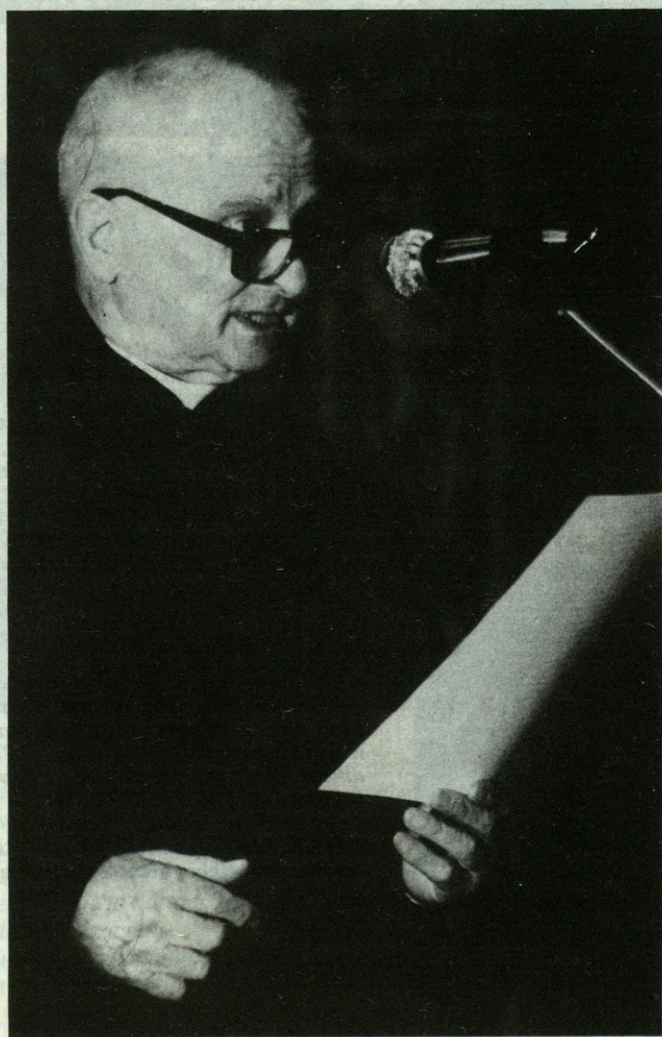
(18 ziloko golfa zelai baten 1/6 baizik...)

Zati hau moztu eta itzuli zure xekearekin: XALBADOR IKASTEGIA, B.P. 332, 64107 BAYONNE Cédex

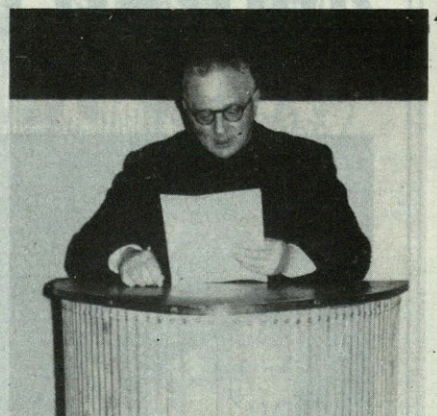
Edo zure emaitza igor: — BANCO DE BILBAO (Bayonne), XALBADOR IKASTEGIA 20 00 70 166 08
— CAJA LABORAL POPULAR (Azpeitia), XALBADOR IKASTEGIA 20 00 24 74/1

OSPITALEAN HILABETE PASA ONDOREN
HIL ZEN BERTSOLARITZAREN PATRIARKA

Manuel Lekuona, bizitza oso bat ahozko literaturari eskainia

Uztailaren bukaeran hil zen Manuel Lekuona, bertsolaritzaren patriarka handia. Gaisotasun aski luze batek jota zegoen aspalditxotik, eta saminez susmatutzen genuen heriotza heldu egin zitzaion azkenik. Abuztuko oporren parentesia pasata, zerbait berezia eskaini nahi izan diogu, eta horretarako omenaldi gisako elemendu desberdinak bildu nahi izan ditugu. Alde batetatik, berarekin batera azken Txapelketako finalean eseritako bertsolari batzurena, bertso modura. Bestetik, gure argazki-artxibotik berreskuratutako argazki batzu eskaintzen dizkizuegu lekukotasun bitxi gisa.

Hona hemen Manuel Lekuonaren bizitzan jasotako argazki batzu, alor desberdinen adierazgarri. Hasteko, Lekuona zaharra ez hain zaharra zenekoa, bata apaiza egin berri (1), eta handik gutxira Erromara egindako bidaia batetan (2). Berehala hasi zen ahozko literaturari buruzko ikerketetan eta jakintza horren zabalkundean lan itzela burutu zuen herriz herri hitzaldiak emanez (3 eta 4). Betidanik jaso izan du Manuel Lekuonak herriaren esker ona, eta horren froga 5. argazkian dugu, jaso dituen omenaldi ugarietako batetan iloba Juanmariren begiradapean sari bat jasotzen. 6. argazkian ARGIAren sortzailea izan zen Damaso Intzarekin ikusten dugu. 1979.an omenaldirik handiena egin ziltzaion Baldan, bertsolari eta bertsozale guztiak bertan bilduz. Azkenik, 7.a 1983an ARGIA n ihauteriei buruz argitaratutako elkar hizketatik atera dugu.

MANUEL LEKUONA, BIZITZA OSO BAT BERTSOLARITZARI ESKAINIA

Egietako gizona
bertsolarien aitona
apaiza ere danona.
Bertsolaritzan berdin gabeko
zimendu habe ta horma
artaldeko artzai ona
gu euskaldun guztiona
hara nor den Lekuona.

A.M. PENAGARIKANO

Agur ahozko literatura
argitu digun izarra
agur euskaldun nortasunaren
ibai hertzeko lizarra
gauak zabaldu zuen ordutik
heriotzaren izparra
euskaldunaren begietatik
ez da aldendu nigarra
zure haziak gudan dezala
iraupearen indarra

JON LOPATEGI

Aipagarriak izan dirade
berak egindako lanak
bertso maitale bihurtzeraino
lehenago etsai izanak
belodromoan neri txapela
jarri zidan Lekuonak
jaso zuenak hainbat meritu
bazuen eman zuenak

SEBASTIAN LIZASO

Bertsolaritza zihoanean
gutziz hertzetik hertzera
jaso nahiean esku zabal bat
urreratu zen hertzera
zahar zegona atondu zuen
jauregitxoan antzera
erein haziak iritsi dira
izar berriz loratzera
haien usaia goraturik
atseden bila joan zera

INAKI MURUA

Paperetan idatzia

KANTUA

Tafallan eta Tuteran jotzen egon gara, eta baita Lizarran ere bi urte dela, eta guk beti daukagu klitxe bat bezala Nafarroako publikoa nahiko hotza izaten dela. Gaur, ostera, kristoren giroa zegoen hasiera-hasieratik, jendea bero-bero eta guretat sorpresa izugarria izan da.

Juan Carlos Perez, «Navarra Hoy», 87-VIII-24.

II. MUNDO BILTZARRA

‘Euskadi’ren beste aurpegi bat agertu nahi omen da mundurako, eta asmo horretatik ulertzen dut, kongresuaren helburu nagusia propagandistikoa dela (...) Ez dakit zenbat sail, zenbat milioi, eta zenbat jakintsu kanpotar! Sekula ez dut ulertu megalomania hori gure handitasuna agertu nahian edo sortzen dena. Herri txikia garelako konturaturik eta onarturik —txiki izatea handi izatea bezain ohoregarri izan daiteke— zergatik ez ote gara saiatu behar geure neurriko gauzak egiten?

J.R. Etxebarria, «Hemen», 87-VIII-28.

MUSIKA

Nekatu samar geunden Euskaditik barrena urtetan egindako kantaldi guztiez, eta gauzak aldatu eta deskantsu egiteko pixkat gelditzea beharrezkotzat jo genuen, denbora gutxian giro guztia asko aldatu bait zen Francoren heriotzearen ondotik. Berritu egin genuen erreperitorioa eta taulatara irteten hasi ginen elepe berri horretako kantuz: «Bakezko besarkada batean» (...) Bakeaz mintzo garenean esan nahi da herri baten eskubide minimoak errespetatu behar direla eta ezin egin daitekeela bakerik guk nahi dugun gutxieneko justiziarik gabe.

Peio Ospital, «La Gaceta del Norte», 87-VIII-25.

LITERATUR KRITIKA

Nire eritziz, bistan da lehen baino kritika gehiago dagoela. Dena dela, nik erreseina eta kritikaren arteko aldeak markatu nahi nituzke (...) Kreatzioak zer aportatzen duen esan behar da: zer behar genuen eta zer aurkitu dugun hor: aportazioak sedimentatu. Eta horrek diskusioa, eztabaia dakar (...) Niretzat, axola duena zera da: nola lekutzen den gauza berria gure emaitza kulturalen. Kritikoak topos kulturala egin behar du eta lekutu. Niri bost axola zait bere kritikan asmatzen duen ala ez.

Mikel Azurmendi, «Eguna», 87-VIII-27.

BILBOKO OPERA

ABAOk, fede onez eta Euskal Gobernuak lehendakariaren proposamenei jarraituz, hiria pozik eta gustora egongo zela, harro sentituko zela pentsatu du, gaur egun kulturari dagokionez Bilbon, Bizkaian eta Euskadin burutzen den ikuskizunik garrantzitsuen horretarako proposa den antzokira eramateaz. Eta egia esan, alde horretatik ez dugu erantzunik onik jaso.

ABAOko Mikel Viar, «El Correo Español», 87-VIII-23

Zertaz ihardun du Biltzarrean aurkeztu duzun hitzaldiak?

Luis Villasante

Jokin Aldazabalen galderak Donostiako Herri Irratian (abuztuaren 31ean)

— Euskararen normalkuntzari buruz, eta Euskaltzaindiaren lanaz. Nik azaltzen dut pixka bat gaineratik zer gauza egin diren, nola

izan diren, ze erabaki hartu diren, eta materiala non den. Euskaltzaindiak badu «Euskera» aldizkari bat, bere organua bera da, eta hantxe agertzen dira. Euskararen batasuna, euskara gaztearen arazoa, nondik joan den eta hor egin diren lanak, eta gaur egun eskuarteke gauza haundiena, bada, hiztegia: euskal hiztegia, hiztegi hiritartua —oso beharrezkoa dena—, gero gramatika —agertu da tomo bat, bigarrena agertzeko zorian dago—... Horiek, jakina, horiek euskararen normalkuntzaren alderdi bat dira. Euskaltzaindiak bere ahalbideekin egin dezakeena. Beste alderdi asko ere badaude hor, eta pixka bat ikutzen ditugu guk ere.

— Jendea asko da euskara erabili beharrean dena eta gauza asko, erabaki asko, eritzi asko eskatzen dituen, eta agian esker-gaiztoko izaki ez gara gogoratzen iadanik Euskaltzaindiak egindakoa. Gauza asko eskatzen diogu Euskaltzaindiari, eta askotan leporatzen zaio gauzak oso atzerapen haundiarekin datozela. Zergatik ezin da bizkortu lan hori? Berez motela izan behar duelako? Diru eta jende baliabideak falta direlako?

— Arazo asko ez daude behar bezain aztertutak. Euskaltzaindiari batzutan eskatzen zaio ezin eman dezakeena. Euskaltzaindiak gauza batzuk erabakitzeko behar ditu horiek ondo ikeritak edukitzea, aski behintzat. Esate baterako, orain txet burura datorrit azentoa-

ren arazoa. Hor ari dira esaten ez dugula erabakitzen, eta ez dugu erabakitzen eritzi bateraturik ez dagoelako, gauza berde dagoelako. Azterketa sakon bat egin arte ezin dezakegu dogma bat ezarri. Bitartean ba, zer egingo dugu ba, kontuak horrela daude, batzuk aurreratu-tuxeago, beste batzuk ez.

— Diru eta jenderik ere falta da? Ala ikerketa falta da zuretzat.

— Helburu aldetik nahiko ondo galbiltzala uste dut. Esate baterako, ba, Aita Lasagiten ari da Jaurilaritzak lagunduta, Orotariko Euskal Hiztegia diputazioek eta Jaurilaritzak lagunduta, gramatika ere bai. Ba, bueno, gauza asko egiten ari dira. Baina horretarako behar dira azterketak ere bultzatu. Adibidez, Gramatika Biltzarrekoak elkartzen dira hiruen artean maiz. Egiten dituzte beren txostenak eta abar, eta hori da modu bat gauzak bultzatzeko. Orotariko Euskal Hiztegirako konputadore edo ordenadoreak baditugu, eta lan izugarria dago sartuta, baina hortik ezin daiteke dena atera. Mugaketa bat egin beharrean gaude hortan galbiltzanak. Hala ere nik uste gauzak egiten direla. Batzutan ipinitako epeak ez direla betetzen? Zer egingo dugu ba oraindik gauzak behar bezain helduak ez baldin badaude.

— Aita Villasante zertan ari da momentu honetan, aztertzen, ikasten.

— Ba, ez dakit zer esan. Euskaltzaindiak badu hor liburu sail bat, «lekukoak» deitzen dena. Hor agertu nahi ditugu euskararen iturri diren liburuak eta gaur salgai ez daudenak.

Esan daiteke Biltzar hau orain arteko haundiena dela, ezta?

Joseba Arregi

Iñaki Eizmendiren galderak ETBko «Gaur Egun» saioan (abuztuaren 31an)

ekitaldi garrantzi haundikoak. Zergatikan ekin zaion halako zerbaiti? Begira, nik uste dut politika-gintzak baduela bere sako-neko esanahi berezi bat: herrigintza. Aspaldi honetan agian herrigintza zentzu hori zertxobait galdurik dago gure artean, eta berriro pentsatu araztea izan da Eusko Jaurarentzat benetan beharrezkoa, gizarteari ikustaraztea politika egitea azken batean herrigintza egitea dela, herriak bere burua osatu behar duela, eta burua osatu ahal izatea ez dela nahikoa erakunde batzuek edukitzea, ez dela nahikoa transferentzi batzuek edukitzea, ez dela nahikoa ahalmen politiko batzuek edukitzea. Gizarteak bere burua sendotu eta aurrera begira indartu egin behar du. Eta horretarako beharrezko iruditu zitzaion Eusko Jauraritzari orain dela bi urte II. Euskal Mundu Biltzar hau deitzea eta antolatzea, herrigintza hortan gaur eguneko ekintzak eman deza-keen guztia bereganatuz eta kanpotik jasotako guztiaren bitartez bere burua berrituz, etorkizunari aurpegi eman ahal izateko moduan.

— Ordea esan da Euskal Herriaren irudi baikorra eman nahi dela kanpora begira.

— Bai, eta nik esango nuke ez bakarrik kanpora begira. Lehen esan dudana bezala, askotan kanpora begira, eta kanpotik berrispilatuz, gure irudi txar edo desorekatu hori datorkigunean, azken batean geuk ere sinistu egiten dugu gure gizarteko arazorik larrienak direla —eta halaxe dira noski, ezkutatu gabe— gogorkeria, egonezina, oreka falta eta horrela-

koak. Baina herriak berriro bere buruaren kargu hartu behar du, ikusi egin behar du bera zer den eta konturatu azken batean inportanteena berarentzako gizartea egitea dela. Oraingo II. Euskal Mundu Biltzar honen bitartez kanpora begira irudia hobetu daiteke eta barrura begira ere bai jendeak ikus dezan bere benetako arazoak non dauden eta zein diren.

— Orain 30 urte egin zen Parisen Lehendabiziko Euskal Mundu Biltzarra. Badute elkarren artean nolabaiteko loturarik?

— Bai, izenak berak adierazten duen bezala, bigarre-na da oraingoa; 1956ko lehena izandu zen, eta badute zerbait elkarrekin lotzen dituen: garai hartan Francoren diktaduraren hesiak hautsi ziren kanpora begira, Euskal Gobernua berriro aislamendu moduko batean sartzen hasia zegoen internazionaliki egoera aldatu egin zelako, eta orduan Jose Antonio Agirre orduko lehendakariak dei egiten die euskaldun guztiei Euskal Herriaren nortasun eta etorkizunari begira sendotzeko eta bideak irekitzeko. Gaur egun egoera diferentea da, baina Euskal Herriren beharrak berdinak dira: euskal nortasuna nola sendotu, nola berritu, nola indartu etorkizunari aurre egiteko.

Torrealdaik puntua jarrita

Mariasun Landari

— Haur eta gazte literatura bigarren mailako literatura dela uste du askok. Ez omen du Literatur kategoriarik.

Zuk Mariasun, iadanik 7 liburu argitara emanak dituzu, hain zuzen haur-literaturaren esparruan.

Bigarren mailako idazletzat jotzen al duzu zeure burua, haur eta gaztetxoentzat idazten duzula eta?

Haur literaturak ez du literatur kategoriarik irakurle-kategoriarik duenarentzat baizik. hau da, askotan haur literaturaz hitz egin ohi da haur literaturarik irakurri gabe, Txano Gorritxu eta Martzelino Panibino-tik pasa gabe. Egia da, haur literaturaren izenean, bodrio eta panfleo ugari egin ohi dela (dugula?), baina hori beste motatako literaturgintzan ere gertatzen da, ez da gauza oso originala. Beraz, literatur eremuan zatiketa egitekotan, onarena eta txarrarena baka-rrik onartuko nuke nik...

Ea bigarren kategoriako literaturgile sentitzen naizen?... Batzutan halaxe senti arazten naute. Esate baterako, Jauraritzak konbokatutako beka edo lehiaketetan haur-literatur arrastorik ez dagoela ikustean.

Puntako argitalpenak

Donostiako «Bilintx» liburudendak emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Irene. Tempo di adaggio», Pako Aristi. Erein.
- 2.— «Teseu», André Gide. Elkar.
- 3.— «Paixibo», Joxean Sagastizabal. Elkar.
- 4.— «(H)aur besoetako», Jon Mirande. Pamiela.
- 5.— «Manu militari», Joxe Austin Arrieta. Elkar.

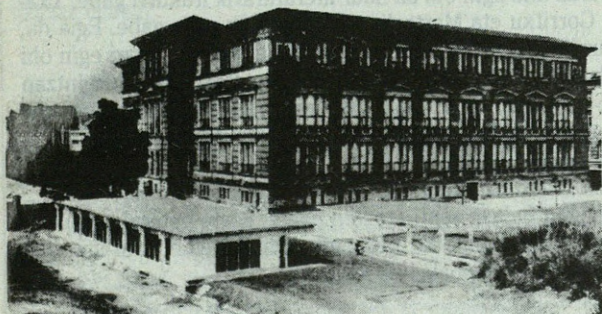
Orotarikoak:

- 1.— «Perurena», Iñaki Perurena. Baroja.
- 2.— «Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa». Elkar.
- 3.— «Loiolako Iñazio», Tellechea Idigoras. Etor.
- 4.— «Euskal mitologia», Resano, Barandiaran... Pamiela.
- 5.— «Ramuntxo detektibea», Bernardo Atxaga/J.K. Egi-leor. Elkar.

«Berlin, Berlin», hiriaren oihartzuna

Hiriek ere urteak betetzen dituztela eta, garaian garaiko agintariei otutzen zaie ospakizun haundiosak egitea. Berlingen kasuan 750. urteurrena ospatzen da aurten, eta emanaldi eta ekintza guztiak egitarau batetan bilduz, «Berlin, Berlin» izenburu bikoitzaz bataiatu dute, irla-hiriaren errealtate geografikoa gogora ekartzen duen izenburua.

Martin Gropius Bau, 1877an eraikitako etxea; lehen planoan, erakusketa gordetzen duen behin-behineko eraikuntza.

Mendebaldeko Berlingen hiriaren historia erakusketa eta berreraiketa arkitetnikoz osatu badute, ekialdekoan berriz «Kunst in Berlin» (hau da, «Artea Berlingen») izenburupean antolatu dute erakusketa erraldoia Altes-Museum-ean. Bertan, 1648tik 1987ra bitarteko arte sorkuntza bildu nahi izan dute antolatzaileek, hiriarekin zerikusirik duten arte sorkuntzak, noski.

Berlingo trazak lehen aldiz 1237ko urriaren 28ko dokumentu batetan agertzen dira, hain zuzen ere gerora Berlinek bere barruan hartu duen Colln herriko dokumentu zaharrenean.

Horrela, lehen aztarna hori abiapuntutzat hartuz hasten da Berlin Mendebaldeko erakusketa, Erdi Aroan. Gero, garai bakoitzari bere erakusgela edo txokoa eskeini diote. Lan itzela, kontuan hartzen bada gerra garaian eta ondorenean Berlingen historiaren testigantzak birrinduak izan zirela. Zenbait eraikuntza berreraiki edota berritu egin dira. Hori da «Martin Gropius Bau»-ren kasua, 1877 eta 1881 bitartean eraikia eta arte museoaren egoitza izan zena.

Orain, detailerik ttipiena ere kontuan hartuz berritu ondoren, erakusketa hartu du bere altzoan. Abuztuaren 15ean zabaldu zituen hiriaren historia biltzen duen erakusketak bere ateak, XX. mende honetan Berlingo hirian jaio, edo Berlin inspirazio iturritzat izan dituen pintoreak biltzen dituen beste erakusketa batekin batera, hain zuzen ere.

Antzerki itinerantea

Hansgünther Heyme-ren esku egon da beste ekitaldi garrantzitsu bat. Lessing-en «Nathan zuhurra» obra oinarritzat hartuz, «Nathan in Tiergartn» izeneko muntaia burutu du Heyme-k. Berlingo zenbait paraje eta garrantzi historikodun leku bixitatzen ditu antzezlanak: Potsdamer Stresse, Lessing-en estatua dagoeneko basotxo Brandenburg-eko atea, Reichstag, Hambourgerako trenen geltoki abandonatua. Dramaturgia geografikoa burutu du Heyme-k, zeinak eragin itzela duen Berlingo historiaren jakitun diren ikusleengan.

J.M. HERITZ

UDAK ERAMAN DITU

Tewfik el-Hakim, Orienteko Txoria

«Orienteko Txoria» izan zen bere lehenetarikoa nobela baten izena, eta harrez gero, bera ere izengoiti ezaguna zen. Egiptoko idazlea eta mendebaldeko kulturaren enkontrua laburbiltzen zuen izengoiti horrek. Tewfik el-Hakim 1898 edo 1901ean jaio zen El Cairen. Egiptoko garai kosmopolita eta trumoitsoaren lekuko, pentsalari eta literato egiptiar handien kide: Tah Hussein, Ahmed Amin, eta abar. Laikotasunaren seinale gisa burua txapela batez estaltzen zuen idazleak mende erdiz teatroaren arlo guztiak korritu zituen, bulebardeko teatrotik, teatro sinbolikora iragan zen, berantago, absurdoarenera iristeko. Ez zuen batere ezkututzen europear egileen eragina. 1983ko otsailean Arabiar Hizkuntzaren Akademiari bere dimisioa aurkeztu zion, eta harez gero, intelektual, kritikoa eta jurnalistek ahaztua bizi izan zen... uztailaren 26ean hil zen arte ia.

Shichiro Fukazawa, Narayamarako bidean

«Narayama Bushiko» edo «Haritzmendiko kantuak» liburuak eman zion ospea 1956ean. Liburuaren mamia ezaguna da, herri txiro batean, herritarrek lanerako ezgai diren agure eta atsoak mendira daramatzate bertan hil daitezkeen. Morala eta tradizioaren arteko polemika piztu zuen Japonian liburuak, eta argitara eman zuen aldizkariak eskuin muturrekoen atentatu bat jasan zuen. Bitan zinemaratuta dute nobela, 1958an Kinoshita Koisuke-ren eskutik, eta 1983an Shohei Imamura-renetik, Cannes-en saria jasoz. Fukazawa musiko ibiltari eta pastel saltzaile gisa ibili zen 1968a arte. Orduan, bihotzekoak jota Kantako eskualdera erretiratu zen. Bertan hil zen abuztuaren 18an, 73 urte zituela.

Carlos Drummond de Andrade, literatur kronikaria

«Jornal do Brasil»eko literatur kronikari eza-guna izateaz gain, Carlos Drummond de Andrade Brasilgo poeta kontenporaneo handienetarikoa bezala erabiltzen dute kronika nekrologikoek bera hil ondoren. «Nire ezagutzeko dama batekin izandako elkarrizketa bitxia» idatzi zuen beste zenbait obraren artean. 84 urte zituela hil da abuztuaren 17an.

Surf bolada gainezka Euskadiko hondartzatan

Hau ez da ez California ez Australia, baina hala ere ez dira makalak gure kostaldeko olatuen tamainak. Gogotik altxatzen dira uhinak hondartzatan, makina bat surferok egiten duelarik putzutara taula gainean. Sopela, Bakio, Mundaka, Zumaia, Zarautz, Orio, Donostia, Miarritze edota Angeluko itsasertzak ezin aproposagoak suertatu dira tankera guztitako ekilibrioak egiteko.

MIARRITZE eta Angeluko hondartzatan Munduko Surf Txapelketa-ko sailkapenerako surfeatzen ari dira igandea bitartean munduko espezialista profesional onentsuenak, duela aste pare bat Hossegor-en ihardun eta gero. Iparraldeko olatuen gainean ez da akaso euskaldunik izango, baina kirol honetarako zaletasunak gainezka egin du dagoeneko amateur mailan.

Zarautz eta Donostiako Groseko hondartzatan «Pukas Surf» VIII. txapelketa burutu da joan den asteko lau egunez, orotara 160 bat surfero gaztek parte hartu duelarik. Eta aste honetan, Iparraldeko Mundu Txapelketa gain, bada beste bat: Sopelako IV. Surf Txapelketa.

«Pukas»ek antolatutako zortzigarren kanpeonatu honetan somatu den gauzarik garrantzitsuen zera izan da, hemezortzi urtetik beherako gazteak barra-barra ugaritu direla surf kirolean, eta halaber senior mailan ere gazteenen nagusitasuna ezin zalan-tzan ipintzekoa izaki.

Algortako Jorge Imbert da gaur egun estatuko surferorik onena, eta bera gailendu da laugarren urtez Zrautz-Donostia txapelketan, Juancar Gutierrez donostiarraren aurretik. Mundakako Nick Lavery eta Joseba Iriondo Zarautzkoa juniorretan, infantiletan berriz, abilenak Azkue eta Arruabarrena, zarautzarrak baita ere.

Neskek ez dute surfetik kanpoan geratu nahi izan, eta Marta Huercanos donostiarrak nahiz Marimar Eizagirre zarautzarrak olatuak nola hartu behar diren ausartki erakutsi zuten. Ea guztiok Sopelako uretan uhin aparrik alferrik galtzen ez duten aste-buru honetan.

Gaur egun ordea, Euskadiko surfisten arazorik handiena diru eskazia da. Antolamendua surf denden eskutik ailegatzen da, baina ez dago benetako laguntzarik inolako federazioengandik, ez eta instituzioetatik ere. Urte osoan barrena itsasoratzen diren gazteek gastu guztien kontu beren poltsikotatik egin behar izaten dute, zaletasunaren zizareak bultzata.

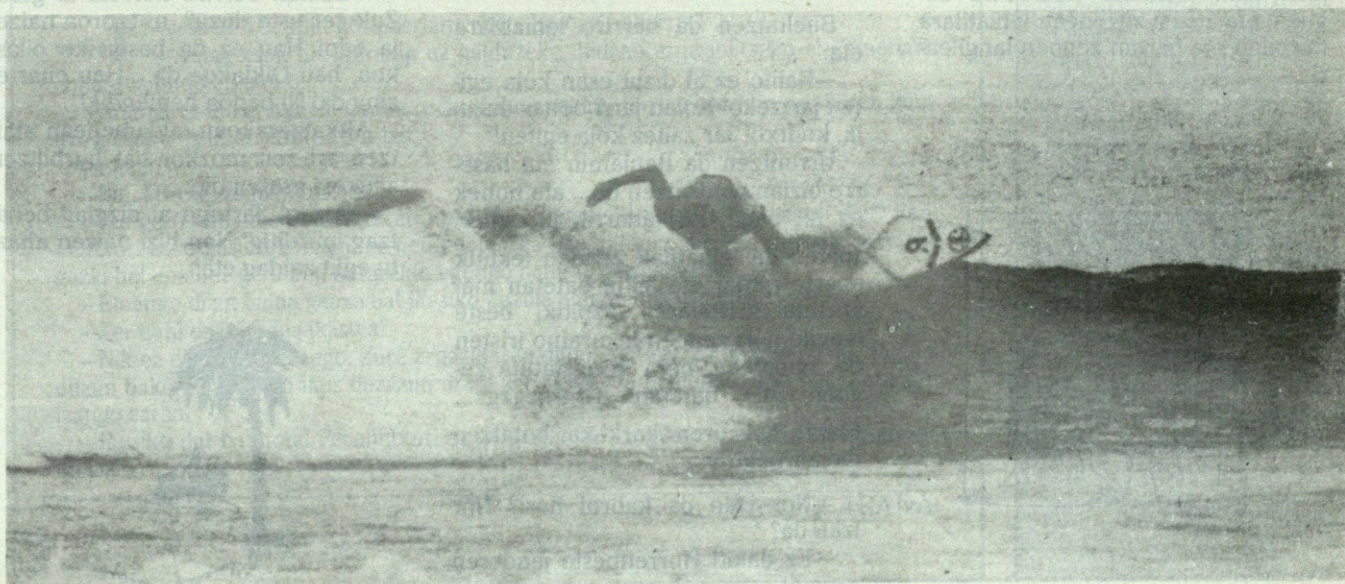
GORKA ARRESE

Surfisten txori-buru eta hego haizeak

OLATU gainean ekilibrio harritarritan aritzeko uda nola neguz itsasoratu behar izaten dute surferoek. Goizen goiz jeiki eta hondartzaraino hurrerartzen dira, eguneko ordu pila igaroz marea gora eta marea behe-rak begiratzen, korronteak eta uhinen formak aztertzen. Horretan eta horretarako bizi diren itxura erakusten dute. Taulari honelako 'killa' berria ipini behar zaiola, halako 'parafina' hobe dela eta 'inbento' horrek ez duela ezta metro t'erdiko olatuaren indarra ere agoantatuko.

HEGO haizek noiz joko itxaroten egotea besterik egiten ez dakitela aitatzen dute askok. Txoriz jositako buru horietan ez dela ezertxo ere egosten. Udako neska beraneante politak liluratzearren iharduten dutela surfean, potrozorriak baino alferrago eta azala gogotik beltzartzen lagata. Hobe luketela manera ponposotako itxurak egiten ibili baino hiru metrotako benetako olatutan arituko balira —horretarako potrorik baldin badute!—. Ez da arrazoirik falta guzti horretan. Baina... hain futbolista ona zaren horrek egingo al zenuke horrenbeste? Kirolari guztiak berdinak zarete!

MAKARIO

Sakabanatu nahi hori

Basamortura eramanikan mila kilometrutara, Euskaditikan hain urrun ere sartu dira borrokara. Askatasuna eskuratzeko hori da bide bakarra, heldu dadila gure adore «Azebutxe» horretara.

Beste bost berriz Hueska aldera sakabanatu nahi hortan, horrek soilikan dakarkigula elkartasuna borrokan. Inolaz ere nahi bezalaxe sartzeko prest damuketan bide bakartzat jo dezatela datzana negoziaketan.

Daroka kartzel gogor ta latza nahiz eta izan berria, beste bost lagun ari zarete bizitzen une larria, hala eta guztiz ezin dizuet inolaz kendu irria, aske ta gorri bilakatuko duena Euskal Herria.

Okañan ere hiru burkide denak enbor berarenak zulo ospetsu mixerable ta zikin hortan zaretanak. Franko garaian gaur egun ere, mazmorrarik ilunenak, aurki beregan bilduko gaitu guk dugun Herri maitenak.

Gainontzeko kartzel guztietan txapaturikan gaituzte, ez dugula amore emango heurrek ere badakite. Lagun arteko elkartasuna galerazi nahi digute, borrokan ari izango gara Euskadi askatu arte.

BELAR-BELTZ

BASERRIKO OILASKOA

Sartzen da gizon lodikote bat jate-txe batetara eta jan behar zituen platerak eskatzen ari zela esaten dio kamareroari:

—Nik baserriko oilaskoa nahi diat. Bainan baserrikoa! eh, baserrikoa!

—Lasai gizona, hemen beti baserriko oilaskoa ibiltzen dugu.

Handik hamar bat minututara ekartzen dio oilaskoa kamareroak, jartzen dio mahaiean eta bezeroal elkartzen ditu erdiko bi behatzak, sartzen dizkio oilaskoari ipurditik, eta gero usaitu egiten ditu:

—Bainan zer arraio da hau! Hau baserriko oilaskoa? Zein gezurti klase bildu zarete jatetxe honetan! Nik baserriko oilaskoa eskatu dut eta hau Irungo Monteronekoa da! Ez dadila errepikatu!

Kamareroa, oilaskoa hartu eta atzera berriro sukaldean sartzen da buru makur. Handik ordu laurden batetara berriro itzultzen da beste oilasko batekin. Uzten dio mahaiean bezeroari eta berriro «operazio» berari ekiten dio: elkartzen ditu erdiko bi behatzak, sartzen dizkio oilaskoari ipurtzulotik, atera eta usaitu egiten ditu:

—Bainan berriro horrela al gara! Zuk zer uste duzu?, ni txoraa naizela edo! Hau ez da baserriko oilaskoa, hau Oikiakoa da... Hau onartezina da! Ni banoa hemendik!

Altxatzerakoan, aldamenen afaltzen ari zen mozkor bat hurbiltzen zaio eta esaten dio:

—Aizag! Sartugo al dizgiag behatzag ipurditig! Non bizi naizen ahaztu egin zaidag eta!

KOLA EGIN BEHARRA

Duela pare bat hilabete, Zallako Benjamin laguna etorri zitzaidan bisita bat egitera. Buelatzeko ordua iritsi zenean, abiatuzen tren-geltokira eta etxerako txartela eroatera joan zen. Geltokia huts-hutsa zegoen, eta zuzen-zuzenean lehiatilara hurbildu eta bertan zegoen langileari:

—Mesedez, emango al zenidake Zallarako tren-txartel bat?

—Bainan zertan ari zara? Tira atzera kola egitera; Ko-la e-gi-te-raj

Gure Benjamin, erdi bildurtuta apartatzen da zertxobait lehiatilatik, begiratzen du atzera... eta inor ez;... begiratzen alde batera eta bestera... eta inor ez!

Bueltatzen da berriro lehiatilara eta:

—Baino ez al dizut esan kola egiten jartzeko! Kolan jarri behar duzula, kontxo! Jar zaitez kola egiten!

Urruntzen da Benjamin eta haserre bizian pentsatzen du... alu honek ez dit bada, niri adarrak jo behar.

Joaten da lehiatilak zeuden lekutik aparte samar eta izkin batetan makurtuta kristalaren azpitik, beste langile hori zegoen lekuraino iristen da. Bapatean, bera despistatuta zegoen une batetan: Grgrgzgzgz...

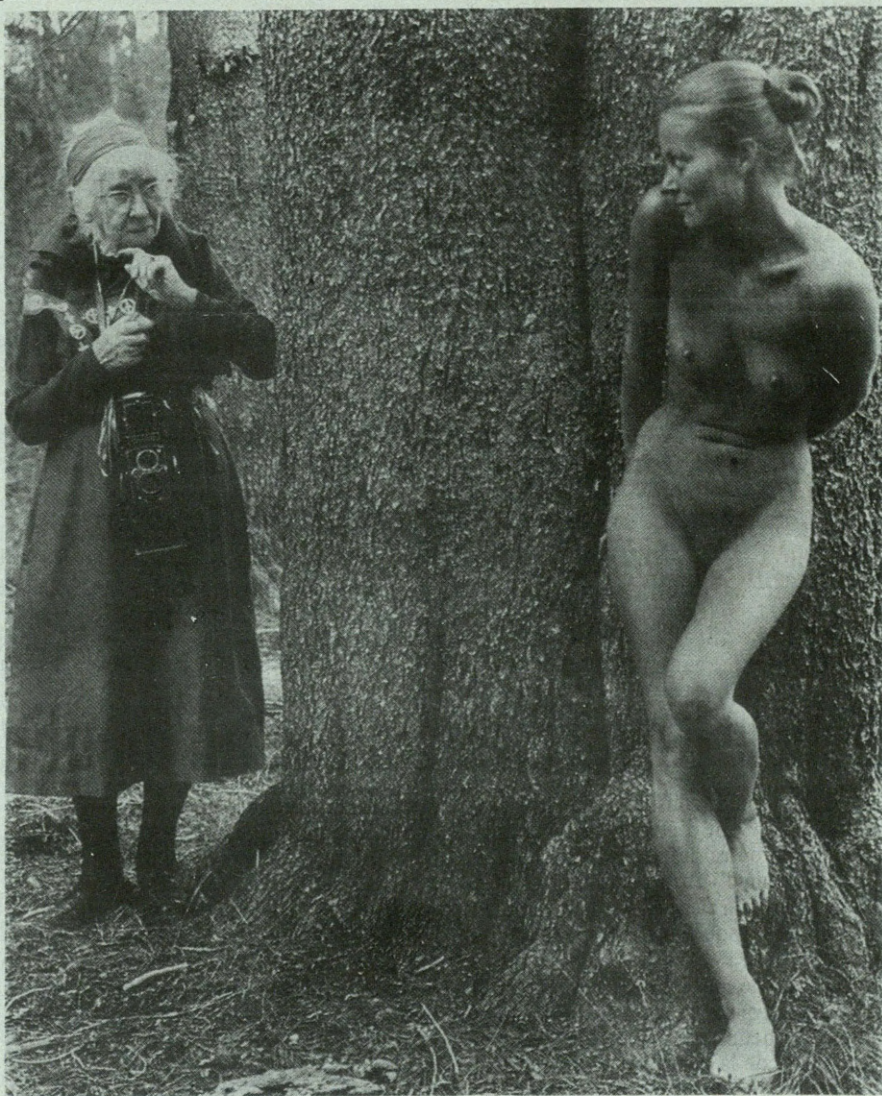
Flazz! Kristoren karkaxa botatzen dio aurpegira:

—Nor izan da kabroi hori? Nor izan da?

—Ez dakit! Horrenbeste jenderen artean!

a ze flasha!

Ilegorritxu eta bere amona

—**I**LEGORRITXU, polit hori, zertan zabiltz basoan bakarrik?
—Amak esan dit inorekin ez gelditzeko, bidean erne ibiltzeko eta amonari enkargua ondo emateko.

—Amona ez duzu etxean. Oraintxe ikusi dut azokan. Jarri zaitez hor, arbolaren kontra, aterako dizut erretrato eder bat.

—Baaai?

—Bai, hortxe, zauden bezala.

—Eta gero, emango didazu erretratoa? Nere lagunei erakutsi ahal izango diet? Fermintxori asko gustatuko zaio, ze beti egoten da penetan ni gabe, eta horrela, nere argazki bat emanez gero beti berarekin egongo banintz bezala izango da.

—Emango dizut baina gauza bat ikasiko duzula agindu behar didazu.

—Zer nahi duzu ordea ikastea?

—Nik ez dizut ezer esango. Zure argazkiaren ondoan ni ere aterako naiz, begiratzen duzun bakoitzean ondo ikus dezazun orain zer zaren eta hemendik urte batzutura zer izango zaren.

—Ikusiko dut bai, total Fermintxori ez zaio askorik axolako zu ere argazkian ateratzea!

MARTIN ARANA

osasunaren arduraz

**Minbizia:
esperantzari leihoa
zabaldtu omen
diote...**

GAUR egun, gure artean, minbiziaz jota dauden 100 gaixotatik 30ek bizirik irauteko posibilitateak dituzte. Nahikoa litza-teke egungo bitartekoak hobeto antolatzea eta prebentzio eta diagnostiko goiztiarreko kanpaina egokiak burutzea, 100 gaixo horietatik beste 10 edo 15 gehiago salbatu ahal izateko, USA eta Europako beste herri batzuen antzera, Bernard Krief Soziologi Azterketen Kabineteak argitara duen txosten batek dioenez. Horretarakoxe jaio da Euro-hope (Euro-esperantza) izeneko programa, Estatuburu mailan eraman nahi den programa hain zuzen, ikerketa onkologikoa ekintza amankomunen bidez ahalik eta gehien aurrerazteko.

Bernard Krief Institutuari eskatu zaio gaur egun Espainiar minbiziaren prebentzioak duen egoera aztertuko duen ikerketa soziologikoa burutzea. Ikerketa hori inkesta bidez landuko da, onkologo, mediku orokor, instituzio, erakunde, administrazio, elkarte zientifiko, etab. etara zabalduz. 2000. urterako Europa osoan bi milioitik gora izango dira urtero minbizi «berri» bat garatuko dutenak, eta horietatik milioi bat hilko da eritasun horrengatik. Baina, gaur egun eskueran dauzkagun ezagutza eta bitarteko terapeutikoak era egokian erabiliz, soilik, 2000. urterako minbiziari zor zaion hilkortasuna %10-15ean erraz behera daiteke. Horrengatik ez da zozokeria poetak dioena errepikatzea: Esperantzari leihoa zabaldtu omen diote...

XABIER AGIRRE

Help!

IAZ, eta eskarmentu sumin aunitzen ondorioz, ez inork ez ezerk ez zizkidala oporrak izorratuko. Horixe erabaki nuen. Eta puzkar nuklearra bazetorrela esaten bazidaten ere ez nindutela mugi eraziko. Urtero nahi ditut oporrak, eta bakean nahi: jaisten ditut etxeko pertsianak oro, deskonektatzen dut telefonoa, betetzen dut sukaldea espagetiz eta garagardoz eta kaixo motel. Irakurri batere ez, lo nahi adina, jantzi zapatilak, eta pentsatu gutxi.

Hogeia egunen buruan kirika bat egiten diot munduari. Jaisten naiz gauez, epaizkaz, eme ibiliz, eme hasartuz, haztatzez eta beldur handitan Oihenarte Argia maiteñoaren ganbarara bezala eskaileretan behe-
ra ni buzoia irekitzera. Irekitzen dut, eta mundua datorkit burutik behera ibaika. Laguntza, SOS, eta intzirika hasten naiz ito egin nahi nauten EKB, Zinema Ekoizleen Elkarte eta ARGIA (ARGIA maiteñoa) guztien erasopean.

EKB

IPUIN bat egin nahi omen dute Euskadiko luma bizi onenen artean, eta noski, ni ere tarteko. Ez dute nahi hutsegini dezadan, eta gaitzeko argudioak eskaintzen dizkide: auzolana, elkar laguntza, antzinako ohiturak... Izugarria da hogeia egunetan mundutxo honek egin dezakeen jira.

Zerrenda bat ere badakar gutun mundial honek, eta adinaren arabera jarri gaituzte idazleok elkarri «lekukoa» (uler nork berak idatziriko folioak aurretik idatzi dizkionaren haritik...) pasatzeko. Halako heldutasuna erakusten du batek, eta hain lirain izandako tipoa, non konsagratuen belaunaldian sartzen duten. Hantxe ageri naiz Arrieta bezalako

fondista eta Urretavizcaya bezalako estilistaren artean. Barka jaunak, baina ARGIAko «Gazte Ginen» sailak arrakasta izugarria izan baldin bazuen ere, ni, inor ez dadila mindu, 53ekoa naiz, Atxaga baino urtebete gazteagoa hain zuzen.

Ez diot EKBri abisu eman. Beharbada hutsegini duten bakarretakoa izanen naiz, baina ez niri hutsegini auzolanerako. Literatura, erne orain datorren esaldiari, soletate infinituan sufritzen den presentzia da...

Egiten duzue nobela edo dena delakoa, argitaratuko duzue eta Pako Aristik baino gehiago salduko duzue, baina EKB zertarako jai ozen ezin esplikaturik egon beharko duzue. Xelebrea elkar laneko literatura (hau euskal literaturaren ZEN plana da: denak balio dezake mobida immortalizatzeko), eta xelebrea—tristea—EKBk bere gain hartu duen egitekoa. Siglek ez dute iada deus esan nahi. Hostajeak ez ditu adarrak ikusten uzten. Kuernoak alegia. Berzebuk libra arrakasta segurutik. Help!

Asociación de Productores de Cine

VASCO, noski. Hemen dator hau ere gure kolaborazioaren eske. Lehiaketa bat antolatu du. Miloiko saria gidoi orijinal onenarentzat. Hauek dena erosten dute. Ahiu dituzte dagoeneko gure paisaia jatorrak, gure insertatuak, gure sorginak eta gure homosexualak, eta zer esan ez dakitela gelditu dira. Miloi bat eskaini eta kito. Lejimitatea taloi-ostikoz.

Lehiaketaren oinarrietan adierazten denez, kontuan hartuko da gidoiaren biabilitatea edo eginkortasuna beste zenbait baloreren artean.

Tamalez, ez zaigu esaten zein diren «beste» balore horiek. Hutsegini arina da hau, egia esan.

Badago okerragorik. Sinetsiko ote duzue? Irakur izutu gabe: lehiaketa hau Comunidad Autonoma Vascan bizi den edonorentzat dago irekia...

Ekoizle Elkarteko adiskide izandakook, nola, baina nola? Help, help!

ARGIA

OIHENARTE eta bion maiteñoa! Zeinen gogorra den zure bihotza!

Duela hilabete zenbait argitaratu da Antología Poética Vasca elebidun bat, euskarazko eta erdarazko poemekin. Halako liburuak ugariago behar genituzkeela diozu. Mesedegarriak direla diozu. Eta nik diotsut: Ez!

Ez bide duzu irakurri liburu horren hitzaurrea, erdarazko literaturan, eta euskarazkoan zer esanik ez, frogatzeko asko daukan jauntxo batek egina. Hartan, euskaldunok—eta ez euskal idazleak bakarrik—iraindu egiten gaitu aipatzeke eta aipatzeko.

Nik, hitzaurrea irakurri ondoren, liburuan kolaboratu nuenean ez neukan nazka hartu dut. Errekan pasa gaituzte egun argiz, eta inor ez da mindu. Konformistak bihurtu gara. Zeren, liburu horretan garbi azaltzen denez, ez baikara euskaraz idazten dugunok lejitimatu beharrekoak, ez izenez eta ez obraz. Liburu horrek, egia esan, mesede gutxi guri. Antolatzaileen borondateetik kanpo dagoen ondorioa egia esan.

ARGIA, nik uste nuen maite ninduzula, eta neure etsaien etsai zine-la... Baina zuk ere ito egin nahi gaituzu ni eta Oihenarte. Nik ez tute ehor maite zu beizi. Zuk zeren nahi nuzu ireizi? Help, help, help!

KOLDO IZAGIRRE

ERANTZUN EGOKIAK

Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian
Gipuzkoari lagundu
nahi diogu.
Horregatik, zerbitzu-
eta prestazio-aukera
zabal bat eskaintzen
dugu.
Eta kirol, kultur, zientzi
eta herri-izaerako

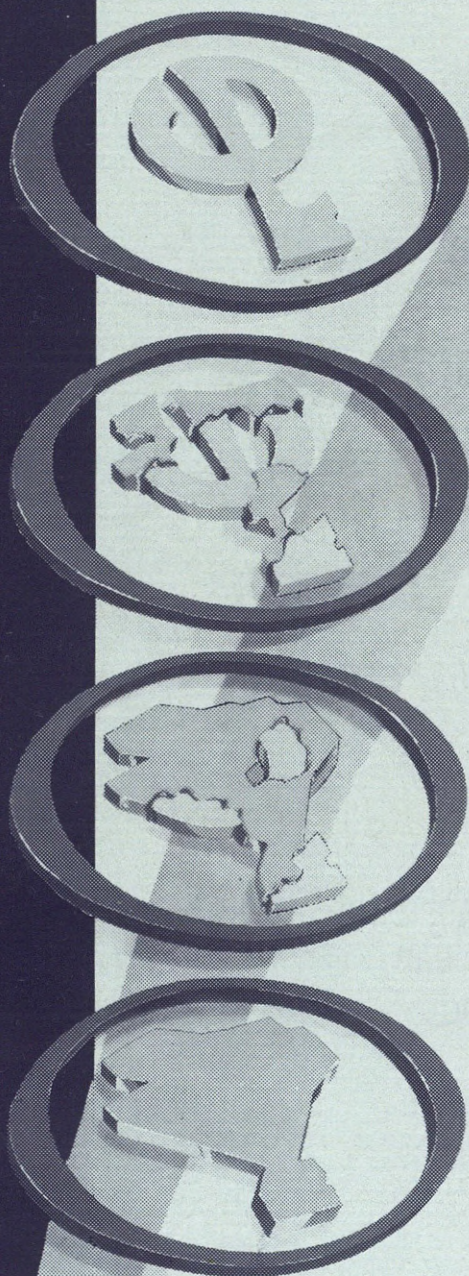
ekimen-mota guztietan
partehartzen dugu.
Gure herriaren
aberastasunean
partehartzeko.
Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian,
beti ere erantzun
egokiak.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA

"Erantzun Egokiak"

HERRI GINTZAN

CAJA LABORAL POPULAR LAN KIDE AURREZKIA

- ▶ Euskal Herri osoan ordezkaturik dagoen Kutxa bakarra gara.
- ▶ Euskal Lehen Enpresa-Taldearen bultzatzaile garen Entitatea.
- ▶ Eta gainera... hona gure gaztetasuna:

1959

1987

Lehen Bulegoa	175 Bulego
Lehen Bezeroa	700.000 Bezero
Lehen Milioia	185.000 Milioiko aurrezkia

▶ Horrexegatik, Lan Kide Aurrezkia
"Euskadiko Kutxa" da.

Zatoz elkarlanean parte hartzera

ZURE NOMINA

LAN KIDE AURREZKIAN HELBIDERATUZ

HELBIDERATZE-TXARTELA

Lan Kide Aurrezkiaren
bulegoan daukadan _____ ko
kontu korrontearen bidez
kobratu nahi dut nere soldata.

IZENA

N.A.N.

ENPRESA

Kupoi hau ebaki eta hona bidali:
LAN KIDE AURREZKIA, Marketing-eko Dptu.a
J. M. Arizmendiarrrieta, Pasealekua z/g
Arrasate, Gipuzkoa.

SINADURA:

Itxaron gabe, bete
eta bidali iezaguzu
ondoan doakizun txartela.

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa